

audit FINANCIAR

1/2009

- **Noi reglementări în domeniul auditului statutar - comentariu**

- **Studiu privind necesitatea, rolul, responsabilitățile și eficiența unui comitet de audit**
- **Tranzacții cu decontare pe bază de acțiuni, în viziunea standardelor internaționale de raportare financiară**
- **Importanța clasificărilor internaționale în domeniul raportării financiare în contextul procesului de armonizare contabilă**
- **Standardele financiar-contabile globale - tendințe și dezvoltări**

Din activitatea CAFR

Atestarea calității de membru cu drepturi depline acordată de IFAC Camerei Auditorilor Financiari din România

Federația Internațională a Contabililor a transmis Camerei Auditorilor Financiari din România diploma prin care se atestă calitatea organismului profesional român ca membru cu drepturi depline al IFAC. Această calitate certifică activitățile și serviciile de un înalt nivel furnizate de auditorii români membri ai CAFR, precum și alinierea sa cu prevederile și standardele IFAC în domeniul profesiei contabile și de audit.

Federația Internațională a Contabililor Certifică calitatea Camerei Auditorilor Financiari din România

De membru la zi al **Federației Internaționale a Contabililor (IFAC)** și, deci, aderarea la valorile de integritate, transparență și expertiză și sprijinul acordat misiunii IFAC. Pentru a servi interesul public, IFAC va continua să întărească profesia contabilă din întreaga lume și să contribuie la dezvoltarea de economii internaționale puternice prin punerea bazelor și promovarea aderării la standarde profesionale de calitate superioară, consolidând convergența internațională cu acestea și luând poziție în probleme de interes public în care expertiza profesională este cea mai relevantă.

Anul în care s-a acordat calitatea de membru : **2008**

Ziua emiterii acestei atestări: **13 noiembrie 2008**

Semnături:

Fermin del Valle, Președinte IFAC

Ian Ball, Director executiv IFAC

Participare la Adunarea Generală a CNCC Franța

A anticipa, a inova, a acționa au fost cuvintele cheie care au ghidat temele lucrărilor celei de-a 21-a ediții a Adunării generale a Companiei Naționale a Auditorilor (CNCC) din Franța, la care a participat delegația CAFR, formată din **Gheorghe Savu**, vicepreședinte, **Marius Burdușel**, director executiv și **Irina Pungaru**, expert relații internaționale.

Lucrările Adunării au tratat subiecte de un interes ridicat pentru profesia europeană de audit, precum viitorul profesiei în contextul crizei financiare mondiale, consecințele mondializării, profesia franceză în plan național și internațional și dinamismul profesiei de auditor. **[Irina Pungaru]**

Contents

Cercetări în audit și raportări financiare

Laurențiu STANCIU & Lucian STOICESCU

- Studiu privind necesitatea, rolul, responsabilitățile și eficiența unui comitet de audit**3
- *Study Regarding the Necessity, Roles, Responsibilities and Efficiency of an Audit Committee*

Prof.univ.dr. Constantin STAIKU & prof.univ.dr. Magdalena MIHAI & conf.univ.dr. Cristian DRĂGAN

- Tranzacții cu decontare pe bază de acțiuni, în viziunea standardelor internaționale de raportare financiară**12
- *Share-based Payment Transactions, in the Vision of the International Financial Reporting Standards*

Lect.univ.drd. asociat Delia BĂBEANU

- Analiza strategiilor informaționale și implementarea rezultatelor în cadrul societăților ce utilizează mediul IT&C (II)**18
- *Information Strategies Analyses and Result Implementation in Companies which Use IT&C Environment*

Lect.univ.drd. Dana Maria BOLDEANU

- Model multidimensional de date orientat obiect - studiu de caz asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse**28
- *An Object Oriented Multidimensional Data Model - a Study Case Over the Financial Analysis of the Performance Indicators and Selling Products*

Prof.univ.dr. Iacob Petru PÂNTEA & lect.univ.dr. Ștefana CRISTEA

- Importanța clasificărilor internaționale în domeniul raportării financiare în contextul procesului de armonizare contabilă**34
- *The Significance of the International Classifications in the Field of Financial Reporting in the Context of the Accounting Harmonization Process*

Auditul și raportările financiare, între teorie și practică

Alexandru GROZA

- Reglementări în domeniul auditului statutar**43
- *Regulations for Statutory Audit*

Lesley MEALL

- Standardele financiar-contabile globale - tendințe și dezvoltări**50
- *Global Accounting Standards - Trends and Developments*

Revista presei străine

Din viața organismelor profesionale internaționale

Din activitatea CAFR

Revistă recunoscută de CNC SIS, categoria B+
Editor: *Camera Auditorilor Financiari din România*
Str. Sirenelor, nr.67-69, sector 5, București

Consiliul științific

Acad. **Constantin IONETE**

Acad. **Iulian VĂCĂREL**

Prof. univ. **Alain BURLAUD**, Institut National des Techniques Economiques
et Comptables (INTEC) Paris

Prof.univ.dr. **Dumitru MATIȘ**, auditor financiar, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

Prof.univ.dr. **Ioan TALPOȘ**, auditor financiar, Universitatea de Vest din Timișoara

Prof.univ.dr. **Alexandru ȚUGUI**, Universitatea „Al. I. Cuza”, Iași

Prof.univ.dr. **Ion IONAȘCU**, auditor financiar, Academia de Studii Economice, București

Prof.univ.dr. **Veronel AVRAM**, auditor financiar, Universitatea din Craiova

Prof.univ.dr. **Vasile RĂILEANU**, auditor financiar, Academia de Studii Economice, București

Prof.univ.dr. **Constantin STAIKU**, auditor financiar, Universitatea din Craiova

Prof.univ.dr. **Tatiana DĂNESCU**, auditor financiar, Universitatea „Petru Maior” Târgu Mureș

Prof.univ.dr. **Victoria STANCIU**, auditor financiar, Academia de Studii Economice, București

Dr. **Alexandra LAZĂR**, auditor financiar, Consilier Ministerul Economiei și Finanțelor, București

Mircea BOZGA, ACCA, auditor financiar, București

Monica ȘTEFAN, ACCA, auditor financiar, București

Luminița CIOACĂ, ACCA, auditor financiar, București

Director științific

Prof.univ.dr. **Pavel NĂSTASE**, ASE București

Director editorial

Dr. **Corneliu CÂRLAN**

Redactor șef

Cristiana RUS

Colectiv redacțional

Adriana COȘA, Alexandra JORA, Irina Cătălina PUNGARU, Daniela ȘTEFĂNUȚ, Angela TUDOR

Secretar de redacție: Emilia HRISTEA; Marketing - publicitate: Stancu LICĂ

Prezentare grafică și tehnoredactare: Nicolae LOGIN

Consiliul științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul
articolelor publicate în revistă.

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; http: revista.cafr.ro

Tipar : Universal Color S.A., str.Victoriei, bl.A2-A3, Pitești, tel.: +40 (248) 215788

ISSN 1583 - 5812

Studiu privind necesitatea, rolul, responsabilitățile și eficiența unui comitet de audit

Laurențiu STANCIU & Lucian STOICESCU***

Abstract

Study Regarding the Necessity, Roles, Responsibilities and Efficiency of an Audit Committee

The audit committee is a relatively new term in the Romanian corporate governance sector, even though it was first introduced in 1939, at the NYSE. The requirements for the companies which are aiming for public listing are more narrow, and sometimes lead to the impression of being either not understood, either too difficult to comply with. The objective of this small study is to supply sufficient information regarding the definition, necessity, roles, responsibilities and activities of an audit committee. The study is divided in two parts. The first one presents theoretical aspects with regards of the definition, roles and responsibilities of the audit committee, and the second part focuses on the practical aspects of the members' activity.

Key words: audit committee, corporate governance, executive session, AICPA

Cuvinte cheie:

comitet de audit, guvernarea corporativă, sesiune executivă, AICPA

Introducere

Încă de la marea criză economică de la începutul anilor '30, nevoia de a crește gradul de transparență și de control al acurateții informațiilor

din situațiile financiare a devenit tot mai pregnantă. Printre elementele cheie ale raportării financiare se află și comitetul de audit. Acest termen este din ce în ce mai vehiculat și în România. Exigențele

legate de globalizare și pătrunderea a cât mai multor corporații internaționale în mediul de afaceri autohton, precum și de încercarea de a stimula bursa și investitorii în general au determinat introducerea conceptului și funcției de comitet de audit și în România. Pentru unii manageri această noțiune este considerată puțin abstractă, iar pentru alții rolul unui comitet nu este foarte clar. Având în vedere faptul că și investitorii trebuie să aibă cunoștință de acest termen, am considerat necesar un mic studiu care să cuprindă atât elemente teoretice, dar și practice referitoare la activitatea unui comitet de audit. Evident, majoritatea informațiilor prezentate în acest studiu sunt inspirate din mediul de afaceri anglo-saxon, cu precădere din economia americană, unde conceptul are deja o istorie.

Metodologia pentru realizarea studiului

Pentru realizarea acestui studiu s-au urmărit în principal aspecte cu caracter general în ceea ce privește definirea și rolul comitetului de

* Economist, Departament audit SC Financial Audit Consulting SRL, e-mail : stancius_lau@yahoo.com.

** Economist, Departament audit SC BDO Conti Audit SRL, e-mail : lucianstoicescu@yahoo.com.

audit. S-a pus accentul pe elemente prezentate în *Codurile de Cea mai Bună Practică*, precum *Combined Code*, *Smith Code* etc., care oferă informații detaliate cu privire la componența, atribuțiile și funcționarea unui comitet de audit.

Referitor la elemente de natură practică, s-a apelat la experiența dezvoltată de-a lungul timpului de către Institutul American al Contabililor Autorizați (AICPA). Pe baza cercetărilor efectuate de această instituție, în partea a doua a studiului se prezintă elemente care țin de activitatea practică a unui comitet de audit, cu scopul de a spori gradul de înțelegere al acestui departament în cadrul unei corporații.

Informațiile obținute din diverse surse au fost astfel compilate și segmentate încât să se prezinte o imagine clară, sintetică, dar în același timp bogată în informații, asupra rolului și responsabilităților unui comitet de audit.

Comitetul de audit – element esențial în guvernanta corporativă

Scurt istoric

Termenul de comitet de audit a fost pentru prima dată introdus¹ de bursa de la New York - New York Stock Exchange (NYSE) în anul 1939. Mai târziu, în anul 1972, comisia SUA de valori mobiliare US SEC recomandă ca societățile listate la bursă să aibă un comitet de audit, format din directori non-executivi, iar în 1979 NYSE impune drept cerință de listare ca toți mem-

brii unui comitet de audit al unei societăți listate să fie independenți.

În februarie 1999, comitetele de audit au fost în atenția publicului, în urma creării unui comitet format din persoane din cadrul NYSE, NASDAQ, companii publice și societăți de expertiză contabilă din SUA. Aceștia au realizat un raport și Recomandări al Comitetului Blue Ribbon în Vederea Îmbunătățirii Eficienței Comitetelor de Audit. Raportul sublinia rolul crucial pe care îl are comitetul de audit în raportarea financiară.

Istoria recentă a comitetului de audit este strâns legată de scandalurile din SUA² – Enron, Worldcom, Adelphia etc. La baza procesului de raportare financiară este comitetul de audit al unei corporații. Încă de la începuturile lor, comitetele de audit au avut responsabilități stabilite prin lege, însă, după scandalul Enron, acestora li s-au dat responsabilități sporite prin Actul Sarbanes-Oxley din 2002. Astfel, au luat naștere Coduri de Cea Mai Bună Practică, care sunt unelte importante în reforma guvernantei corporative, care sporesc gradul de responsabilizare al celor implicați în guvernanta corporativă. Acestea variază de la Coduri voluntare – precum cele bazate pe principiile OECD, până la coduri care sunt inserate în regulamentele piețelor de capital – *Combined Code* în Regatul Unit al Marii Britanii sau *Sarbanes Oxley Act* în Statele Unite ale Americii.

Codurile, care sunt voluntare în aplicare sau reprezintă una din cerințele bursei, pot fi ușor revizuite pentru a fi aduse la zi cu cerințele

din mediul de business și cu cerințele celor afectați de activitatea companiei. Codurile care sunt impuse prin lege vor fi însoțite de penalități și sancțiuni pentru cei care nu le aplică, rezultând o activitate ultraprudentă din partea managementului de a se conforma cu litera legii. Nu încercăm să facem o dezbatere cu privire la avantajele și dezavantajele sistemului bazat pe principii și pe regula „respectă sau explică” sau al celui de a respecta *ad litteram* cerințele, deoarece fiecare opinie are atât susținătorii, cât și oponentii ei și nu fac obiectul studiului nostru.

Pentru a putea înțelege necesitatea existenței, definiția, rolul și responsabilitățile comitetului de audit trebuie să pornim de la conceptul de guvernanta corporativă.

Aceasta nu are deocamdată o definiție singulară și unanim acceptată. Este definită în literatura de specialitate³ drept „comportamentul etic corporatist al directorilor și al celorlalte persoane responsabile de guvernanta într-o întreprindere, în crearea de bunăstare pentru toți cei afectați de activitatea companiei”, sau „un termen general care descrie modul în care drepturile și responsabilitățile sunt divizate între management și acționari”. Într-un sens mai larg, poate fi definit ca și o „relație a companiei cu societatea”.

Definiția dată de OECD – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică este următoarea: „Sistemul prin care corporațiile sunt conduse și controlate. Structura guvernantei corporative specifică distribuția drepturilor și res-

1 www.wikipedia.com.

2 S.D. Buchalter, K.L. Yokomoto – *Audit Committees' Responsibilities and Liability* – *The CPA Journal* 2006.

3 ATC International - ACCA Paper P7.

ponsabilităților între diferiții participanți în activitatea corporației, precum și regulile și procedurile ce trebuie urmate în luarea deciziilor de business”.

Obiectivul final este acela de a spori pe termen lung valoarea investiției acționarilor, prin îmbunătățirea performanței economice. Aceasta se realizează prin:

- integritate în activitatea desfășurată
- respectarea regulilor, procedurilor și legislației
- asigurarea unei bune reputații și încredere în vederea atragerii de investiții viitoare.

Elementele menționate anterior se reflectă prin modul în care cei responsabili de guvernare urmăresc să atingă obiectivele corporației și să creeze un echilibru între obiectivele acesteia și cele ale societății în general. Cerințele guvernării corporatiste menționează comitete precum cele: de audit, de nominalizare, de remunerare.

Având în vedere faptul că auditorul își focalizează în primul rând atenția asupra procesului de raportare financiară al unei corporații, implicarea sa în procesul de îmbunătățire a guvernării corporative se poate face prin:

- încurajarea managementului în a adopta sisteme de contabilitate și de control intern adecvate
- asistarea celor responsabili cu guvernarea corporativă în implementarea de practici ce sporesc eficiența și transparența

Astfel, un element cheie în procesul de guvernare corporativă îl prezintă comitetul de audit. Lupta pentru integritatea informațiilor

din situațiile financiare și încrederea în acestea depinde de un echilibru ce trebuie realizat între presiunile exercitate de management, regulator, investitori și interesul public.

Rolul și responsabilitățile comitetului de audit

În această secțiune ne propunem să evidențiem câteva dintre cele mai importante responsabilități ale unui comitet de audit, urmând ca în partea a doua a studiului să prezentăm elemente practice, prin intermediul chestionarelor, cu privire la modul de realizare a lor.

Compoziție

În conformitate cu precizările Codului Combinat⁴, consiliul director are responsabilitatea de a stabili un comitet de audit format din cel puțin trei membri, care sunt directori non-executivi independenți. Pentru a fi independent, un director membru al comitetului de audit nu trebuie să aibă relații cu compania care ar interfera cu exercitarea unei judecăți independente și să nu fi lucrat în companie în ultimii trei ani.

În funcție de dimensiunea corporației, comitetul poate avea până la cinci membri. Este recomandabil ca aceștia să aibă experiență vastă în domeniul de activitate în care operează corporația. Cel puțin unul dintre membri trebuie să aibă experiență și cunoștințe solide în domeniul financiar. Conform Sarbanes-Oxley Act din 2002, acesta este clasificat drept “expertul financiar al comitetului de audit”. Acesta trebuie să fie la curent cu principiile contabile general acceptate, să înțeleagă modul în care opțiunile în

raportarea financiară și tratamentele contabile pot afecta rapoartele financiare emise de corporație și de asemenea să înțeleagă procedurile de control intern. Conform Sarbanes-Oxley Act, numele acestor experți trebuie inclus în raportul anual.

În Ghidul Smith se precizează că președintele Consiliului Director nu poate fi membru în comitetul de audit. Propunerile pentru membrii comitetului se fac de către comitetul de nominalizare, dar responsabilitatea alegerii acestora revine consiliului director. Mandatul unui membru se face, de regulă, pe o perioadă de până la trei ani, dar nu trebuie să se depășească mai mult de trei mandate de câte trei ani.

Companiile trebuie să asigure training și seminarii de educație profesională continuă membrilor, pentru a se asigura că aceștia cunosc în detaliu obligațiile și responsabilitățile comitetului, precum și cele mai relevante aspecte financiar contabile.

Întâlniri

Întâlnirile comitetului se stabilesc de către directorul comitetului, în consultare cu secretarul general al corporației. Este recomandabil să existe suficiente întâlniri în cursul unui an, astfel încât să se poate atinge toate obiectivele stabilite și să se îndeplinească toate responsabilitățile comitetului. Mai multe detalii privind discuțiile de la întâlnirile comitetului sunt prezentate în partea a doua a studiului, prin detalierea termenului de sesiune executivă.

Resurse

Corporația trebuie să pună la dispoziția membrilor comitetului re-

4 The Combined Code – June 2006

surse suficiente pentru a-și desfășura activitatea. Aceștia trebuie să aibă acces la serviciile oferite de secretariatul companiei, incluzând: asistarea directorului consiliului director în a întocmi programul comitetului de audit, întocmirea de grafice și rapoarte etc. Secretarul general trebuie să se asigure că fiecare membru al comitetului primește informații pertinente și că se acordă atenție aspectelor identificate de aceștia. De asemenea, consiliul director trebuie să asigure servicii de consultanță financiară, contabilă, legală etc., în cazul în care sunt necesare membrilor comitetului.

Roluri și responsabilități

Majoritatea rolurilor comitetului de audit prezentate mai jos sunt exprimate prin intermediul termenilor „supraveghere”, „evaluare” și „revizuire” a unei funcții. Nu este responsabilitatea comitetului să realizeze aceste funcții, care în fond sunt ale altora, ca, de exemplu, întocmirea situațiilor financiare de către management sau auditarea lor de către auditori externi. Dacă ar îndeplini aceste funcții, atunci activitatea lor ar interfera cu cea a managementului sau auditorului. Oricum, un nivel ridicat al acestui rol de supraveghere conduce la o muncă ce necesită o bună planificare și organizare. Conducerea este responsabilă astfel pentru remunerarea muncii depuse de către membrii comitetului. În acest sens, conducerea trebuie să pornească de la nivelul de remunerare al directorilor nonexecutivi. La acesta se adaugă un surplus pentru a recompensa responsabilitățile adiționale pe care membrii le au.

Nivelul remunerației trebuie să țină cont de cel al altor membri din consiliul director. De exemplu, responsabilitățile și timpul petrecut în corporație de directorul consiliului director sunt mai largi decât ale unui membru al comitetului de audit, iar acest lucru trebuie să se reflecte în nivelul remunerației primite.

Rolurile și responsabilitățile comitetului trebuie scrise în documente interne ale corporației și includ⁵:

- monitorizarea integrității informațiilor din situațiile financiare și a comunicărilor formale în relație cu rezultatele sau poziția financiară, prin revizuirea judecăților care au stat la baza acestor rapoarte;
- revizuirea controalelor interne, în cazul în care acest lucru nu este deja realizat de un consiliu de evaluare al riscurilor sau chiar de consiliul director;
- să monitorizeze și să revizuiască eficiența departamentului de audit intern
- să facă recomandări consiliului director în chestiuni legate de comunicările cu acționarii, cu înlocuirea sau prelungirea angajamentului auditorului extern și să aprobe remunerația acestuia
- să revizuiască și să monitorizeze independența și obiectivitatea auditorului extern, precum și eficiența procesului de audit, prin luarea în considerare a reglementărilor profesionale în acest sens;
- să dezvolte și să implementeze proceduri în ce privește acceptabilitatea de servicii non audit din partea auditorului extern independent

O secțiune separată din raportul anual al corporației trebuie să conțină un rezumat al activității întreprinse de comitetul de audit. De asemenea, în raportul anual trebuie explicat acționarilor cum au fost menținute obiectivitatea și independența auditorului extern în cazul în care acesta prestează și servicii non audit.

Unul din rapoartele emise public de către companie trebuie să conțină un Raport al Comitetului de Audit. Acesta va cuprinde, printre altele: numele fiecărui membru al comitetului de audit și faptul că membrii acestuia au revizuit și discutat cu conducerea corporației situațiile financiare în ansamblu, precum și raționamentele utilizate în aplicarea principiilor contabile

Rezultatele studiului: soluții practice pentru activitatea comitetului de audit

Institutul American al Contabililor Autorizați (AICPA) este un organism profesional american al cărui misiune⁶ este de a pune la dispoziția membrilor săi resurse, informații în scopul de a-i sprijini în prestarea de servicii profesionale la cel mai înalt nivel de care să beneficieze publicul în general, angajatorii sau clienții. Se acordă o atenție deosebită acelor aspecte ale profesiei care au cel mai mare impact asupra publicului și necesită încrederea în cunoștințele și raționamentele contabililor autorizați.

În acest sens, printre multe alte interpretări, informații, ghiduri de aplicare a diferite aspecte legate de

5 Combined Code – June 2006

6 www.aicpa.org

contabilitate și audit, AICPA a realizat un set de "instrumente de lucru" care să ajute practicienii să înțeleagă mai bine îndeplinirea rolurilor și responsabilităților comitetului de audit. În continuare, ne referim la aceste instrumente, așa cum sunt ele prezentate de AICPA, și anume sub formă de chestionare menite să sporească gradul de înțelegere al celor care interacționează sau chiar fac parte dintr-un comitet de audit.

Evaluarea auditorului extern independent

• Întrebări pentru membrii comitetului de audit

1. S-a întâlnit auditorul cu comitetul de audit atunci când i s-a cerut?
2. A prezentat auditorul aspecte cu privire la programe interne antifraudă?
3. A informat auditorul comitetul cu privire la riscuri care nu erau în atenția corporației?
4. A discutat în mod adecvat auditorul problemele legate de calitatea raportării financiare, inclusiv aplicabilitatea de principii contabile noi și semnificative?
5. Sunt indicii că managementul ar exercita influență asupra independenței auditorului?
6. Sunt indicii că auditorul este rezervat sau ezită a aduce în discuție probleme care ar afecta în mod negativ activitatea managementului?
7. Este satisfăcut comitetul de audit de planificarea și realizarea misiunii de audit, inclusiv de controlul intern asupra raportării financiare?
8. A se revizui activitatea de non audit desfășurată de către auditor. Sunteți convinși de faptul că

independența acestuia nu este afectată în cursul acestei misiuni?

9. Evaluați mărimea firmei de audit și comparați veniturile de la corporație cu cele totale ale firmei (biroului) de audit. Este firma de audit sau partenerul responsabil dependent de corporație?
 10. Este comitetul de audit mulțumit de relația cu auditorul? În această estimare trebuie să se țină cont de aspecte precum: dacă partenerul din firma de audit a participat la adunările comitetului de audit, dacă auditorii au fost fermi în discuțiile purtate cu comitetul, dacă auditorul a prezentat la timp, conform programului, situațiile solicitate.
 11. Au fost onorariile de audit rezonabile în comparație cu cele care se practică la firmele de aceeași mărime sau activitate?
 12. A furnizat auditorul observații constructive, recomandări în zone care necesitau îmbunătățiri, cu precădere în sistemul de control intern sau de raportare financiară?
- #### **• Întrebări pentru directorul departamentului de audit intern**
1. Din perspectiva dumneavoastră, prin colaborarea cu auditorul extern, sunteți mulțumit de scopul, natura, durata și extinderea misiunii de audit și a procedurilor aplicate de acesta?
 2. A colaborat auditorul intern cu dumneavoastră pentru a asigura coordonarea eforturilor de audit în vederea acoperirii tuturor aspectelor identificate și pentru a eficientiza auditul în general?

3. Sunteți mulțumit de cunoștințele, aptitudinile și abilitățile personalului care a realizat misiunea de audit?
4. A fost colaborarea între auditor și auditul intern bazată pe respect și profesionalism? Sunteți de acord că auditorul extern este independent, în ciuda serviciilor non-audit pe care le prestează?
5. Aveți informații care ar putea amenința independența auditorului? Aveți informații despre membrii echipei de audit care nu ar putea fi independenți?
6. Dacă ar fi alegerea dumneavoastră, l-ați angaja pentru încă o misiune de audit? Dacă da, ce schimbări ați propune pentru misiunea viitoare?

• Întrebări pentru directorul departamentului financiar

1. Din perspectiva dumneavoastră, prin colaborarea cu auditorul extern, sunteți mulțumit de scopul, natura, durata și extinderea misiunii de audit și a procedurilor aplicate de acesta?
2. Sunteți mulțumit de cunoștințele, aptitudinile și abilitățile personalului care a realizat misiunea de audit?
3. Sunteți mulțumit de partenerii/asociații firmei de audit care au fost repartizați pentru această misiune, precum și de șefii de echipe?
4. Dacă ar fi alegerea dumneavoastră, l-ați angaja pentru încă o misiune de audit? Dacă da, ce schimbări ați propune pentru misiunea viitoare?

• Întrebări pentru auditorul extern independent

1. Este firma dumneavoastră autorizată de un organism profe-

sional (ex: CAFR) pentru a desfășura activitate de audit?

2. Care au fost rezultatele ultimei inspecții din partea organismului profesional (ex: CAFR)?

Evaluarea echipei de audit intern⁷

1. Se poate considera că departamentul își folosește timpul și resursele efectiv și eficient?
2. Structura și mărimea departamentului sunt adecvate pentru a-și îndeplini obiectivele?
3. Este adecvat nivelul de pregătire al auditorilor interni?
4. Este departamentul obiectiv? Care sunt procedurile care asigură obiectivitatea acestuia?
5. Cunoștințele tehnice permit personalului din departament să își desfășoare activitatea în mod eficient?
6. Are departamentul un program de perfecționare continuă?
7. Sunt membri în departament ce posedă cunoștințe în ce privește mediul informatic, pentru a se adapta la tehnologia informației prezentă în corporație?
8. Este bine planificată munca departamentului? Planificarea include programe scrise de audit?
9. Ce tipuri de rapoarte sunt emise și cui se adresează acestea?
10. Sunt prezentate rapoartele în timp util?
11. Conțin rapoartele detalii suficiente pentru a fi urmate de acțiuni eficiente din partea managementului sau al comitetului de audit?

12. Managementul răspunde în timp util la recomandările departamentului de audit intern?

13. Care a fost implicarea efectivă a departamentului la misiunea de audit extern?

14. Procedurile de audit intern cuprind atât elemente operaționale, cât și financiare?

15. Ce se poate face în viitor pentru a spori eficiența departamentului?

16. Până la ce nivel se realizează externalizarea unor servicii în ce privește funcția de audit intern?

17. A fost revizuită în ultimul an activitatea desfășurată de membrii departamentului de audit intern? Care a fost rezultatul acestei evaluări?

Frauda și responsabilitățile comitetului de audit

Comitetul de audit trebuie să joace un rol activ în prevenirea și detectarea fraudei, asigurându-se că managementul și auditorii externi au stabilite proceduri în acest sens. De asemenea, trebuie să acorde o atenție deosebită în asigurarea faptului că se iau măsuri concrete și eficiente în cazul în care fraudă este identificată.

Înțelegerea termenului de fraudă este esențială pentru membrii comitetului de audit în îndeplinirea responsabilităților. Comitetul trebuie să fie conștient că fraudă care poată să afecteze corporația se poate încadra în una dintre următoarele trei categorii:

- fraudă din partea managementului, care implică senior-management-ul, prin interpretarea eronată a informațiilor din situ-

țiile financiare, furtul sau neutilizarea adecvată a resurselor companiei

- fraudă din partea angajaților, care implică angajați care nu au funcții în senior-management, prin furt sau neutilizare corespunzătoare a resurselor companiei
- fraudă externă, care implică aceleași elemente specificate mai sus, dar din partea celor care nu sunt nici în management, nici angajați în companie

Clasificarea de mai sus este utilă, dar nu absolută.

Membrii comitetului trebuie să se asigure că organizația are proceduri și programe antifraudă, iar controalele interne sunt menite a preveni fraudă.

Desfășurarea unei sesiuni executive a comitetului de audit

O sesiune executivă a comitetului de audit este o practică ce poate fi realizată de comitet cu orice ocazie, dar se recomandă să se realizeze prin întâlniri cu membri cheie din executiv și din departamentul financiar. Acestea ar putea fi realizate la fiecare reunire a comitetului de audit prin discuții separate cu câte o singură persoană menționată anterior. De exemplu, este recomandat ca directorul departamentului de audit intern sau auditorul extern să fie subiectul fiecărei sesiuni executive, în timp ce directorul responsabil cu raportările financiare să fie solicitat doar înainte de publicarea rezultatelor financiare ale corporației.

În timpul unei asemenea sesiuni, minutele întâlnirii de obicei nu

⁷ www.aicpa.org

sunt înregistrate, dar în cazul în care au loc întâlniri cu reprezentanți ai departamentului de rapoartări financiare, alte persoane din corporație nu au voie să participe. Scopul este să li se pună cât mai multe întrebări acestora într-un mediu privat oarecum, pentru a elimina reticiența în a da răspunsuri clare, corecte și detaliate. Spre exemplu, în cazul în care are loc întâlnirea cu reprezentantul compartimentului de control intern, directorul departamentului financiar nu trebuie să fie prezent la sesiune.

Întrebările adresate trebuie să fie întrebări deschise, întrebări la obiect, într-un mediu care se consideră a fi o sursă foarte bună de informare pentru comitetul de audit. Membrii comitetului trebuie să posede cunoștințe solide în ce privește contabilitatea, raportarea financiară, astfel încât să formuleze cele mai bune întrebări și, pe baza răspunsurilor, să continue cu întrebările pentru a obține lămuriri suplimentare. Cel mai important lucru în aceste sesiuni este ascultarea cu foarte mare atenție a răspunsurilor primite, pentru a putea lămurii ulterior orice aspect care nu a fost lămurit inițial.

De obicei, întrebările adresate sunt, într-un mediu deschis, întrebări la care se evită răspunsurile complete, acesta fiind de fapt și motivul pentru care au loc aceste sesiuni și anume de a crea un mediu propice respondentului să ofere toate informațiile pertinente de care dispune. Comitetul de audit trebuie să țină seama în formularea întrebărilor de istoricul companiei, de industria în care-și desfășoară activitatea, de climatul economic curent, de mediul competițional etc. Fiecare sesiune trebuie finalizată cu menți-

unea că membrii comitetului de audit sunt la dispoziția reprezentanților managementului companiei și în afara acestor sesiuni executive și ori de câte ori se consideră necesară informarea comitetului, managementul este încurajat să o facă.

În continuare, prezentăm o serie de întrebări care sunt adresate interlocutorului în cadrul unei sesiuni executive. Acestea reprezintă doar întrebări inițiale care sunt adresate, cu mențiunea că membrii comitetului trebuie să posede cunoștințe solide în domeniul financiar, pentru a putea pune întrebări suplimentare în vederea obținerii de alte informații relevante, asupra realizării obiectivului activității unui comitet de audit.

• **Întrebări pentru directorul departamentului financiar (CFO)**

1. Considerați că situațiile financiare prezintă în mod fidel poziția financiară a întreprinderii? (Notă: pentru societățile listate la bursă există o declarație anuală care prezintă această certificare)
2. Considerați că notele informative sunt suficient de adecvate și inteligibile pentru un investitor cu cunoștințe medii?
3. Sunteți mulțumit de activitatea desfășurată de auditorul extern independent?
4. Aveți informații cu privire la indemnizațiile acordate membrilor din conducerea corporației?
5. Aveți cunoștință de existența elementelor de fraudă în organizație? Aveți informații despre situații ce pot conduce la fraudă?
6. Prezentați situații unde tratamentele contabile folosite ar pu-

tea fi interpretate ca agresive. Au existat situații unde politica fiscală adoptată ar putea fi considerată agresivă?

7. Există activități la nivel executiv pe care le considerați ca o încălcare a regulamentelor, a legislației, a practicilor profesionale sau a standardelor de raportări financiare?
8. Ați întâlnit situații în care organizația a trebuit să se conformeze cu cerințele minime ale legislației impuse, dar nu a realizat acest lucru prin cel mai ridicat nivel al standardelor de etică profesională?
9. Există vreo activitate în companie care considerați că necesită investigații suplimentare?
10. Vă simțiți confortabil în a ridica probleme identificate în activitatea dumneavoastră, fără a avea teama de a fi sancționat?
11. Sunt alte întrebări ce nu v-au fost adresate și pe care le considerați relevante?

• **Întrebări pentru directorul executiv (CEO)**

1. Considerați că situațiile financiare prezintă în mod fidel poziția financiară a întreprinderii? (Notă: pentru societățile listate la bursă există o declarație anuală care prezintă această certificare)
2. Considerați că notele informative sunt suficient de adecvate și inteligibile pentru un investitor cu cunoștințe medii?
3. Sunteți mulțumit de activitatea desfășurată de auditorul extern independent?
4. Aveți informații cu privire la indemnizațiile acordate membrilor din conducerea corporației?

5. Aveți cunoștințe despre neînțelegeri între management și auditorul extern independent?
6. Există activități la nivel executiv pe care le considerați ca o încălcare a regulamentelor, a legislației, a practicilor profesionale sau a standardelor de contabilitate?
7. Ați întâlnit situații în care organizația a trebuit să se conformeze cu cerințele minime ale legislației impuse, dar nu a realizat acest lucru prin cel mai ridicat nivel al standardelor de etică profesională?
8. Există vreo activitate în companie care considerați că necesită investigații suplimentare?

• **Întrebări pentru directorul departamentului de audit intern (CAE)**

1. Per ansamblu, considerați că managementul cooperează cu echipa de audit intern? Are managementul o atitudine pozitivă în urma descoperirilor și recomandărilor făcute de auditul intern?
2. Aveți cunoștință de existența elementelor de fraudă în organizație? Aveți informații despre situații ce pot conduce la fraudă?
3. Prezentați situații unde tratamentele contabile folosite ar putea fi interpretate ca agresive. Au existat situații unde politica fiscală adoptată ar putea fi considerată agresivă?
4. Ați întâlnit situații în care organizația a trebuit să se conformeze cu cerințele minime ale legislației impuse, dar nu a realizat acest lucru prin cel mai ridicat nivel al standardelor de etică profesională?

5. Aveți libertatea de a realiza auditul în toate departamentele companiei?
6. Ați fost restricționat în vreun fel în obținerea de probe de audit?
7. Ați fost presat să modificați aspectele identificate sau să utilizați un limbaj care ar diminua efectul negativ asupra activității managementului? Se acordă importanța cuvenită aspectelor identificate de dumneavoastră?
8. Vă simțiți confortabil în a ridica probleme identificate în activitatea dumneavoastră, fără a avea teama de a fi sancționat?
9. Există activități la nivel executiv pe care le considerați drept o încălcare a regulamentelor, a legislației, a practicilor profesionale sau a standardelor de raportări financiare?

• **Întrebări adresate auditorului independent**

1. Explicați procesul prin care firma de audit stabilește dacă fiecare membru al echipei este independent și obiectiv pentru această misiune. În mod particular, pentru serviciile non audit, cum afectează modul de remunerare al dumneavoastră și al echipei independența? Sunteți familiar cu vreo situație care ar putea duce la afectarea independenței firmei sau a vreunui membru al echipei de audit?
2. V-au informat managementul, consilierii juridici sau alți reprezentanți ai corporației cu privire la anumite aspecte care ar putea fi considerate încălcări ale regulamentelor, a legislației, a standardelor de raportare financiară etc.?
3. Sunt elemente în situațiile financiare, mai precis în notele explicative, unde considerați că ar

trebui îmbunătățit gradul de detaliere sau de transparență astfel încât să ajute utilizatorul acestora să înțeleagă mai bine informația prezentată?

4. Care tratamente contabile sau tranzacții semnificative considerați că ar putea pune în dificultate un investitor? Ce informații adiționale ați prezenta în acest sens?
5. Bazându-vă pe procedurile de audit întreprinse, aveți îndoieli asupra faptului că managementul nu utilizează în mod adecvat veniturile realizate?
6. În ce aspecte dumneavoastră și managementul ați avut opinii divergente?
7. Prezentați impresia dumneavoastră despre directorul departamentului de audit intern în relație cu acuratețea, prezentarea fidelă, completă a procesului de raportare financiară.
8. S-a angajat firma dumneavoastră să presteze și alte servicii în afara de audit extern și care să nu fie deja aduse în atenția comitetului?
9. Descrieți ideile prezentate de dumneavoastră în discuțiile cu managementul pentru a îmbunătăți sistemul intern de raportare financiară.
10. Descrieți situații în care managementul a încercat să evite concordanța cu standardele de contabilitate.
11. Există vreo activitate în companie care considerați că necesită investigații suplimentare?

De asemenea, se mai pot adresa o serie de întrebări și reprezentantului compartimentului de control intern, directorului departamentului de informare, directorului departamentului de raportări financiare etc.

• Rezultatele unor studii la nivel global privind comitetul de audit

Diverse firme de contabilitate și consultanță au efectuat studii și cercetări în aria comitetului de audit, pentru a oferi informații utile utilizatorilor. Rezultatele unor sondaje astfel întreprinse⁸, sunt prezentate mai jos:

- 54% din membrii comitetelor de audit au considerat comitetul ca fiind „foarte eficient”, iar 38% au indicat „oarecum eficient”
- managementul riscului, controlul intern și estimările sau raționamentele contabile au fost în topul priorităților membrilor comitetelor
- majoritatea comitetelor au 3-4 membri, în mare parte cu experiențe ca și CEO, CFO sau auditori externi
- comitetele se întâlnesc în medie de 6-10 ori pe an în sesiuni ce durează între 1-2 ore media, până la 4 ore - cele mai lungi
- membrii își dedică în medie 50-150 de ore pe an responsabilităților de membru în comitet
- procentajele comitetelor de audit în supraveghere sunt: IT 66%, continuitatea activității companiei 50%, securitatea informației 45%
- 41% din comitete au fost „foarte satisfăcute” de activitatea departamentelor de audit intern, iar 52% au fost „oarecum satisfăcute”
- peste două treimi consideră că funcția de director al departamentului de audit intern ar tre-

bui să fie alocată unui auditor intern profesionist

- doar 17% din comitetele de audit au în responsabilitate primară supravegherea riscurilor non financiare.

Interesul pentru comitetul de audit a sporit semnificativ în ultimii ani. În acest scop, AICPA și ERM (Enterprise Risk Management), la inițiativa Universității Carolina de Nord, SUA, organizează la New York⁹ un *workshop* pentru a ajuta membrii comitetului de audit să înțeleagă așteptările în curs de apariție pentru risc mai mare de supraveghere și să-și dezvolte practici eficiente de audit sau de evaluare și monitorizare a tehnicilor utilizate pentru a gestiona riscurile entității, astfel încât să sporească cunoștințele părților interesate.

Acest forum la nivel înalt este limitat la 60 de participanți și oferă acestora discuții interactive pentru stabilirea unui dialog cu experți care duc la tendințele emergente legate de intersecția ERM între comitetele de audit, de guvernare și de planificare strategică, precum și o oportunitate pentru schimbul de idei dintre alte persoane fizice care deserveșc în prezent roluri în comitete de audit. Pot participa membri ai comitetelor de audit sau alte persoane fizice care serveșc în consiliile de directori, precum și *senior executives* cu care interacționează în mod frecvent comitetele de audit.

Concluzii

După cum s-a prezentat mai sus, primul aspect important de subliniat este faptul că membrii comitetu-

lui de audit trebuie, în primul rând, să-și înțeleagă rolul și responsabilitățile în cadrul unei corporații pentru a putea îndeplini eficient funcția comitetului de audit.

Responsabilitățile suplimentare oferite comitetului în urma scandalurilor menționate la începutul studiului ar trebui să ducă la o mai mare grijă a acestora vizavi de rolul pe care îl joacă, rol care în cele din urmă poate fi considerat unul social. Ei trebuie să recomande consiliului director căutarea de asistență profesională, și nu numai, pentru cei responsabili de guvernarea corporativă, în situațiile în care acest lucru ar fi necesar pentru îmbunătățirea gradului de informare a publicului. Nu ar fi înțelept din partea directorilor să acționeze fără consiliere, deoarece, în cel mai rău scenariu posibil, acest lucru poate fi considerat o încălcare a responsabilităților comitetului de audit¹⁰. Membrii comitetului trebuie să insiste ca directorii companiilor de care răspund să aibă încheiate asigurări profesionale adecvate, fiind conștienți totuși că o astfel de asigurare nu mai este, de ceva vreme, un răspuns complet la obligațiile pe care le au directorii în corporațiile moderne.

Bibliografie

Buchalter S.D., Yokomoto K.L., *Audit Committees' Responsibilities and Liability* – *The CPA Journal* 2006

ATC International - *ACCA Paper P7*

*** *Combined Code* – June 2006

*** *The Smith Guidance on Audit Committee* – October 2005

www.aicpa.org

www.wikipedia.com

8 KMPG AC Survey 2007, KPMG AC Study 2008, www.wikipedia.com.

9 www.aicpa.org.

10 S.D. Buchalter, K.L. Yokomoto, *Audit Committees' Responsibilities and Liability* – *The CPA Journal* 2006.

Tranzacții cu decontare pe bază de acțiuni, în viziunea standardelor internaționale de raportare financiară

Constantin STAIKU & Magdalena MIHAI** & Cristian DRĂGAN****

Abstract

Share-based Payment Transactions, in the Vision of the International Financial Reporting Standards

The present work has been structured and elaborated in such a way as, in our opinion, to assure the revealing of the essential problems which are specific for the share-based payment transactions, among which we mention the ones concerning: the aim; the application area; the differentiation of these transactions; the essential characteristics corresponding to each category of transaction and the significant aspects concerning their practical application. There has also been given the necessary attention for the measurement and for the recognition which are specific for the approached transactions, inclusively for the difficulties and for the possible risk that can affect their credibility, as well as for the settlement operations which should be realized and for the effects generated by the use of the shares, as a basis of the settlement, upon the size and the structure of the entity's equity.

Key words: equity, shares, options for shares, settled/payments, International Financial Reporting Standards

Cuvinte cheie:

capitaluri proprii, acțiuni, opțiuni pe acțiuni, decontări/plăți, standarde internaționale de raportare financiară

Introducere

O succintă **introducere** ne oferă posibilitatea să reliefăm faptul că în activitatea entităților pe acțiuni se înregistrează cel puțin două fluxuri de interese. Primul dintre acestea se referă la acele legături generate de relația entitate – acțiuni – entitate, iar următorul privește relațiile ce se stabilesc între entitate și terți, dintre care amintim angajații și celelalte părți interesate, cum ar fi, în primul rând, creditorii și

clienții. Dacă în primul caz fluxurile de interese sunt descrise cu exactitate în actele de constituire ale entităților, în situația a doua acestea pot să intervină ca efecte sau consecințe ale unor contracte comerciale.

Astfel, dacă un investitor dorește să participe la activitatea entității va cumpăra acțiuni, va participa la realizarea politicii firmei, prin drepturile sale de vot, și va fi remunerat în funcție de rezultate, toate acestea pentru că este interesat de banii proprii investiți în acțiuni. Ceilalți parteneri sunt interesați de o remunerație cât mai îndestulătoare pentru serviciile prestate, bunurile livrate sau pentru capitalul pus la dispoziția entității fără a avea legătură cu politicile firmei.

În asemenea condiții, dar și sub influența globalizării și internaționalizării activităților, entitățile economice

* Prof. univ. dr., Universitatea din Craiova, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, ctstaiuc@yahoo.com.

** Prof. univ. dr., Universitatea din Craiova, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, auditsiexpertiza@rdscv.ro.

*** Conf. univ. dr., Universitatea din Craiova, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, cdragano@yahoo.com.

au fost preocupate să identifice **soluții noi**, astfel încât angajații, precum și partenerii externi să fie interesați în ceea ce privește majorarea capitalurilor proprii ale firmei, dar fără să aibă posibilitatea să influențeze politica acesteia.

Transpunerea în practică a dezideratului amintit se realizează prin **efectuarea de tranzacții cu decontare pe bază de acțiuni**, în condițiile în care interesele angajaților sau ale terților, după caz, sunt armonizate cu preocupările acționariatului de a obține profit. În acest scop, entitățile acționează pe bază de **strategii și programe** în cadrul cărora se utilizează ca instrumente și dispozitive atât planuri de **emisiuni de acțiuni, cât și de opțiuni pe acțiuni**, primele adresându-se, de regulă, furnizorilor de servicii profesionale (avocatură, bănci, instituții de creditare), iar pentru angajați, directori și directori executivi se oferă opțiuni pe acțiuni.

Reguli cu caracter obligatoriu

În contextul preocupărilor de această natură s-a constatat că se impune a fi stabilite reguli cu caracter obligatoriu de recunoaștere a tranzacțiilor pe bază de acțiuni, de evaluare și de decontare a operațiunilor respective, fapt pentru care s-a elaborat și a devenit aplicabil, începând cu 01.01.2005, IFRS 2 „Plăți pe bază de acțiuni”. Totodată, au fost amendate în mod corespunzător IAS 32 „Instrumente financiare: prezentare și descriere” și IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare”.

Standardele amintite delimitează ca fiind aplicabile următoarele **trei tipuri sau modalități de tranzacții cu plată pe bază de acțiuni**:

- a. cu decontare în instrumente de capitaluri;
 - b. cu decontare în numerar;
 - c. cu decontare în numerar sau prin emiterea unor instrumente de capitaluri proprii, la alegere.¹
- a. **Tranzacțiile cu decontare în instrumente de capitaluri proprii** ale entității se realizează în situația în care aceasta primește bunuri sau servicii pe care le plătește cu instrumente de capitaluri proprii sub formă de acțiuni sau opțiuni pe acțiuni. Operațiunile de această natură necesită, pe de o parte, evaluarea bunurilor și serviciilor, iar, pe de altă parte, majorarea capitalurilor proprii.

În ceea ce privește **operațiunea de evaluare** se reține că, potrivit standardelor amintite, este permis a fi utilizată valoarea justă a bunurilor și serviciilor, iar în cazul în care această soluție nu poate fi aplicată este admisă valoarea justă a instrumentelor de capital oferite. Cu privire la valoarea justă a serviciilor oferite de angajați se face precizarea că evaluarea lor nu este posibil să fie realizată în mod credibil, fapt pentru care este necesar să fie utilizată evaluarea la valoare justă a instrumentelor de capital acordate. Data evaluării instrumentelor de capital propriu este considerată ca fiind atunci când acestea au fost acceptate de angajați și, respectiv, când serviciile sunt prestate și bunurile livrate de către terți.

În legătură cu evaluarea bunurilor și serviciilor care fac obiectul acordurilor de plată pe bază de acțiuni, așa cum s-a relatat mai sus, se impune sublinierea că este foarte important să fie îndeplinite anumite **condiții pentru intrarea în drepturi** a creditorilor implicați, indiferent de tipul tranzacției.

Condițiile de această natură se referă la performanța și calitatea bunurilor sau serviciilor, apreciate pe bază de criterii acceptate de ambele părți. Nivelurile care se estimează pentru aceste condiții sunt luate în considerare în cadrul operațiunii de stabilire a numărului de instrumente de capitaluri proprii care se utilizează pentru acoperirea valorii tranzacției, astfel încât, în final, valoarea recunoscută drept contraprestație este dată de numărul de instrumente de capital acordate și, ca o consecință, intrate în drepturi. Această ultimă afirmație reprezintă, de altfel, o condiție esențială de recunoaștere care constă în aceea că valoarea aferentă serviciilor prestate și bunurilor primite este recunoscută numai dacă instrumentele de capitaluri proprii acordate îndeplinesc criteriile pentru intrarea în drepturi.

Valoarea justă a instrumentelor de capital propriu se bazează pe prețul de piață disponibil, iar în lipsa acestuia pe estimări efectuate prin tehnici de evaluare adecvate, care au ca țință stabilirea, în condiții obiective, a prețului acestora la data evaluării.

- b. **Tranzacțiile cu decontare în numerar** presupun că entitatea achiziționează bunuri și servicii de la furnizori prin angajare de datorii către aceștia, bazate pe prețul acțiunilor sau al altor instrumente de capitaluri proprii.

¹ Pentru fiecare din cele trei tipuri de tranzacții sunt stabilite principiile de evaluare și cerințele specifice, care se abordează într-o astfel de manieră încât să faciliteze aplicarea lor de către entitățile din țara noastră.

În această situație evaluarea bunurilor, serviciilor și a datoriei angajate se face la valoarea justă aferentă acesteia din urmă.

În cazul în care s-a convenit ca datoria să fie plătită în mod eșalonat, la mai multe scadențe, se impune ca entitatea să reevalueze valoarea justă la fiecare termen de raportare, precum și la fiecare plată, iar orice modificare a valorii astfel stabilite se recunoaște în contul de profit și pierdere al perioadei curente.

c. **Tranzacțiile** pentru care, prin contract, la opțiunea entității sau a furnizorului, s-a stabilit să fie **decontate cu numerar sau prin emiterea de noi instrumente de capitaluri proprii** au regim diferențiat de recunoaștere. Astfel, tranzacțiile ce se decontează în numerar se contabilizează ca fiind bazate pe acțiuni numai în măsura în care s-a angajat o datorie plătită în numerar sau cu alte active. În caz contrar se consideră că tranzacția cu plată pe bază de acțiuni se decontează cu instrumente de capitaluri proprii.

În continuare, considerăm a fi util să prezentăm câteva **concluzii și/sau extensii privind recunoașterea tranzacțiilor** analizate anterior.

Concluzii și extensii privind recunoașterea tranzacțiilor

- Scopul recunoașterii fiecărei tranzacții este acela de a furniza informații cu privire la transferul instrumentelor de capitaluri proprii ale unei entități, de la acționari la terții care au furnizat bunuri ori au prestat servicii către entitate, cu excepția cazului în care transferul este destinat în mod clar altui scop decât plata bunurilor furnizate sau a serviciilor prestate.
- În situația în care beneficiarul are și calitatea de acționar sau deține instrumente de capital propriu, altele decât opțiunile sau acțiunile comune, tranzacțiile cu plată pe bază de acțiuni nu pot fi recunoscute.

Totodată, se impune precizarea că în cazul în care beneficiarii sunt angajați ai entității este permisă recunoașterea tranzacțiilor cu plată pe bază de acțiuni numai în baza contractelor sau a planurilor de opțiuni care elimină din calcul beneficiile periodice convenite angajaților. Altfel, în situația în care instrumentele de capital propriu se acordă eșalonat angajaților, aceștia devin acționari după prima plată și, în consecință, nu mai au dreptul la următoarele plăți. În

plus, această soluție ar fi contrară principiilor și caracteristicilor tranzacțiilor întrucât condiția de intrare în drepturi se finalizează la exprimarea și îndeplinirea criteriilor prevăzute în planurile sau contractele de opțiuni.

- Din cerințele și principiile care guvernează tranzacțiile cu plată pe bază de acțiuni, se desprinde și concluzia potrivit căreia acestea sunt recunoscute în funcție de modul de decontare. Din această cauză, considerăm că nu pot fi recunoscute tranzacții cu plată pe bază de acțiuni în cazurile în care între entitate și furnizor se încheie contracte de livrări de bunuri și prestări de servicii al căror preț nu este stabilit prin evaluări la valoarea justă, iar pe lângă prețul înscris în contract sunt prevăzute și clauze cu implicații asupra capitalurilor. Asemenea contracte se încadrează în aria de aplicare a IAS 32 „Instrumente financiare: prezentare și descriere”, potrivit căruia pot fi clasificate ca instrumente de capital derivate sau nederivate (contractele *forward* sau contractele *swap*), sau a IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare”.
- Obținerea bunurilor sau recepția serviciilor prestate ca urmare a achiziției printr-o tranzacție cu plată bazată pe acțiuni determină recunoașterea acesteia, care, la rândul său, implică o recunoaștere a creșterii corespunzătoare a capitalurilor proprii, dacă decontarea s-a făcut în instrumente de capitaluri proprii ale entității.
- În activitatea practică se întâlnesc și situații când, pe de o parte, tranzacțiile se decontează în numerar, iar entitatea le recunoaște ca datorie, însă, pe de altă parte, bunurile sau serviciile achiziționate nu întrunesc condițiile pentru a fi recunoscute ca active și, în consecință, se adoptă soluția recunoașterii lor ca fiind cheltuieli.

Aspecte privind evaluarea specifică a tranzacțiilor

În altă ordine de idei, considerăm că prezintă interes să aducem în discuție câteva **aspecte semnificative privind evaluarea specifică tranzacțiilor abordate**.

Pentru efectuarea decontărilor privind tranzacțiile cu plată pe bază de acțiuni sunt necesare, pe de o parte, evaluarea credibilă a bunurilor primite sau a serviciilor recepționate, iar, pe de altă parte, includerea valorilor astfel determinate în capitalurile proprii ale entității.

În situația în care există riscul evaluării bunurilor sau serviciilor pe baza unor informații ce conțin erori semnificative, care ar determina rezultate părtinitoare pentru una dintre părțile contractante, se adoptă soluția potrivit căreia evaluarea se realizează prin utilizarea valorii juste a instrumentelor de capital oferite sau acordate. Acest ultim tip de evaluare se aplică, de regulă, în cazul serviciilor prestate de angajați sau de către alte persoane care asigură servicii similare, deoarece nu este posibilă o estimare credibilă a valorii acestora.

În ceea ce privește evaluarea la valoarea justă a instrumentelor de capitaluri proprii se poate sublinia că prezintă avantajul utilizării unor informații credibile, în sensul că acțiunile, opțiunile pe acțiuni și alte asemenea instrumente de capital propriu se acordă corespunzător remunerației suplimentare a salariaților, care este convenită pentru îmbunătățirea performanțelor entității, ceea ce satisface condiția de intrare în drepturi.

În acest context, se poate remarca faptul că modalitatea de raportare a mărimii creșterii performanțelor la valoarea justă a instrumentelor de capitaluri proprii acordate salariaților reprezintă o bază de evaluare credibilă și, în consecință, nu poate modifica sau influența negativ capacitatea capitalului propriu.²

În ceea ce privește acțiunile acordate angajaților, menționăm, totodată, că valoarea justă a lor se stabilește la prețul de piață, ajustat în funcție de termenii și condițiile prevăzute în planuri și contracte. Pornind de la cerințele prevăzute în standard, considerăm că ajustările ce se aduc prețului de piață trebuie să aibă în vedere, în primul rând, drepturile angajaților pe perioada de realizare a condițiilor de intrare în drepturi, respectiv dacă vor primi sau nu dividende pe această perioadă. În al doilea rând, evaluarea trebuie să ia în considerare restricțiile legate de transferul acțiunilor ulterior datei de intrare în drepturi, în măsura în care acestea afectează prețul de cumpărare al acțiunilor de către un posibil investitor.

În ceea ce privește opțiunile pe acțiuni ce se pot acorda angajaților, buna practică în domeniul evaluării arată că prețurile de piață nu sunt disponibile întrucât opțiunile acordate se supun unor termene și condiții care nu privesc opțiunile ce se tranzacționează în mod curent. Referindu-ne la situația existentă **în țara noastră**, se justifică afirmația potrivit căreia nu există încă o tradiție în practica evaluării opțiunilor, fapt pentru

care evaluarea la valoarea justă a acestor instrumente de capitaluri proprii se realizează avându-se în vedere, în principal, influențele generate de durata mare de viață a opțiunilor și de posibilitatea mare de exercitare a dreptului opțional în intervalul perioadei marcate de data de intrare în drepturi și sfârșitul de viață al opțiunii. Aceste considerente au consecințe nefavorabile, în sensul că evaluatorii români nu pot promova buna practică a țărilor cu tradiție în evaluarea opțiunilor după formula oferită de modelul „Black-Scholes-Merton”, deoarece acest model interzice exercitarea opțiunii înainte de expirarea duratei de viață. În aceste condiții, apreciem că soluțiile rezultate din buna practică internațională a evaluării ar putea rezolva problema calculării valorii juste a opțiunilor, iar în condițiile obiective în care se găsește piața românească de capital considerăm că evaluarea trebuie să ia în calcul atât prețul de exercitare a opțiunii, durata de viață și dividendele programate pentru acționari, cât și valabilitatea preconizată a prețurilor acțiunilor coroborată cu rata de dobândă, care să nu fie influențată de riscul posibil pe durata de viață a opțiunii.

Totodată, opinăm că, în această situație, participanții pe piața de capital trebuie să ia în considerare, la stabilirea prețului, caracteristicile de reîncărcare, care potrivit paragrafelor 19 și 22 din standard sunt excluse din evaluare, deoarece permit o acordare automată a unei opțiuni pe acțiune suplimentară în situația în care deținătorul acțiunii utilizează opțiunile acordate anterior, în sensul folosirii lor cu prioritate față de numerar, cu scopul de a satisface prețul de exercitare.

În legătură cu cele relatate mai sus este util să fie, de asemenea, scoase în evidență **dificultatea și posibilul risc care pot afecta credibilitatea informațiilor** folosite pentru stabilirea valorii juste a opțiunilor pe acțiuni.³

Astfel, un prim element ce trebuie avut în vedere îl reprezintă **volatilitatea preconizată**, care se referă la faptul că indicele fluctuației prețului opțiunii pe acțiune într-o perioadă determinată, deci deviația standard a rentabilității acțiunilor, necesită considerarea situației când unul sau mai mulți acționari a beneficiat de avantaje prin participarea la dividende, precum și datorită prețului aferent unei acțiuni.

În asemenea situații evaluatorii stabilesc intervale de încadrare a rentabilității utilizând un eșantion de peste 2/3 din cazuri. Limita minimă a intervalului se

2 Mihai M. Mehedințu; Ionescu E., *Informația contabilă și gestiunea capitalurilor proprii*, Ed. Universitaria Craiova, 2008, p. 290.

3 *Op.cit.*, p. 287.

determină ca diferență între rentabilitate și volatilitatea preconizată, iar cea maximă ca sumă a ambelor componente, cele două limite fiind folosite la stabilirea prețului acțiunii la sfârșitul anului. Pentru a fi credibili, evaluatorii folosesc informații determinate pe bază de calcule și tehnici consacrate, care oferă în final o imagine mai clară a rezultatului evaluării. În acest sens, exemplificăm informațiile cu privire la volatilitatea implicită a opțiunilor tranzacționate și tendințele acțiunilor.

Un alt element important ce necesită atenție în cazul stabilirii valorii juste a opțiunilor pe acțiuni este reprezentat de **mărimea dividendelor preconizate**, problemă ce se rezolvă pe bază de informații disponibile în mod public, care permit estimarea randamentului preconizat al acțiunilor. Acest indicator se ia în calcul cu zero atunci când entitatea nu acordă dividende, ceea ce este valabil și în cazul în care se presupune că aceasta își va schimba politica privind dividendele, însă are un istoric nesemnificativ.

Efectele modificării termenelor și a condițiilor inițiale de acordare a acțiunilor

În altă ordine de idei, aducem în discuție câteva aspecte ce privesc **efectele modificării termenelor și a condițiilor inițiale de acordare a acțiunilor** pe baza cărora se decontează tranzacțiile analizate.⁴

În acest sens se menționează că, ulterior perfectării contractului aferent unei tranzacții cu decontare pe bază de acțiuni, există posibilitatea efectuării unor operațiuni de modificare a prevederilor acestuia, însă este foarte important ca entitatea să determine efectele posibile pe care le generează respectivele modificări, din perspectiva majorării valorii juste stabilite inițial. Dintre modificările la care standardul internațional (IFRS2) face referire, le amintim pe cele ce privesc:

- reducerea prețului de exercitare al opțiunilor acordate angajaților;
- anularea opțiunii de acordare a instrumentelor de capital în perioada legală de satisfacere a condițiilor de intrare în drepturi;
- schimbarea condiției de intrare în drepturi, prin reducerea perioadei stabilite inițial sau prin eliminarea criteriilor de apreciere a performanței s.a.

În legătură cu efectele modificărilor ce fac obiectivul acestei abordări se reține, ca un prim aspect, faptul că, indiferent de modificarea termenelor și a condițiilor, este stabilită regula generală potrivit căreia entitatea trebuie să recunoască, pe de o parte, cel puțin serviciile evaluate la valoarea justă a instrumentelor de capital de la data la care au fost acordate, cu excepția cazurilor în care nu sunt întrunite condițiile de intrare în drepturi. Pe de altă parte, se recunosc efectele modificărilor care măresc valoarea justă stabilită inițial pentru plată pe bază de acțiuni, utilizându-se procedurile adecvate celor două situații relatate.

Astfel, dacă efectul modificării îl reprezintă o creștere a valorii juste a instrumentelor de capital propriu, entitatea va majora valoarea justă a serviciilor primite drept contravaloare a instrumentelor de capital cu diferența dintre valoarea stabilită înainte și după modificare. Această diferență reprezintă, de altfel, valoarea suplimentară ce se recunoaște ca urmare a modificării efectuate, majorându-se valoarea justă inițială sau cea contractată, după caz.

Momentul efectuării operațiunii de stabilire a diferenței de valoare are efecte asupra procedurii prezentate. Astfel, dacă modificarea valorii inițiale s-a produs până la satisfacerea condițiilor de intrare în drepturi atunci valoarea justă majorată este inclusă în evaluarea serviciilor primite până la acea dată, iar în cazul în care respectiva modificare are loc după schimbarea condițiilor de intrare în drepturi este necesar ca noua valoare justă să fie luată în calcul pe întreaga perioadă de exercitare a opțiunilor.

Există, de asemenea, situații când modificările analizate au ca efect creșterea numărului de acțiuni cuate terților, furnizorii de servicii. Valoarea acestor acțiuni suplimentare ce se acordă terților se include în valoarea justă a serviciilor pe care aceștia deja le-au prestat, operațiune ce se efectuează înainte sau după îndeplinirea criteriilor de intrare în drepturi, după caz. Atunci când se schimbă condiția pentru intrarea în drepturi, prin reducerea perioadei stabilite prin contract sau prin eliminarea criteriilor de apreciere a performanței, se impune ca valoarea justă majorată să fie recunoscută și, totodată, să fie atribuită serviciilor prestate, în funcție de data la care are loc schimbarea la care ne referim.

În situația în care, prin modificarea termenelor și a condițiilor contractuale de acordare a acțiunilor, se produce o diminuare a valorii juste inițiale, se adoptă

⁴ IFRS 2, paragrafele 27-29.

soluția recunoașterii serviciilor prestate la această valoare modificată, stabilită pentru instrumentele de capital acordate în contrapartidă.

O ultimă idee ce se abordează, considerată a fi interesantă și utilă, se referă la **efectele utilizării acțiunilor**, ca bază pentru decontarea tranzacțiilor analizate anterior, **asupra mărimii și structurii capitalurilor proprii ale entității**.

- Astfel, avem în vedere că aparențele pot genera afirmația potrivit căreia un prim asemenea efect se referă la **impresia de diluție a capitalurilor proprii** ale entității, ceea ce nu se confirmă.

Analizând cu atenție această expresie, se constată că tocmai terții sunt cei interesați în cazul emisiunilor de instrumente de capital, în speță de opțiunile pentru acțiuni, deci nu entitatea. Exercițarea opțiunii presupune tranzacția acțiunilor, iar solicitantul acestora este identificat ca acționar, considerent pentru care operațiunea în cauză nu are efect de diluție, ci dimpotrivă.

Totuși, nu putem omite faptul că este posibilă și o diluție nesemnificativă a capitalurilor entității, însă numai în cazul reducerii prețului acțiunilor, care, de regulă, se emit la prețul de exercitare și nu la cel curent al pieței la data respectivă. Această situație explică faptul că deținătorul nu realizează un câștig la data exercitării opțiunilor deoarece, la această dată, contrar primei concluzii, opțiunile sunt emise anterior de către entitate și pot proveni inclusiv din acțiunile recuperate și deținute în trezorerie. Totodată, considerăm că acest efect de diluare poate fi diminuat prin punerea în circulație a respectivelor acțiuni în prețul cărora să fie inclusă potențiala diluție a capitalului.

- În cazul tranzacțiilor cu plată pe bază de acțiuni cu decontare în numerar sesizăm, de asemenea, ca efect asupra capitalurilor proprii ale entității, faptul că se impune **recunoașterea în contul de profit și pierdere** a diferențelor ce se stabilesc cu ocazia evaluării datoriei față de terți la valoarea justă stabilită la fiecare dată de raportare, precum și la data decontării sale.

De altfel, în contul de profit și pierdere se impune a fi descris fiecare tip de tranzacție de această natură, inclusiv termenii și condițiile sale generale.⁵

- La rândul lor, tranzacțiile cu plată pe bază de acțiuni cu decontare în numerar **influențează capitalurile proprii în sensul majorării**, deoarece

recunoașterea se realizează în funcție de opțiunea partenerului privind alegerea modalității de decontare. În această situație entitatea acordă un instrument de capital propriu compus, care include atât o componentă de datorie, corespunzătoare unei plăți în numerar, cât și o componentă de capitaluri proprii, care privește acordarea unui anumit număr de acțiuni.

În ceea ce privește utilizarea unui instrument de capital propriu compus se reține, totodată, că valoarea justă a acestuia este reprezentată de suma valorilor juste aferente celor două componente, datoria ce se plătește în numerar și, respectiv, acțiunile cuvenite partenerului de tranzacție.

Concluzia

Concluzia generală ce se desprinde din cele expuse anterior constă în aceea că aplicarea practică a tranzacțiilor cu decontare pe bază de acțiuni are perspective de extindere, însă ocazională atenție sporită și un bun raționament profesional, astfel încât soluțiile care se adoptă pentru numeroasele probleme, cu un nivel ridicat de dificultate, pe care le implică să fie conforme cu cerințele standardelor internaționale în domeniu.

Bibliografie

- Hennie van Greuning, *Standarde Internaționale de Raportare Financiară, Ghid practic*, Ed. Irecson, 2005.
- Malciu L., Feleagă N., *Reformă după reformă: Contabilitatea din România în fața unei noi provocări. Eseuri și analiza standardelor IAS-IFRS*, vol. I, Ed. Economică, București, 2005.
- Mihai M., Mehedințu-Ionescu F., *Informația contabilă și gestiunea capitalurilor firmei*, Ed. Universitaria Craiova, 2008.
- PricewaterhouseCoopers, *Share-based payment - A practical guide to applying IFRS 2*, aprilie 2004.
- Stoicescu L., Stanciu L., „IFRS 2 Plăți bazate pe acțiuni. De la necesitate la implementare”, *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, nr. 2 și 3/2008.
- IASB, *International Financial Reporting Standards*, Edition 2005
- www.deloitte.com
- www.pwc.com/ifrs

5 IFRS 2, paragraful 45.

Analiza strategiilor informaționale și implementarea rezultatelor în cadrul societăților ce utilizează mediul IT&C (II)

Delia BĂBEANU*

Abstract

Information Strategies Analyses and Result Implementation in Companies which Use IT&C Environment

Approaching the next subjects presents the essence in information strategy analyses: active management, human resources security, physical and environment security, communication and operation management, logical access control to the information system, acquisition, development and maintenance of information system, managing information security incidents, managing business continuity and conformity with legal requirements.

Key words: information strategy, security policies, information system audit, business continuity plan, information system security

Cuvinte cheie:

strategie informațională, politici de securitate, auditul sistemelor informaționale, plan de continuitate a afacerii, securitatea sistemului informațional

Introducere

Rapiditatea cu care se implementează noile tehnologii în raport cu necesitățile unei companii, dar și ale utilizatorilor a dus la apariția continuă a riscurilor ce vizează activitățile din cadrul afacerii. Astfel, crearea de metode, proceduri, politici de securitate care să asigure buna funcționare a sistemului informațional și informatic este o muncă laborioasă, care necesită timp și experiență în domeniu.

Securitatea urmărește pas cu pas planul de afaceri al unei societăți. Controalele de securitate se impun în orice etapă de dezvoltarea a unei activități. De asemenea, trebuie spus că o importanță majoră o ocupă asigurarea securității sistemului informațional și informatic ale unei societăți fără de care activitatea ar fi vulnerabilă în relația cu terții.

Metodologia de cercetare

Primul pas în cercetare a fost definirea problemei – strategia de securitate a societății, aliniată la strategia informațională (din domeniile marketing, management, strategie IT). Metodologia de cercetare a constat în elaborarea unor chestionare, ale căror răspunsuri au fost prelucrate. *Chestionarul s-a bazat pe declarația de aplicabilitate SoA (Statement of Applicability) și seria de standarde ISO 27000, dar și pe o documentare asupra sistemelor informaționale ale societăților - planul analizei datelor*

Chestionarul conține 11 seturi ce urmăresc: politica de securitate, organizarea securității informaționale, gestiunea bunurilor, securitatea resurselor umane, securitatea fizică și a mediului, comunicarea și gestionarea operațiunilor, controlul accesului logic la sistemul informatic, achiziționarea, dezvoltarea

* Informatician, lector univ.drd. asociat, ASE București, delia.del@gmail.com.

și întreținerea sistemelor informatice, gestionarea incidentelor securității informației, gestionarea continuității afacerii și conformitatea cu cerințe legale. Detaliile privind metodologia de cercetare au fost prezentate în prima parte a articolului publicat, cu același titlu, în revista *Audit Financiar* nr. 12/2008.

Colectarea datelor, prelucrarea și analiza informațiilor din chestionare

Procesul de colectare a datelor a fost realizat prin intermediul unui interviu. Selectarea atentă a chestionarelor, controlul și evaluarea informațiilor primite au fost esențiale pentru minimizarea erorilor care puteau apărea în procesul de culegere a datelor.

Prelucrarea informațiilor a inclus gruparea, editarea, codificarea, transpunerea și verificarea răspunsurilor date de interviueat. Fiecare chestionar a fost inspectat atent și, unde a fost necesar, corectat. Datele au fost transcrise într-o bază de date și, totodată, s-a verificat acu-

ratețea prin conformitate cu chestionarul. Ultimul pas îl reprezintă analiza conform planului analizei datelor.

Din cauza volumului mare de probleme abordate, analiza, prezentată în numărul anterior al revistei va face subiectul articolului de față.

❖ Setul 3 - Gestionarea bunurilor entității sub aspectul responsabilității se împarte în bunuri sau active și clasificarea informațiilor.

Bunurile pot fi informații (baze de date, fișiere, contracte, înțelegeri, documentații, ghiduri, proceduri, planuri, arhive etc.), software (aplicații, instrumente etc.), echipament (computer, echipament de rețea, media etc.), servicii și suport necesar (energie, aer condiționat etc.), persoane sau know-how, precum și bunuri intangibile, cum ar fi reputația sau imaginea. Un proprietar este o persoană sau o entitate desemnată să-și asume responsabilitățile cu dezvoltarea, întreținerea, operarea, utilizarea și securitatea bunurilor. Cuvântul proprietar nu înseamnă că persoana sau entitatea

deține dreptul de proprietar asupra bunului.

Tabelul 1 definește într-o formă clară aspecte legate de informații asupra bunurilor. Din acest tabel se observă că pentru societățile mari situația este aceeași în toate cele 5 societăți, astfel că alocarea responsabilităților și modul de coordonare au dus în mod implicit la definirea tipurilor de bunuri, desemnarea unui proprietar și la reguli de utilizare a acestora.

Nu se poate spune însă același lucru și în cazul societăților mici, unde se remarcă o creștere a numărului de societăți care, deși nu au alocat responsabilitățile și modul de coordonare, prezintă un număr mai mare de răspunsuri afirmative la definirea tipului de bunuri, desemnarea unui proprietar, reguli de utilizare, ceea ce duce la stabilirea faptului că managerii sunt cei care desfășoară toate aceste activități în societate.

În cazul societăților mijlocii creșterea se remarcă doar în cazul desemnării unui proprietar al bunurilor, datorat angajării unei persoane care să se ocupe de identificare și inventariere bunuri.

Tabel 1 - Informații despre gestionarea bunurilor

Alocarea responsabilităților securității informaționale privind luarea deciziilor și modul de coordonare a fost definită clar pentru conducerea pe departamente la:	11 societăți mici, din care :	5 societăți mari, din care :	9 societăți mijlocii din care :
Personalul angajat sau contractorii externi semnează (și acceptă) clauze contractuale (indiferent de mediul de stocare a informației, fără limită de timp, cu/fără instruire obligatorie, utilizarea echipamentelor personale sau ale firmei în rețea: laptop, PDA, HDD extern) de aderare la Politica de securitate	9	4	7
Definiția tipurilor de bunuri și actualizarea în permanență	17 (creștere)	5	8
Desemnarea unui proprietar (deținător) pentru fiecare bun identificat și inventariat	16 (creștere)	5	10 (creștere)
Definirea regulilor de utilizare și bine documentate pentru fiecare bun în parte (aceasta implică definirea în mod particular a angajaților care pot utiliza bunurile companiei și în ce condiții)	13 (creștere)	5	5

Patrimoniul societăților este actualizat periodic și inventariat, pentru el existând responsabili. În unele cazuri sunt bine definite doar echipamentele și serviciile, fiecare persoană utilizator de echipamente hardware și bunuri software trebuie să răspundă de acestea, neexistând reguli stricte.

La societățile mari există departament de evidență a patrimoniului societății, unde sunt alocate responsabilitățile și este coordonată activitatea legată de clasificarea informațiilor. Unele societăți au implementat deja semnătura electronică pentru documente în format electronic, reducându-se deplasarea personalului pentru diverse aprobări interne și externe, precum și activitatea bancară. Doar o singură societate din cele 5 are implementate proceduri pentru utilizarea bunurilor și chiar BIA (*Business Impact Analysis*).

Prin politica de securitate, marea majoritate a societăților și-au implementat reguli stricte și foarte clare privind clasificarea informațiilor, inclusiv procedura prin care se desfășoară acestea. Informațiile sunt de regulă stocate pe servere foarte bine securizate.

La societățile mici, calculatoarele pe care sunt stocate informațiile sunt lăsate la voia întâmplării, dacă acestea nu conțin informații financiar-bancare sau de contabilitate și nu se ia în calcul faptul că și concurența reprezintă un real pericol pentru buna desfășurare a afacerii.

Conducerea a stabilit în mod clar responsabilitățile pe care le are fiecare angajat, astfel că și accesul la informații se face pe baza drepturilor de acces. Acestea au fost implementate fie prin politica de securitate, fie prin implementarea

drepturilor de acces în sistemul informatic, fie prin convenția de confidențialitate, fișa postului sau prin note interne. Externalizarea acestui serviciu s-a dovedit a fi foarte greu de realizat fără sprijinul managerului.

În cadrul strategiei informaționale este necesară clasificarea și gestionarea bunurilor, pentru a evidenția ulterior securitatea fizică și logică a acestora.

❖ **Setul 4 - Securitatea resurselor umane** se va urmări înaintea angajării, în timpul derulării contractului de angajare și la încetarea contractului de muncă sau la schimbarea angajaților.

Înainte de angajare trebuie să fie stabilite câteva elemente, pe care viitorul angajat să le cunoască și îndeplinească, adică: *roluri și responsabilități, selecția candidaților și termenii și condiții de angajare*. Pentru aceasta trebuie să existe proceduri de informare a personalului (intern sau contractual) cu privire la îndatoriri și responsabilități, precum și la securitatea cerută înaintea oricărei activități.

Acest fapt este realizat în 37 de societăți din 41 intervievate, din care: cele 5 mari, 20 societăți mici și 12 mijlocii. În timpul recrutării personalului au fost culese informații cu privire la activități și sarcini ce vor necesita o finețe a lucrării și confidențialitate maximă în 26 de societăți (14 mici, 4 mari, 8 mijlocii). În 27 de societăți există în contractele de muncă sau în regulile interne o clauză clară a condițiilor obligatorii de a adera la regulile securității. În 15 societăți mici, 5 mari și 7 mijlocii a fost distribuită personalului o notă de informare asupra legilor și regulilor contractuale obligatorii.

În timpul derulării contractului de angajare sunt urmărite: managementul responsabilităților, conștientizarea, educarea și training-ul (pregătire profesională) securității informaționale și procesul disciplinar. Din eșantionul nostru de lucru a rezultat că numai 28 de societăți au răspuns afirmativ managementului responsabilităților, din care 15 mici, 5 mari și 8 mijlocii, din cauza faptului că există un control al procedurilor de validare și autentificare a tuturor regulilor distribuite personalului. Există însă reguli și măsuri în acest sens, ușor de accesat pentru angajați și care acoperă toate domeniile (documente, echipamente de calcul, premise, accesul la sisteme și aplicații, telefon, fax, comportament în timpul ședințelor și în afara biroului etc.) în 24 de societăți (13 mici, 5 mari, 6 mijlocii). Procesul disciplinar formal ce acoperă regulile sau procedurile de securitate sunt întâlnite în 20 de societăți.

La încetarea contractului de muncă sunt urmărite obiectivele: încetarea responsabilităților, înapoierea bunurilor și restricționarea accesului. Pentru a atinge aceste obiective sunt definite îndatoririle și responsabilitățile conducerii pentru momentul încetării activității angajaților în 32 de societăți, în special din categoria celor mici, deoarece angajatul a avut în marea majoritate a cazurilor responsabilități stricte. În acest sens, sunt definite reguli, monitorizate de manager în 29 de societăți, din care 5 sunt mari, 17 mici și 7 mijlocii. De asemenea, au fost îndepărtate de pe rețeaua locală a societății drepturile de acces ale angajaților care încetează activitatea la 33 de societăți din 41, iar restul, adică 8, au argumentat că rețeaua de calculatoare, fiind internă societății, nu prezintă nici un

pericol existența anumitor drepturi de acces după încetarea contractului de muncă.

La angajare, toți candidații parcurg o serie de teste în vederea recrutării unui personal competent. Recrutarea se face pe bază de *CV- curriculum vitae*, interviu, studierea dosarului și o serie de teste de competență. La recrutare, societățile mari apelează la specialiști psihologi care să asiste la interviu. De opinia lor se va ține seama în etapa de alegere a candidatului potrivit pentru responsabilitățile pe care le va avea de respectat. Tot acum se semnează și contractul de confidențialitate. Din 20 de societăți mici, doar 17 au semnat un astfel de contract cu angajații, iar, dintr-un total de 12 societăți mijlocii, 8 au semnat contract de confidențialitate. Pe parcursul derulării contractului individual de muncă și ori de câte ori se impune, personalului i se asigură training-ul necesar pregătirii profesionale.

La unele societăți am asistat la implementarea unor proceduri pe care le derulează conducerea în cazul încetării activității de către un angajat, proceduri ce sistează accesul acestuia la sistemul informațional. Aceste proceduri făceau parte din politica de securitate. Totodată, angajatul este obligat să înapoieze bunurile primite în custodie din cadrul societății.

Dintr-un total de 33 de societăți care au îndepărtat drepturile de acces ale angajaților, doar în 30 de societăți s-a pus problema înapoierii sau restricționării accesului la aceste bunuri.

Regulamentul de organizare și funcționare (ROF), regulament de

ordine interioară (ROI), ISO 9001, codul muncii, contract colectiv de muncă, reguli de disciplină, toate reprezintă ghiduri pentru desfășurarea activităților în bune condiții de către angajații și conducerea societăților.

La nivelul strategiei informaționale, cel mai important obiectiv îl reprezintă securitatea resurselor umane deoarece asigură buna desfășurare a activităților în cadrul unei societăți.

❖ **Setul 5 - Securitatea fizică și a mediului** implică securizarea ariilor de lucru și securitatea echipamentelor. Deși au semnat convenții de confidențialitate în 28 de societăți, există o serie de riscuri ce apar la nivelul securității. Aceasta se datorează următorilor factori: controale fizice la intrarea în locația sensibilă, protecția împotriva amenințărilor externe și a mediului înconjurător, lucrul în spațiu securizat și acces public la livrare și încărcare în ariile de lucru.

Existența unui sistem de operare a controlului accesului (persoane și vehicule) în clădire, sistemul de control care poate detecta o defecțiune, o dezactivare a sistemului sau folosirea ieșirilor de urgență în timp real, existența unui sistem operațional de detectare a intrușilor din clădire, legat la un centru de monitorizare permanentă sunt foarte bine definite în 24 de societăți, din care 12 societăți sunt mici, 7 mijlocii și, evident, cele 5 societăți mari.

Totuși, accesul vizitatorilor și furnizorilor de servicii ocazionali se face prin control, iar existența ges-

tionării regulilor de acces în aceste locații se face în 20 de societăți, 10 fiind mici, 5 mari și 5 mijlocii.

În 27 societăți din 41 există o securizare a birourilor, a camerelor și a altor încăperi unde se găsesc premisele sensibile, iar dintre acestea 13 sunt mici, 9 mijlocii și cele mari. S-a elaborat un plan de acțiune în cazul unor calamități (inundații, incendii, cutremure, poluare etc.) și chiar există detectoare lângă echipamentele sensibile, ce monitorizează în permanență modificările de mediu și care sunt legate la un sistem central, iar acestea au fost descoperite în 21 de societăți.

Pentru locațiile sensibile, existența unui sistem de supraveghere video adițional, complet și coerent care să detecteze mișcarea în interiorul locației sensibile și care să fie capabil să detecteze un comportament anormal a dus la eliminarea riscurilor în 14 societăți, iar existența unui control riguros în sensul interzicerii accesului în incinta securizată cu aparatură electronică audio-video a fost identificat în cele 5 societăți mari.

Accesul la zona de încărcare/descărcare se face sub strictă supraveghere și respectându-se reguli interne pentru acest lucru în 24 de societăți¹.

Securitatea echipamentului presupune: localizarea echipamentului și protecția acestuia, utilități, securitatea cablajului, întreținerea echipamentului, securitatea echipamentului în afara celui de bază (*off-premises*), securizarea echipamentului pus la dispoziție sau reutilizat și îndepărtarea proprietăților.

¹ Pavel Năstase, Ali Eden, Floarea Năstase, Victoria Stanciu, Gheorghe Popescu, Mirela Gheorghe, Delia Băbeanu, Alexandru Gavrilă, Dana Boldeanu, *Auditul și controlul sistemelor informaționale*, Editura Economică, București, 2007.

Cablajul este protejat contra riscului unui accident și este verificat în permanență în 30 de entități, iar dintre acestea 17 sunt mici, 8 mijlocii și 5 mari. În 20 de societăți există o procedură sau o clauză contractuală în ceea ce privește personalul de întreținere, specificându-se că *tot suportul conținând informații sensibile trebuie distrus în caz de refacere*. În 13 societăți mici este acoperit tot echipamentul în contractul de întreținere, iar în 4 societăți mari există un jurnal al operațiunilor de întreținere.

Politica de securitate pentru echipamente este respectată atunci când personalul efectuează o deplasare, iar un răspuns afirmativ l-au dat managerii din 15 societăți. Existența unor proceduri care să descrie în detaliu operațiile executate înaintea unei intervenții au fost întâlnite în 9 societăți mici, iar un acord semnat privind confidențialitatea în timpul operațiunilor de întreținere există doar în 4 societăți mari. Există o procedură de ștergere a datelor de pe suporturile care vor fi duse la reparat în doar 2 societăți mijlocii².

S-au cules doar 9 răspunsuri afirmative cu privire la reguli ce atestă sarcinile ce vor fi executate în afara locației, asupra bunurilor (autorizări de servicii, delegări de supraveghere a bunurilor etc), iar din acest total, 4 sunt societăți mici, 3 sunt societăți mari, iar 2 - mijlocii.

❖ **Setul 6 - Comunicarea și gestionarea operațiunilor** se referă la: proceduri de operare și responsabilități, înțelegeri (acorduri) de livrare a serviciilor cu terțe părți, planificarea sistemului și acceptarea, protecția împotriva

codurilor malițioase și mobile, copii de siguranță (back-up), managementul securității de rețea, manipularea media, schimb de informații, servicii de comerț electronic și monitorizarea.

La procedurile de operare și responsabilități s-au constatat următoarele:

- Procedurile de operare sunt bine documentate în 28 de societăți;
- Deciziile de schimbare a echipamentelor sunt bazate pe analiza capacității noului echipament de a asigura volumul necesar de informații ținând cont de evoluția prevăzută, dacă există o cerere, în 26 de societăți;
- Separarea îndatoririlor a fost făcută pentru fiecare element în parte în cele 28 de societăți la care s-au implementat proceduri de operare;
- Separarea dezvoltării, testării și facilităților operaționale: Sistemele de test și dezvoltare sunt separate de sistemele operaționale în 22 de societăți din 41, din care avem 9 societăți mici, 8 societăți mijlocii și cele 5 societăți mari.

Planificarea sistemului și acceptarea acestuia se referă de fapt la capacitatea managerială și acceptarea sistemului, adică deciziile de schimbare care se aplică asupra analizei capacității noilor echipamente și asupra sistemelor de asigurare a schimbului survenit în funcție de evoluțiile comenzilor, iar aceasta este realizată în 33 de societăți din 41 interviewate, în care este implicată conducerea, conform

Setului 2. Măsurile de securitate remediază riscurile apărute puse în evidență de obiectul controalelor formale înainte de a fi implementate în 31 de societăți, din care 18 sunt societăți mici, 9 mijlocii și 4 mari.

Doar 12 societăți și-au elaborat o metodologie în detaliu pentru coordonarea securității informaționale.

Protecția împotriva codurilor malițioase și mobile are în vedere controale împotriva codurilor malițioase (virusi, viermi, cal troian, hoax, bombe logice) și controale împotriva codurilor mobile.

Pentru acestea, trebuie specificat antivirusul și configurările acestuia, dar și implicația conducerii și coordonarea securității informaționale conform unei metodologii.

Back-up-ul informațiilor, al sistemului software și al aplicațiilor, copiile de siguranță pentru date sunt asigurate de existența unor proceduri și planuri pentru copiile de siguranță, urmărind incidente ale rețelei extinse, salvarea și restaurarea unei configurări de rețea făcându-se după un plan, în conformitate cu metodologia utilizată, cu instrumente asociate, actori, CISO, roluri și responsabilități ale managerilor - în 12 societăți.

Restul societăților, până la 33, care au afirmat că realizează back-up pentru informații, nu utilizează o metodologie strictă, ci doar un plan elaborat de conducerea societății sau nici măcar atât (ci doar când își aduc aminte angajații), în special societăți mici (18 ca număr), așa cum rezultă din studiul făcut.

² Floarea Baicu, Andrei Mihai Baicu, *Auditul și securitatea sistemelor informatice*, Editura Victor, București, 2006.

³ Adrian Munteanu, *Auditul sistemelor informaționale contabile*, Editura Polirom.

Controalele de rețea și securitatea serviciilor de rețea reprezintă cel mai important punct, deoarece se poate asigura astfel un control intern sau o externalizare a serviciului, iar în cazul acesta se pune problema dacă există sau nu o asigurare a confidențialității³.

La nivelul manipulării media, se constituie următoarele probleme și anume: disponibilitatea media, proceduri de manipulare a informațiilor și securitatea documentării sistemului. Pentru aceasta, am abordat regăsirea următoarelor elemente în clauze de securitate din convenția de confidențialitate cu o terță parte constituite în 8 societăți:

- asigurarea gestionării echipamentelor media externe, în locații asigurându-se umiditatea și temperatura, cu procedurile și instrucțiunile de securitate ce definesc reguli pentru protecția documentelor și informațiilor aflate pe suport media situate în birouri (în 21 de societăți);
- existența unei proceduri care garantează că informațiile sensibile vor fi protejate și disponibile până la distrugerea suportului media (în 16 societăți);
- existența unui document care să definească regulile generale aplicate protejării accesului la resursele computerului (stocări și elemente ale rețelei, sisteme, aplicații, date, media etc.), precum și condițiile cerute pentru rezultatul final, managementul și controlul drepturilor de acces (în 15 societăți);
- existența unui document care să conțină obligațiile și responsabilitățile personalului și ale conducerii. Acesta include tot staff-ul, intern sau extern (contractori

temporari etc). Existența unui document ce definește regulile aplicate utilizării sistemului (rețele, servere etc.) și a resurselor de comunicare (în 19 societăți).

Rezultă că din cele 8 societăți cu o convenție de confidențialitate, la societățile mari doar 2 au implementat elementele de mai sus în clauze, la societățile mijlocii tot 2 au răspuns afirmativ, iar la societățile mici s-au întâlnit doar 4 răspunsuri afirmative.

Schimbul de informații s-a bazat pe: politici și proceduri de schimb de informații, schimbarea înțelegerilor (acorduri între parteneri de afaceri), echipament fizic media în tranzit, mesaje electronice și sisteme informaționale de afacere.

Problemele apărute sunt la alocarea responsabilităților securității informaționale privind luarea deciziilor și modul de coordonare, pentru care nu există securitate fizică a suportului media în afara locației - în 15 societăți, pentru care riscurile asociate informațiilor nu au fost identificate - în 13 societăți și nu există un document care să definească reguli generale pentru securitate în 11 societăți. Din analiza făcută asupra acestor societăți rezultă că există în egală măsură societăți mari, mici și mijlocii care nu au respectat aceste condiții.

Serviciile de comerț electronic presupun interpolarea incidentelor de securitate cu tranzacțiile on-line, comerțul electronic și informațiile publice disponibile. Raportarea evenimentelor securității informațiilor se face către Sistemul General de Raportare și către conducere în 15 societăți, deși identificarea tranzacțiilor sensibile s-a făcut în 8 societăți, de unde rezultă că în 7 societăți nu au fost identifi-

cate toate tranzacțiile sensibile, din care în 4 societăți nu s-au raportat slăbiciunile de securitate, doar într-o singură societate nu există proceduri pentru raportarea incidentelor, deci managerii nu au luat măsuri în acest sens, dar 9 societăți învață din incidente de securitate informațională, atunci când vin în contact cu clienții sau furnizorii care au avut astfel de probleme.

La tranzacțiile on-line este verificată semnătura digitală în mod automat de către aplicație doar în 13 societăți, de unde rezultă că 5 societăți nu fac comerț electronic, ci numai tranzacții. Soluția semnăturii digitale oferă garanția sigură și validă doar în 14 societăți, în care sunt asigurate raportări de evenimente ale securității informațiilor conducerii.

Monitorizarea utilizării sistemului, Protecția informațiilor din jurnal, Administrarea și operarea în jurnale, Erori în jurnal și Sincronizarea ceasului sunt elementele de bază în monitorizarea sistemului informatic.

Astfel, sunt urmărite jurnalele de audit ce înregistrează în mod automat activitatea pe rețea în 13 societăți, restul societăților care au răspuns negativ, au argumentat că nu știu de existența unor astfel de jurnale instalate în sistem, deși ele se instalează automat odată cu sistemul de operare. Monitorizarea activității în rețeaua de calculatoare în timp real se realizează în 22 de societăți, utilizându-se programe speciale de monitorizare a rețelei, dar și cele pe care le oferă sistemul informatic.

În cadrul strategiei informaționale, acest set de probleme asigură comunicarea și gestionarea operațiun-

nilor între strategii, precum și impactul pe care îl au la interconectare.

❖ **Setul 7 - Controlul accesului logic la sistemul informatic.**

Acest control presupune parcurgerea mai multor etape, după cum urmează: cerințele de afacere pentru controlul accesului, managementul accesului utilizatorilor, responsabilitățile utilizatorilor, controlul accesului la rețea, controlul accesului la sistemul de operare, controlul accesului la aplicații și informații, computerizarea mobilă și tele - munca.

O *politică de control al accesului*⁴, existentă în 26 de societăți, ar trebui să se regăsească în politica de securitate informațională a societății, însă numai 18 societăți au implementat acest lucru, rezultând că 8 societăți nu și-au definit funcțiile (în mare parte din cauza dimensiunii mici a societăților). Pe de altă parte, în 25 de societăți funcțiile de control sunt alocate distinct, iar în 20 de societăți este controlat accesul personalului temporar, unde 13 societăți mențin legătura cu grupări specializate și au implementat o procedură pentru actualizarea de securitate a sistemului informațional.

*Managementul accesului utilizatorilor*⁵ se stabilește prin : înregistrarea utilizatorilor, management preferențial, managementul parolelor utilizatorilor și revizuirea drepturilor de acces pentru utilizatori. Înregistrarea oficială și anularea procedurilor pentru utilizatori, proce-

duri ce implică managerii și existența unui identificator unic (ID) asociat fiecărui utilizator (angajat, colaborator, etc) care poate avea acces la informațiile sistemului în 33 de societăți sunt coordonate regăsite în metodologie la 12 societăți, cu alocare de responsabilități la 25 de societăți și cu personal angajat sau contractori externi ce semnează clauze contractuale din 20 de societăți.

Responsabilitățile utilizatorilor presupun o politică clară a configurării ecranului de calculator și biroului cu un echipament supravegheat. Stabilirea regulilor privind utilizarea parolelor se definește prin politica de securitate informațională. Deși au răspuns afirmativ la această problemă 34 de societăți, doar 18 au implementat acest lucru, ceea ce înseamnă că au fost alocate responsabilitățile securității informaționale în 25 de societăți, ceea ce a dus la apariția riscurilor privind luarea deciziilor și modul de coordonare în sistem și dintre aceștia doar 13 au identificat riscurile. Măsurile de prevenire luate în sensul îndatoririlor și responsabilităților personalului specifică cum să reacționeze atunci când se părăsește locul de muncă, iar acest fapt a fost definit în 24 de societăți, acoperitoare cu contracte încheiate cu autoritățile și grupări specializate. Există un document ca măsură de prevenire, care să definească regulile generale zilnice aplicabile gestionării mediului de lucru (documente, puncte de lucru, telefoane, faxuri, lucru în afara locațiilor) la 18 societăți în comparație cu 13 societăți care au o pro-

cedură pentru actualizarea documentelor referitoare la securitatea sistemului informațional.

Controlul accesului la rețea se realizează prin: identificarea echipamentului în rețele, autentificarea utilizatorilor pentru conexiuni externe, politică de securitate pentru utilizarea serviciilor de rețea, protecția diagnosticării la distanță și a configurării porturilor, segregări în rețele, asigurarea controlului conexiunilor de rețea și existența unui control al *rout-ării* în rețea⁶.

Controlul stabilit prin politica de securitate se realizează prin existența unui document care să definească regulile aplicate utilizării sistemului (rețele, server-e etc.) și resurselor de comunicare în 17 societăți, deși 18 au o politică de securitate care cuprinde definirea fiecărei funcții și astfel am identificat o societate cu o politică de securitate care nu acoperă toate cerințele securității informaționale, existând riscul de pierdere a confidențialității informațiilor existente în acea societate.

În 18 societăți există autentificarea utilizatorului pentru acces extern din rețeaua locală (POTS, X25, ISDN, broadband, internet etc.), precum și un control la routarea accesului la ieșire, dar 20 de societăți au personal angajat sau contractori externi care semnează clauze contractuale de aderare la politica de securitate, deci rezultă, pe eșantionul nostru de lucru, că 2 societăți, identificate ca fiind mici, nu respectă autentificarea utilizatorilor pentru conexiuni externe.

4 Ion Roceanu, Iulian Buga – *Informația – repere conceptuale și coordonate de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare, București 2003.

5 Kenneth C. Laudon, Jane P. Laudon, *Essentials of Management Information Systems*, Editura Pearson Education, 2005.

6 Băbeanu Delia, „Modele și metode de analiză a strategiilor informaționale în era noilor tehnologii internet”, revista *ContaLex*, București, februarie 2008.

Dacă utilizatorii rețelei sunt identificați pentru conexiuni externe (din 18 societăți), atunci acest fapt trebuie să se regăsească într-o convenție de confidențialitate (în 20 de societăți), de unde rezultă că trebuie să existe măsuri și reguli pentru conștientizarea, educarea și trainingul securității informaționale (în 24 societăți).

Identificarea echipamentului (adresa MAC, adresa IP etc.) ca regulă a controlului accesului se realizează în 25 de societăți, din care 12 sunt societăți mici, 8 societăți mijlocii și cele 5 societăți mari.

În 25 de societăți s-au alocat responsabilități de luare a deciziilor și a modului de coordonare privind securitatea informațională și tot în 25 de societăți a fost identificat echipamentul ca regulă a controlului accesului (în ambele cazuri s-au identificat aceleași societăți), dar 28 de societăți au convenții de confidențialitate încheiate cu personalul angajat. 18 societăți au dezvoltat controlul conformității sistemului de parametri și al configurărilor, 7 dintre acestea lăsând parametrii „default”, ceea ce reprezintă riscul pătrunderii în sistem. În 20 de societăți există reguli generale legate de protecția informațiilor, partiționări ale rețelei locale pe domenii de securitate, de unde rezultă că 5 societăți care au alocat responsabilitățile nu au o procedură pentru actualizarea documentelor referitoare la securitatea sistemului informațional odată cu schimbarea structurilor organizaționale.

Securitatea profilelor pentru entități conectate la rețeaua extinsă, partiționarea rețelei locale pe domenii de securitate s-a realizat în 19

societăți, doar 15 din acestea au realizat securitatea profilelor pentru entități conectate la rețeaua extinsă, 4 dintre aceste societăți, de dimensiune mică, nu utilizează decât rețea locală internă societății, controlul conexiunilor fiind asigurat prin alocarea de responsabilități.

Existența procedurilor de securitate la intrarea în sesiunea de lucru (evenimente înregistrate, durata etc.) din 28 de societăți presupune de fapt conștientizarea, educarea și trainingul ce a fost realizat numai de 24 de societăți. Alocarea responsabilităților a fost definită în acest caz în 25 de societăți.

Raportarea slăbiciunilor de securitate s-a realizat în 12 societăți, acolo unde este asigurată evaluarea și trainingul de securitate, unde există un program de evaluare a personalului cu risc crescut la accidente, erori sau manipularea greșită a procesării informațiilor, deși identificarea și autentificarea utilizatorilor este asigurată prin filtrarea accesului și managementul asociațiilor în 29 societăți. Aceasta înseamnă că 17 societăți nu și-au identificat riscurile.

Controlul accesului la aplicații și informații se face prin politica de securitate asigurată în 18 societăți. Peste numărul de societăți care au definit în politica de securitate controlul accesului la aplicații și informații, există un număr de 7 societăți care au restricții la accesul la informații: managementul aplicației pe profilurile de acces la date, accesul filtrat și managementul asociațiilor, deși 25 de societăți au alocat responsabilitățile pentru securitatea informațională. Societatea menține legături cu grupări spe-

cializate (chiar organe de control) în 13 cazuri întâlnite, însă există peste acestea un număr de 5 societăți pentru care există o izolare a sistemului sensibil.

Legat de asigurarea *bunei funcționări a comunicării și a echipamentelor în afara birourilor societății* și de existența unui plan de recuperare a datelor salvate pe laptop, în cazul utilizării lui, au răspuns afirmativ 14 societăți.

Toate aceste societăți au alocat responsabilitățile securității informaționale; personalul angajat sau contractorii externi semnează clauze, având o convenție de confidențialitate, au identificat riscurile asociate accesului administratorului la sistemul informațional, însă există o societate de dimensiune mică care nu a identificat riscurile asociate clienților. Doar în 7 societăți (3 mici, 3 mari, 1 mijlocie) s-a descoperit avantajul utilizării sistemului *Tele-muncă* (este o soluție inovatoare a afacerii care asigură angajaților prestarea unei munci productive în afara biroului tradițional prin utilizarea IT&C), iar aceasta se datorează reticenței conducerii la sisteme noi de muncă.

Conceperea unui model de strategie informațională are la bază controlul accesului logic la sistemul informatic, securitatea fizică și a mediului, achiziționarea, dezvoltarea și întreținerea sistemelor informatice, gestionarea incidentelor securității informației. Aceste obiective sunt dezvoltate în continuare.

❖ **Setul 8 Achiziționarea, dezvoltarea și întreținerea sistemelor informatice.** Pentru aceasta am considerat utilă tratarea urmă-

toarelor probleme: cerințe de securitate pentru sisteme informatice, procesarea corectă în aplicații, controale criptografice, securitatea sistemului de fișiere, securitatea în dezvoltarea și suportul procesului și gestionarea vulnerabilităților tehnice⁷.

Analiza *cerințelor de securitate și specificațiile aplicațiilor* sunt asigurate în 29 de societăți care au răspuns afirmativ, deși în 32 de societăți este implicată conducerea în securitatea informațională, diferența de 3 societăți fiind la societățile mici, unde nu s-a considerat a fi o problemă primordială. 23 de societăți care nu au identificat riscurile asociate accesului clienților, nu le-au perceput ca riscuri, ceea ce presupune sensibilizarea ulterioară a utilizatorului.

În politica de securitate, doar 18 societăți au afirmat că s-a asigurat controlul introducerii datelor (deși controlul introducerii datelor s-a realizat în 33 de societăți), că este asigurat controlul procesării interne, a securității în organizarea și dezvoltarea aplicațiilor (deși controlul procesării interne s-a realizat în 28 de societăți), că este asigurată integritatea mesajelor, protecția (securitatea) integrității schimbului de informații (deși asigurarea s-a realizat în 28 de societăți) și că există o validare a datelor de ieșire cu o verificare permanentă (regăsită în 27 de societăți). Diferența, ca număr, este rezultatul nealocării responsabilităților în securitatea informațională.

Există o *politică la utilizarea controalelor criptografice* de tipul codificarea rezervelor de date, protecția confidențialității datelor pe server

și stații de lucru asigurată prin politica de securitate generală în 15 societăți; 3 societăți dintr-un total de 18 nu au implementat controale criptografice, deși au legături cu grupări specializate. În 11 societăți există o gestionare a cheilor de criptare, a semnăturii electronice în timpul schimbului de date și a comunicării, deși 13 societăți au asigurată o procedură de actualizare a documentelor referitoare la securitatea informațională.

Controlul software-ului operațional este o componentă a politicii de securitate asigurată doar la 18 societăți. Pentru 7 societăți există un control al implementării sau actualizării de software sau hardware (Controlul execuției noilor sisteme sau a evoluției sistemelor existente, ce înglobează sistemele operaționale, procedurile aplicative și sistemele asociate, asigurarea securității în organizarea și dezvoltarea aplicațiilor), ceea ce presupune existența în 12 societăți a unei metodologii care să includă acest control, dar și identificarea riscurilor apărute la accesul clienților la sistem.

Protecția datelor test de sistem se regăsește în 14 societăți din 25 care au alocat responsabilitățile și pentru care există o bună organizare internă, cu o protecție a datelor de încercare (testare) și din care doar 13 societăți mențin legături cu grupări specializate.

Controlul accesului la codul sursă de program există prin protecția confidențialității dezvoltărilor aplicative, a securității întreținerii evidențiate în 20 de societăți, deși doar 18 din ele au implementat acest control în politica de securitate.

Controlul vulnerabilităților tehnice este evidențiat prin existența unui control al conformității sistemului de parametri și configurații în 16 societăți, care au și o politică de securitate informațională, dar și alocarea de responsabilități a securității acesteia.

❖ *Setul 9 - Gestionarea incidentelor securității informației*⁸ tratează și prezintă aspecte legate de raportarea evenimentelor și slăbiciunilor securității informaționale, managementul evenimentelor și îmbunătățirea securității informaționale.

Raportarea evenimentelor securității informațiilor se face către Sistemul General de Raportare și către conducere în 15 societăți, din care 7 societăți sunt mici, 2 societăți mari și 6 societăți mijlocii.

Deși riscurile asociate accesului clienților au fost identificate în 18 societăți, există 23 de societăți care nu și-au informat clienții și, mai mult, 26 de societăți nu au raportat evenimentele apărute nici măcar la nivel intern.

Raportarea slăbiciunilor de securitate se realizează prin asigurarea evaluării și trainingul de securitate, prin existența unui program de evaluare a personalului cu risc crescut la accidente, erori sau manipulare greșită a procesării informațiilor în 12 societăți care mențin legătura cu grupări specializate pentru îmbunătățirea politicii de securitate, iar restul de 29 de societăți nu recunosc că au slăbiciuni de securitate, neavând legătură la internet.

Responsabilitățile și procedurile sunt definite în 9 societăți, unde

⁸ <http://www.nist.gov>.

există un sistem de raportare a incidentelor care leagă incidentele de Sistemul de Securitate a Informației corespunzător, inclusiv un rezumat al incidentelor pentru CISO (dintre acestea 4 sunt societăți mici, 3 sunt societăți mari și 2 mijlocii).

Învățarea din incidente de securitate informațională s-a identificat în 17 societăți, care au răspuns afirmativ după forma și descrierea incidentelor înregistrate într-o bază de date îmbunătățesc continuu și facilitează accesul selectiv cu scopul de a urmări rezolvarea incidentelor individuale.

Colectarea probelor s-a realizat în 18 societăți, unde au fost luate în considerare de către proprietarul datelor constrângerile externe și interne acceptate la cel mai înalt nivel de conducere.

❖ **Setul 10 Gestionarea continuității afacerii** promovează în cadrul societăților aspectele securității informaționale, a gestionării continuității afacerii⁹ pe criterii de confidențialitate, evidențiind riscurile apărute și dacă există un administrator extern. Din analiza chestionarelor se observă că 10 societăți nu și-au asigurat continuitatea afacerii și nu au evaluat toate riscurile. Dimensiunea acestor societăți este mică. 12 societăți nu au inclus în planul de continuitate a afacerii personalul angajat sau contractorii externi și nici nu au luat în calcul dezvoltarea și implementarea planului de continuitate prin coordonarea securității informaționale.

Au fost stabilite serviciile utilizatorilor în planul de continuitate a

afacerii pentru fiecare proces critic și aplicație sensibilă în 10 societăți, după criterii de confidențialitate, cu identificarea riscurilor asociate administratorului extern, în cazul în care există.

Concluzie

Conformitatea cu cerințele legale este un subiect ce va fi prezentat într-un articol viitor. De asemenea, vor fi elaborate concluziile referitoare la analiza strategiei informaționale efectuată pe eșantionul de societăți și modul de implementare a rezultatelor obținute în

cadrul unei societăți.

Caracterul complex al strategiei informaționale abordate necesită și impune tratarea a numeroase aspecte legate de informație, începând cu fundamentele teoretice ale strategiei informaționale și încheind cu metodele practice implementate într-o societate.

Arhitectura cercetării permite distingerea clară a etapelor de analiză a unei strategii, a dezvoltărilor necesare pentru îmbunătățirea modelelor, a procedurilor, precum și a aspectelor legate de auditul informațional.

Bibliografie

- Baicu, Floarea; Baicu, Andrei Mihai, *Auditul și securitatea sistemelor informatice*, editura Victor, București, 2006
- Băbeanu, Delia, „Modele și metode de analiză a strategiilor informaționale în era noilor tehnologii internet”, revista *ContaLex*, București, februarie 2008
- Laudon, C. Kenneth; Laudon, P. Jane, *Essentials of Management Information Systems*, Editura Pearson Education, 2005
- Munteanu, Adrian, *Auditul sistemelor informaționale contabile*, Editura Polirom, 2002
- Năstase, Pavel; Ali, Eden; Năstase, Floarea; Stanciu, Victoria; Popescu, Gheorghe; Gheorghe, Mirela; Băbeanu, Delia; Gavrilă, Alexandru; Boldeanu, Dana, *Auditul și controlul sistemelor informaționale*, Editura Economică, București, 2007
- Pradeep, Chandle; Parag, Kulkarni, *IT Strategy for Business*, Editura Oxford University Press, 2008
- Răboacă, Gheorghe; Comșa, Marin; Ciucur, Dumitru, *Metodologia cercetării științifice economice*, Editura Fundația România de Mâine, București, 2007
- Roceanu, Ion; Buga, Iulian, *Informația – repere conceptuale și coordonate de securitate*, Editura Universității Naționale de Apărare, București 2003
- <http://www.27001-online.com/secpols.htm>
- <http://www.clusif.asso.fr>
- http://www.enisa.europa.eu/rmra/rm_process_02.html#01
- <http://www.gao.gov/>
- <http://www.isaca.org>
- <http://www.nist.gov/>

⁹ <http://www.isaca.org>.

Model multidimensional de date orientat obiect

- studiu de caz asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse

Dana Maria BOLDEANU*

Abstract

An Object Oriented Multidimensional Data Model - a Study Case Over the Financial Analysis of the Performance Indicators and Selling Products

The Unified Modeling Language (UML) has been widely accepted as the standard object-oriented (OO) modeling language for modeling the various aspects of software systems. UML represents the standard de facto visual notation for systems analysis and development of software that can be used effectively to create also the multidimensional data models. The present article approaches the object designing of the data warehouses through UML language. The article starts with a comparison between the UML class diagram and the star schema of the multidimensional model and finally generates an interesting approach of the multidimensional model of performance analysis of the economic and financial indicators and sales of products which can be easily transformed into an UML class diagram.

Key words: UML (Unified Modeling Language), multidimensional analysis, OLAP, star schema

Cuvinte cheie:

UML (Unified Modeling Language), analiză multidimensională, OLAP, model stea

Introducere

Articolul de față se dorește a fi o continuare a articolului *Modelarea multidimensională a depozitelor de date – studiu de caz asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse*, publicat în revista *Audit Financiar* nr.12/2008, ce prezintă metodologia de proiectare a depozitelor de date propusă de Ralph Kimball, cu o exemplificare concretă asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse în cadrul unei corporații de mari dimensiuni.

Prezentul articol tratează din punct de vedere teoretic importanța modelării orientate obiect prin intermediul limbajului UML, proiectarea obiectuală a sistemelor multidimensionale prin realizarea unor comparații între modelul multidimensional de tip stea și diagrama claselor de obiecte din UML. Articolul se finalizează cu studiul de caz *asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse* modelat din punct de vedere obiectual cu ajutorul limbajului UML.

În această perioadă în care companiile devin din ce în ce mai automatizate – când adesea un sistem informatic efectuează cea mai mare parte a activității – înțelegerea afacerii și a modului în care funcționează poate fi cheia către succes.

* Lect. univ. drd., Academia de Studii Economice București, e-mail: boldeanud@ase.ro.

Companiile existente evoluează și se modifică, iar noile companii solicită piese numeroase, complexe și inter-relaționate. În ambele situații, un model vizual al companiei poate oferi perspective importante asupra modului în care face ceea ce trebuie și cum poate să își îmbunătățească situația.

Limbajul unificat de modelare (UML), notarea vizuală standard *de facto* pentru analiza și elaborarea sistemelor de software, se pot utiliza în mod eficient pentru a crea un astfel de model. Analiztii de afaceri pot folosi aceeași notare și aceleași instrumente pentru a documenta procesele companiei pe care arhitecții și designerii de software le folosesc pentru a documenta sistemele de software. Astfel, dacă „vorbesc pe aceeași limbă”, cele două grupuri pot comunica mai bine, asigurând faptul că sistemele de software chiar satisfac cerințele companiei¹.

Sisteme OLAP oferă companiilor mulți ani de informații pentru procesul decizional. În ultimii câțiva ani au fost propuse diverse abordări^{2,3} ale design-ului conceptual al sistemelor multidimensionale pentru a reprezenta principalele proprietăți structurale și dinamice ale modelelor multidimensionale.

Aceste abordări oferă propriile lor notații grafice, care îi determină pe proiectanții de modele să învețe un model specific nou împreună cu notarea sa corespunzătoare pentru modelarea multidimensională. În plus, nici una dintre ele nu a fost acceptată pe scară largă ca model conceptual standard pentru modelarea multidimensională. O comparație completă a modelelor cu date multidimensionale poate fi găsită în lucrare lui Abbello⁴. Pe de altă parte, limbajul UML a fost acceptat pe scară largă ca limbaj standard de modelare orientat obiect (OO) pentru modelarea diverselor aspecte ale sistemelor software. Prin urmare, orice abordare care folosește UML va minimiza efortul designerilor în învățarea de noi notări sau metodologii pentru fiecare subsistem care urmează a

fi modelat. UML este un limbaj extensibil, în sensul că oferă mecanisme (stereotipuri, valori marcate și restricții) care permit introducerea de noi elemente pentru domenii specifice, dacă este necesar, precum aplicații web, aplicații cu baze de date, modelare de afaceri, procese de dezvoltare de software etc.

Metodologia de cercetare

Modelul multidimensional orientat obiect (supranumit în anumite lucrări de specialitate – **GOLD MODEL**⁵) se bazează pe *metodologia orientată obiect* (paradigma orientată – obiect), care ia în considerare și pune în evidență probleme cheie ale modelării multidimensionale, cum sunt: măsurile derivate, atribute ale unor dimensiuni derivate și aditivitatea atributelor din tabelele de fapte ale modelului multidimensional.

Există mai multe abordări ale modelelor multidimensionale ale datelor în care elementele prezentate anterior nu sunt luate în considerare în mod corespunzător, nu se ține seama de funcționalitatea și de comportamentul datelor.

Extinderea modelului multidimensional de tip stea la diagrama de clasă UML

Modelul multidimensional poate fi transformat cu ușurință într-o diagramă de clasă UML, în cadrul căruia clasele sunt relaționate prin intermediul asocierilor și folosesc aceleași relații de agregare. Relația dintre o tabelă de fapte și dimensiunile sale este o relație de agregare, în care fiecare parte (clasă de componente) poate fi inclusă în mai mult de un singur întreg (clasă compozită), iar existența unei părți este independentă de orice întreg.

1 Heumann, J. „Introduction to Business Modeling Using the Unified Modeling Language (UML)”, The rational Edge, martie 2001, sursa: <http://www.therationaledge.com>

2 Sapia, C., Blaschka, M., Höfling, G., Dinter, B. Extending the E/R Model for the Multidimensional Paradigm, In Proc. of the 1st Intl. Workshop on Data Warehouse and Data Mining (DWDW'98), volume 1552 of LNCS, pag. 105-116, Springer-Verlag, 1998

3 Tryfona, N., Busborg, F., Christiansen, J.G. “starER: A Conceptual Model for Data Warehouse Design”, In Proc. of the ACM 2nd Intl. Workshop on Data warehousing and OLAP (DOLAP'99), 1999

4 Abell, A., Samos, J., Saltor, F. “A Framework for the Classification and Description of Multidimensional Data Models”, In Proc. of the 12th Intl. Conference on Database and Expert Systems Applications (DEXA'01), pages 668-677, Munich, Germany, September 2001

5 Trujillo, J., Palomar, M. “An Object Oriented Approach to Multidimensional Databases & OLAP operations”, Journal of Computer Science and Information Management, 1999

Tabel 1 - Diagrama de clasă UML în comparație cu schema de tip stea
(prelucrare după Muntean*, 2007)

Concepte de modelare multidimensională	Diagrama de clasă UML	Schema în stea (model dimensional)
<i>Faptă</i>	Clasa de fapte este văzută ca o clasă compozită formată din agregarea a n clase dimensiuni. Valoarea cardinală minimă a clasei dimensiunii este (1) deoarece o instanță a clasei de fapte este tot timpul legată de instanțele tuturor dimensiunilor.	Tabelul de fapte este tabelul central într-o schemă de tip stea caracterizat printr-o cheie compusă, din care fiecare element este o cheie externă provenită dintr-un tabel al dimensiunilor.
<i>Dimensiune</i>	În diagrama de clasă UML o dimensiune este reprezentată de o dimensiune clasă.	Tabela dimensiune conține atributele folosite pentru a analiza datele din tabela de fapte. Tabelul dimensiune este un tabel într-o schemă de tip stea cu o cheie primară simplă.
<i>Măsurii (atomice/derivate)</i>	Atributele clasei de fapte. Diagrama conține regulile de derivare pentru atributele derivate (folosind restricții). Măsurile derivate pot fi și ele luate în considerație în mod explicit (indicate prin semnul „/”), iar regulile lor de derivare sunt indicate între acolade lângă clasa faptă.	Atributele faptelor. Schema nu specifică regulile de derivare pentru atributele derivate. Schema nu specifică ce atribute sunt atomice /derivate.
<i>Aditivitate</i>	Implicit toate măsurile sunt aditive. Non-aditivitatea/semi-aditivitatea prin definirea restricțiilor asupra măsurilor.	Schema nu specifică aditivitatea măsurilor.
<i>Ierarhii</i>	Ierarhii multiple care folosesc o relație de asociere de tip one-to-many. Dimensiuni eterogene care folosesc relații de moștenire.	Schema nu specifică în mod explicit care sunt ierarhiile definite pe dimensiuni.
<i>Relațiile dintre fapte și dimensiuni (unul la mai mulți (one-to-many) sau mai mulți la mai mulți (many-to-many))</i>	Folosirea agregării.	Pentru a trata relații de tipul many-to-many folosim metode precum: tabel de legătură (bridge table), denormalizarea tabelului dimensiune, reducerea granularității tabelului de fapte etc.

* Muntean, M. „The OLAP concepts and object-relational databases”, *Accounting and Management Information Systems, journal, edited by the Faculty of Accounting and Management Information Systems under the aegis of AFER, pp 711-717, București, 2007.*

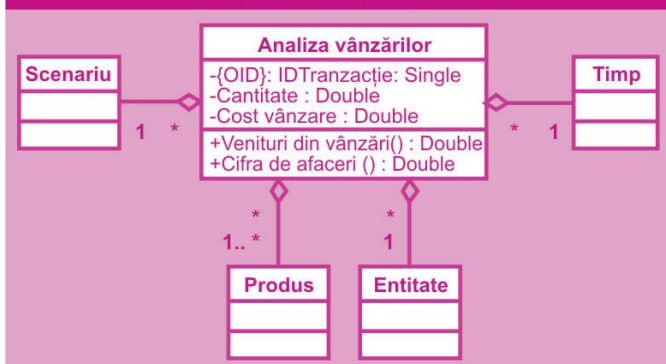
Deoarece schema de tip stea din modelul lui Kimball⁶ este una general acceptată ca fiind cea mai trainică reprezentare a datelor pentru analiza multidimensională, în special în bazele de date relaționale, am prezentat în tabelul nr. 1 o comparație făcută între diagrama claselor din UML și diagrama de tip stea referitoare la conceptele de modelare.

Majoritatea caracteristicilor modelării multidimensionale avute în vedere de această abordare, precum

relațiile de tipul „mai mulți la mai mulți” dintre fapte și dimensiuni, dimensiuni degenerate, ierarhii multiple și alternative de clasificări și ierarhii complete, dar care nu sunt stricte, sunt prost înțelese de majoritatea modelelor conceptuale multidimensionale. În această abordare, proprietățile structurale principale ale modelării multidimensionale sunt specificate prin intermediul diagramei de clasă UML, în care informațiile sunt divizate în mod clar în fapte și dimensiuni (figura 1).

⁶ Kimball, R., Ross, M. *The Data Warehouse Toolkit: The Complete Guide to Dimensional Modeling*, Second Edition, New York, Wiley, 2002

Figura 1 - Modelarea multidimensională folosind UML

UML furnizează mai multe mecanisme – interne structurii sale – care permit definiția și introducerea în domeniul proiectării a unor noi elemente și entități, potrivite pentru o modelare adecvată a datelor. Aceste mecanisme includ stereotipuri, valori etichetă (*tagged values*) și restricții⁷. Mai mulți autori consideră UML un limbaj potrivit și expresiv pentru modelarea multidimensională, ca o extensie naturală spre persistența în modelare și bazele de date⁸. Astfel, vom demonstra în continuare cum poate fi extins limbajul UML pentru modelarea eficientă a cuburilor OLAP⁹.

Flexibilitatea agregării partajate în UML ne permite să reprezentăm relațiile de tipul *many-to-many* dintre fapte și anumite dimensiuni indicând multiplicitatea `1..*` pe rolul clasei dimensiune.

De exemplu, în figura 1, se poate observa cum clasa de fapte „Analiză vânzări” are o relație de tipul *many-to-many* cu clasa dimensiune Produs și o relație de tip *one-to-many* cu clasa dimensiuni Timp și clasa Entitate.

Abordarea orientată obiect ne permite și să definim identificând atribute în funcție de clasă prin plasarea restricției `{OID}` (*object identifier*) lângă denumirea unui atribut. Cu ajutorul acesteia se pot reprezenta dimensiunile degenerate¹⁰, oferind alte caracteristici ale faptelor pe lângă măsurile pentru analiză.

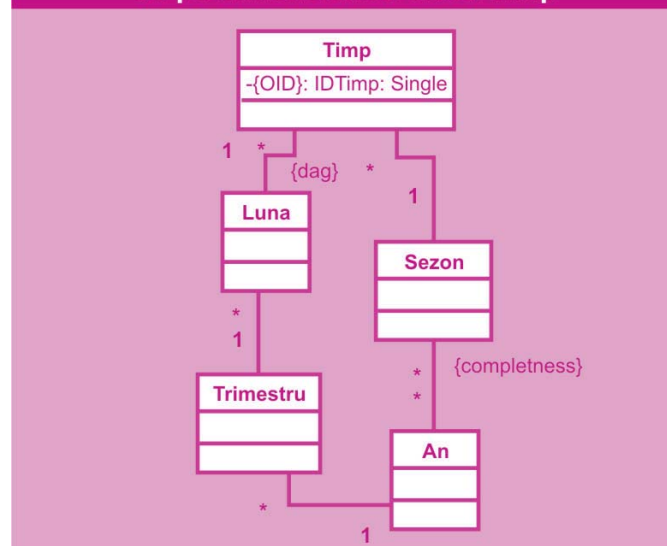
De exemplu, putem stoca numărul tranzacției de vânzare, ca dimensiune degenerată.

În legătură cu dimensiunile, fiecare nivel al ierarhiilor clasificate este specificat de o clasă (denumită clasă de bază). O asociere de clase specifică relațiile dintre două nivele ale unei ierarhii de clasificări. Singura condiție este că aceste clase trebuie să definească un graf aciclic direcționat (*DAG - Directed Acyclic Graph*) cu baza în clasa dimensiune tratată (restricția `{dag}` amplasată lângă fiecare clasă dimensiuni). Structura DAG poate reprezenta ierarhiile de căi alternative și ierarhiile de clasificare multiple¹¹.

În plus, definirea restricției `{completeness}` din rolul clasei asociate cu obiectivul are în vedere completitudinea unei ierarhii de clasificare (exemplu, figura 2.). Prin completitudine înțelegem că toți membrii aparțin unui obiect de clasă superioară și că obiectul constă doar în membrii respectivi¹².

De exemplu, toate sezoanele înregistrate alcătuiesc un an și toate sezoanele din anul respectiv au fost înregistrate.

Figura 2 - Clasificarea ierarhiilor de pe dimensiunea clasă Timp

7 Object Management Group (OMG), *Unified Modeling Language Specification 1.5.*, disponibil online la adresa <http://www.omg.org>, 2003

8 Trujillo, J., Palomar, M., Gomez, J., Song, Il-Yeol „Designing Data Warehouses with OO Conceptual Models”, ACM Computer, December 2001

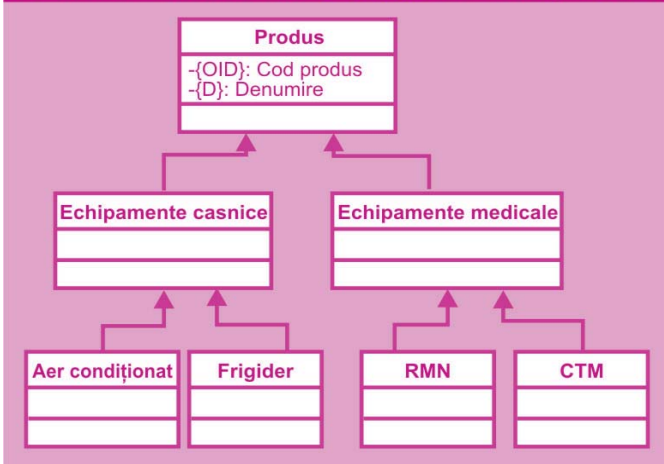
9 Lujan-Mora, S., Trujillo, J., Song, Il-Yeol „Multidimensional Modeling with UML Package Diagrams”, ER 2002, Tampere, Finland, October 2002

10 Giovanazzo, W. *Object-Oriented Data Warehouse Design. Building a star schema*, Prentice-Hall, New Jersey, USA, 2000

11 Luján-Mora, S. “Multidimensional Modeling using UML and XML”, Research project supported by Spanish Ministry of Science and Technology, project number TIC2001-3530-C02-02

12 Lujan-Mora, S. *Multidimensional Modeling using UML and XML*, PhD Thesis, 2002

Figura 3 - Prezentarea relațiilor de generalizare în cadrul dimensiunii **Produs** cu exemplificări

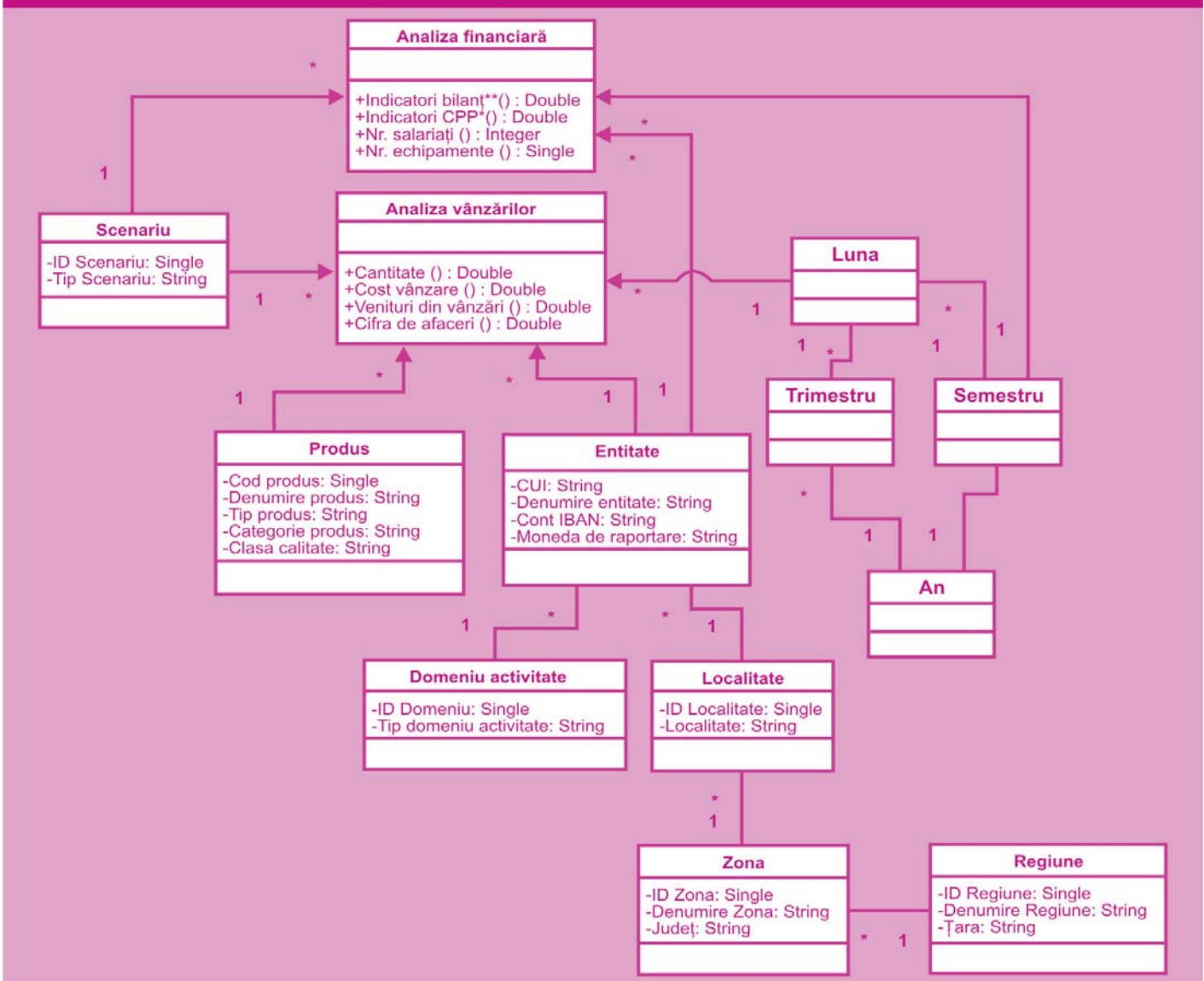

Fiecare nivel al ierarhiilor trebuie să dețină un atribut care să ajute identificarea (restricția {OID}) și un atribut descriptor (reprezentat de restricția {D}).

Aceste atribute sunt necesare pentru un proces automat de generare în instrumente relaționale comerciale OLAP (ROLAP), deoarece aceste instrumente trebuie să își stocheze atributele în metadatele lor.

Clasificarea dimensiunilor folosită pentru a modela caracteristicile suplimentare pentru subtipurile clasei este analizată prin intermediul relațiilor de generalizare-specializare. Totuși, doar clasa dimensiuni poate aparține unei ierarhii de clasificări și specializări în același timp; de exemplu, clasificarea dimensiunii Produs, poate fi urmărită în figura 3.

Figura 4 - Diagrama claselor de obiecte UML

Studiu de caz asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse – abordarea orientată obiect

Modelul multidimensional prezentat în articolul anterior, intitulat *Modelarea multidimensională a depozitelor de date – studiu de caz asupra analizei financiare a indicatorilor de performanță și a vânzărilor de produse*, trata modelarea unui depozit de date, la nivel conceptual și logic, specific unui corporații de mari dimensiuni, ce deține un număr mare de filiale (entități) în mai multe țări ale lumii, realizat în scopul analizei financiare a indicatorilor de performanță, precum și a analizei vânzărilor de produse comercializate de către o corporație.

Acest model multidimensional poate fi ușor transformat într-o diagramă a claselor în care clasele sunt legate prin relații de asociere și folosesc aceeași relație de agregare între clasele fapte și clasele dimensiuni.

Clasa faptă „Analiza vânzărilor” este o clasă compozită și dimensiunile sale (Entitate, Produx, Timp, Scenariu) sunt clasele sale componente. Același lucru se întâmplă cu clasa faptă „Analiza financiară” ce deține între componentele sale clasele dimensiuni Entitate, Timp, Scenariu. Figura 4 afișează o parte mai simplificată (s-a renunțat la reprezentarea clasei faptă „Curs” pentru o prezentare mai clară și mai ușor de înțeles a modelului) a diagramei de clase corespunzătoare modelului multidimensional în UML.

În cadrul acestei reprezentări grafice a diagramei claselor din UML s-au folosit conceptele explicate anterior referitoare la transformarea claselor de fapte și claselor dimensiuni în clase de obiecte, precum și clasificarea ierarhiilor identificate în cadrul acestui model (respectiv, ierarhia Timp și ierarhia Zonă – Regiune).

Reprezentarea grafică a modelelor se poate executa în Microsoft Visio, ca în situația de față, sau în Rational Rose, Sparx Enterprise Architect etc. (diverse versiuni). Implementarea modelului obiectual se poate realiza în baze de date relaționale SQL Server sau în Oracle 10g. Interogări și rapoarte de vizualizare pot fi executate asupra acestor baze de date pentru a se obține datele necesare în vederea luării unor decizii corecte și pertinente.

Concluzii

Strategia orientată - obiect este o abordare care aduce în centrul atenției noțiunea de obiect, modelarea obiectuală fiind folosită tot mai frecvent și aducând un plus de valoare în prelucrările multidimensionale. Comportamentul unui sistem rezultă din colaborările dintre obiecte. Fiecare obiect este identificat printr-o entitate în sistemul modelat, asociindu-se datele și prelucrările din cadrul entității modelate.

Modelul multidimensional de date orientat obiect poate atinge standarde mult mai ridicate decât modelele propuse anterior. Prin aplicarea paradigmei orientate obiect se evidențiază luarea în considerare a tuturor aspectelor esențiale în modelarea multidimensională care țin de măsurile derivate, atributele unor dimensiuni derivate, de aditivitatea atributelor din tabelele de fapte pe fiecare dimensiune în parte și de încapsularea datelor prin operații în cadrul claselor de obiecte.

Bibliografie

- Giovinazzo, W. *Object - Oriented Data Warehouse Design. Building a star schema*, Prentice-Hall, New Jersey, USA, 2000
- Heumann, J. „Introduction to Business Modeling Using the Unified Modeling Language (UML)”, The Rational Edge, martie 2001, disponibil online la adresa <http://www.therationaledge.com>
- Kimball, R., Ross, M. *The Data Warehouse Toolkit: The Complete Guide to Dimensional Modeling*, Second Edition, New York, Wiley, 2002
- Luján-Mora, S. „Multidimensional Modeling Using UML and XML”, Research project supported by Spanish Ministry of Science and Technology, project number TIC2001-3530-C02-02, 2002
- Sapia, C., Blaschka, M., Höfling, G., Dinter, B. „Extending the E/R Model for the Multidimensional Paradigm”, In Proc. of the 1st Intl. Workshop on Data Warehouse and Data Mining (DWDM'98), volume 1552 of LNCS, pag. 105-116, Springer-Verlag, 1998
- Trujillo, J., Palomar, M., Gomez, J., Song, Il-Yeol „Designing Data Warehouses with OO Conceptual Models”, ACM Computer, December 2001
- Tryfona, N., Busborg, F., Christiansen, J.G. „starER: A Conceptual Model for Data Warehouse Design”, In Proc. of the ACM 2nd Intl. Workshop on Data warehousing and OLAP (DOLAP'99), 1999
- Object Management Group (OMG), *Unified Modeling Language Specification 1.5.*, disponibil online la adresa <http://www.omg.org>, 2003

Importanța clasificărilor internaționale în domeniul raportării financiare în contextul procesului de armonizare contabilă

Iacob Petru PÂNTEA* & Ștefana CRISTEA**

Introducere

Abstract

The Significance of the International Classifications in the Field of Financial Reporting in the Context of the Accounting Harmonization Process

It is difficult to avoid the differences existing among national cultures and implicitly their consequences on the national accounting systems. Some of these may surface at a quick look on financial statements of companies from different countries or even in the disclosure formats of these. Thus, it is somehow easy to understand the need to classify the financial reporting systems according to the accounting similarities and differences.

In this context, the purpose of the present paper is to underline the importance of the classifications in the field, starting with the premise that the respective classifications may represent viable comparison and decision-making tools in shaping the harmonization policies, as well as in the assessment of the practical difficulties, seldom providing proper solutions.

Key words: accounting harmonization; financial reporting systems; accounting differences; international classifications

Cuvinte cheie:

armonizare contabilă, sisteme de raportare financiară, diferențe contabile, clasificări internaționale

În practică, sistemele naționale de contabilitate diferă atât în conținut, cât și în aplicare, neexistând două sisteme despre care să putem spune că sunt în întregime identice. Este adevărat că există cazuri precum Marea Britanie, Irlanda, Statele Unite și Canada în care diferențele sunt relativ minore, dar în cele mai multe cazuri diferențele sunt majore (Marea Britanie și Franța, Statele Unite și Mexic). Aceste diferențe contabile pot apărea¹ fie datorită faptului că evenimente similare sunt înregistrate în moduri diferite în funcție de țară, fie evenimentele ce se desfășoară în țări diferite sunt ele în sine diferite ca natură. Ca atare, clasificările contabile internaționale permit o structurare sistematică a acestor diferențe.

În plus, în ceea ce privește corelația dintre clasificarea sistemelor de raportare financiară și procesul de armonizare contabilă internațională trebuie subliniat faptul că o

* Prof. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca, e-mail: iacobpetrupantea@yahoo.com

** Lector univ. dr., Universitatea Lucian Blaga, Sibiu, e-mail: stefana_cristea@yahoo.com

¹ Roberts C., Weetman P., Gordon P. (1998), *International Financial Accounting – A Comparative Approach*, Financial Times Pitman Publishing

atare clasificare ar poziționa o țară față de celelalte, subliniind mai ușor progresul făcut de aceasta comparativ cu cele aparținând aceleiași categorii. Dar această încadrare este mai facil de realizat teoretic, decât practic, din cauza reacției imprevizibile a mediului economic aferent fiecărei țări la inovațiile care au loc la nivel internațional. De asemenea, se remarcă faptul că „țări apropiate (ca și caracteristici) vor fi mai ușor de armonizat din punct de vedere al sistemului contabil decât țări aparținând unor clase opozabile”².

Metodologia cercetării

Pentru articolul de față a fost preferată cercetarea calitativă deoarece este cea mai în măsură să producă informații consistente necesare înțelegerii aprofundate și de ansamblu a contextului general. În prezentarea clasificărilor internaționale în domeniul raportării financiare am optat pentru metodologia sincronică, adică pentru studiul evoluției acestor clasificări independent din punct de vedere istoric și bazându-ne doar pe bagajul informațional actual asupra domeniului contabilității internaționale. Motivația principală rezidă în mutațiile rapide care au loc în alegerea tratamentelor contabile aferente practicilor contabile la nivelul statelor lumii. În plus, am optat, în considerarea cercetărilor celor mai semnificative din punct de vedere al rezultatelor obținute și selecției datelor, pentru o delimitare de tip extrinsec/intrinsec.

Natura și complexitatea diferențelor dintre culturile contabile naționale

Diferențele contabile dintre sistemele de raportare financiară au fost conștientizate la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai ales prin prisma consecințelor lor, adică prin: pierderea unor oportunități de afaceri, ineficiențe în activitate și chiar distorsiuni ale comportamentelor manageriale. Însă aceste diferențe generează probleme nu doar companiilor care își întocmesc situațiile financiare, ci și utilizatorilor informațiilor financiar-contabile. Unii autori³ consideră că, în esență, diferențele constau în normele contabile care sunt aplicate de către companii, în modalitățile de interpretare ale acestora, precum și în practicile contabile preferate. Astfel, în determinarea cauzelor ce stau la baza „problemei contabile internaționale”, reprezentată de diferențele contabile, Walton P. et al.⁴ identifică două categorii de diferențe: diferențe ce apar în modul de prezentare, recunoaștere și măsurare a informației și diferențe în modul de percepere și interpretare al informației contabile.

Dar la baza divergenței sau convergenței sistemelor de contabilitate stau o serie de factori (Nobes C., Parker R., Rusconi G. etc.), precum: sistemul juridic, politic și economic; mediul socio-cultural; modalitatea de finanțare; profesia și doctrina contabilă; inflația; relațiile economice și politice ale respectivelor state; deconectarea fiscalității

de contabilitate; implicarea instituțiilor naționale, regionale și internaționale; structurile productive; pregătirea managementului și gradul de inovare al tehnicilor comerciale; și, nu în ultimul rând, factorii de mediu. De asemenea, nu pot fi neglijați și sub-factorii cu impact puternic asupra sistemelor naționale de contabilitate: evoluția procesului de globalizare, nivelul de industrializare al economiilor, dezvoltarea sectorului privat în cadrul economiei naționale, creșterea economică etc.

Spre exemplu, *finanțarea prin intermediul piețelor financiare* relevă legătura dintre caracteristicile sistemelor contabile și gradul de dezvoltare al respectivelor piețe (Tabel 1); unii autori demonstrează chiar existența unei conexiuni statistice între țările anglo-saxone și piețele financiare puternice⁵. Cu toate acestea, după intrarea în vigoare a Regulamentului IAS în UE, după demararea reformei fiscale în statele membre și după fuziunea Euronext cu NYSE, situația este oarecum diferită de caracteristicile prezentate în Tabel 1, intervenind unele schimbări de formă și/sau de fond.

Pe de altă parte, *contabilitatea în calitate sa de limbaj economic* ce transformă informațiile sau ideile în semne și înscrisuri ce au sens și semnificație aparte pentru cei aparținând unui anumit grup cultural, este concepută în concordanță cu nevoile de informare ale respectivului grup și cu caracteristicile culturale ale acestuia. Astfel, bariera lingvistică nu este deloc de neglijat, deoarece diferențele în

² Idem 1, pag.2

³ Idem 1, pag. 55 și urm.

⁴ Walton P., Raffournier B., Haller A.(2003), *International Accounting*, Thomson Learning, pag.2

⁵ La Porta R., Lopez de Silanes F., Shleifer A., Vishny R.W. (1997), „Legal determinants of external finance”, *Journal of Finance*, 52(3): 1131 - 1150.

Tabel 1

Caracteristici	
a. Țări cu o piață financiară dezvoltată	b. Țări cu o piață financiară slab dezvoltată
❖ Cerințe privind divulgarea informațiilor contabile	❖ Un număr limitat de cerințe privind divulgarea informațiilor contabile
❖ Cerințe privind întocmirea conturilor consolidate	❖ Nu există principii exprese privind întocmirea conturilor consolidate
❖ Acționarii sunt din afara companiei	❖ Acționarii sunt în general din cadrul companiei
❖ Profesia de auditor și cea de consultant financiar sunt dezvoltate	❖ Profesia de auditor și cea de consultant financiar sunt slab dezvoltate
❖ Deconectarea contabilității de fiscalitate	❖ Suprapunerea normelor contabile și regulilor fiscale
❖ Două seturi de situații financiare	❖ Un singur set de situații financiare

semnificația conceptului și în modul de aplicare creează deseori probleme însemnate. De exemplu, până și state cu sisteme contabile similare se confruntă cu terminologii diferite (Statele Unite și Marea Britanie): cifra de afaceri devine *sales* (USA) și *turnover* (UK); profiturile nedistribuite devin *retained earnings* (USA) și *undistributed profits* (UK); iar conturile consolidate devin *consolidated accounts* (USA) și *group accounts* (UK).

Dar contabilitatea, spre deosebire de limbaj, este subiect al unei *legislații* în domeniu care impune direcțiile de dezvoltare ale acesteia (legi detaliate în Germania și Franța, suport legislativ formal în Marea Britanie). Conexă aplicării legii este *disponibilitatea entităților de a respecta legea*, deseori ilustrată de o anecdotă precum aceasta⁶: „Înțelegerea internațională a regulilor este foarte dificilă deoarece regulile au semnificații diferite: în Germania totul este interzis, cu excepția situației în care este permis în mod explicit prin lege, în timp ce în Anglia totul este permis cu excepția a ceea ce este în mod explicit interzis de lege. În Iran, pe de altă parte, totul este interzis, chiar dacă este permis de lege, iar în Italia totul este per-

mis, mai ales dacă este interzis”. Această atitudine se datorează în mare măsură și *codului legilor nescrise* care guvernează mediile naționale, și care se dezvoltă invariabil prin utilizarea a ceea ce anglosaxonii denumesc *judecată profesională*. La această judecată se apelează ori de câte ori este vorba de circumstanțe economice deosebite. Oriunde ne-am afla, cea mai mare parte a codului nescris este parte integrantă a culturii unei țări, iar mijloacele de raportare financiară devin astfel „variabile culturale indispensabile”. Este totuși adevărat că în cadrul organizării geografice, țările au tendința de a „împrumuta” de la partenerii lor comerciali cu care în genere au legături istorice și/sau culturale, anumite principii și soluții la problemele cu care se confruntă.

Un ultim aspect ce merită considerat în finalul acestui paragraf este *secretul profesional*. Deseori foarte bine păzit, acesta limitează/stopează accesul la informații, eliminând din start conceptul de transparență, vital armonizării. Secretomania de care suferă multe companii austriece, germane și elvețiene depășește granițele contabilității germanice, regăsindu-se și în alte state

din centrul și estul Europei și din Asia. Spre exemplu, în Elveția se spune că, în ciuda faptului că furnizorii nu au prea multe date despre situația financiară a unei companii, de un lucru ei pot fi siguri, și anume că raportările contabile vor prezenta o situație subevaluată față de cea reală. Prudența excesivă împiedică în acest caz realizarea unei imagini fidele a entității. În SUA, accentul se pune pe transparență, ca fiind cea mai bună protecție posibilă a tuturor utilizatorilor de informații contabile într-un mediu extrem de concurențial. Cu toate acestea, o atare politică nu a eliminat complet riscul „contabilității creative” relevate de scandalurile financiare din ultimii ani.

Principalele clasificări internaționale în domeniul raportării financiare

În cele ce urmează vom prezenta sintetic cele mai importante clasificări realizate în domeniul raportării financiare de-a lungul anilor, fără a face însă referire la rolul culturii în analiza diferențelor con-

6 Idem 4, pag.4.

tabile naționale, deoarece subiectul respectiv este foarte vast și merită o abordare separată.

În prima categorie, a *clasificărilor extrinseci*, am ținut cont de subiectul de interes asupra căruia se concentrează abordarea, respectiv economic sau instituțional:

a) G. Mueller⁷ (1967) a încercat o clasificare a contabilității și a mediului de afaceri, elaborând patru modele de dezvoltare a contabilității. Această contribuție este una dintre cele mai bune lucrări de pionierat în clasificarea sistemelor de raportare financiară. Însă, utilitatea practică a unei astfel de clasificări este limitată din cauza lipsei unei ierarhii, urmată de lipsa determinării caracteristicilor specifice ale unor țări sau grupuri de țări și, ca atare, de absența corelației dintre acestea. Ipoteza de lucru constă în faptul că reglementările contabile naționale sunt rezultatul interacțiunilor dintre mediile economic, politic, social etc. și prin urmare aceste reglementări nu se pot aplica altor state pentru că pur și simplu nu se potrivesc acestora. Mai târziu, G. Mueller și-a bazat reticența față de succesul procesului de armonizare contabilă internațională tot pe această ipoteză⁸. Astfel, cele patru modele sunt reprezentate de:

- Abordarea macroeconomică a contabilității: contabilitatea servește intereselor statului, fiind încurajată cosmetizarea profitului și echivalarea cerințelor contabile cu cele fiscale (Suedia);

- Abordarea microeconomică a contabilității: contabilitatea servește intereselor companiilor, reflectând realitatea economică în calcule și evaluări. Rezultatul constă în reglementări contabile flexibile, dar în același timp sofisticate, precum în cazul Olandei;
- Contabilitatea ca disciplină independentă de guverne sau chiar de teoria economică, se dezvoltă în practică, căutând soluții clare pentru problemele cu care se confruntă practicianul. Abordare considerată de importanță limitată, se recomandă utilizarea ei doar în cazuri de urgență sau pentru justificarea unor concluzii practice (tipice expresiile de forma GAAP utilizate în țări precum SUA și UK);
- Contabilitatea uniformă: implică o standardizare a contabilității și o utilizare a ei ca instrument de control administrativ al afacerii (Franța).

Din cele menționate se poate observa că nu există o delimitare clară a abordărilor macroeconomice și uniforme, existând pericolul supraunerilor.

b) Puxty A.G. et al.⁹ (1987) au individualizat trei cazuri ideale de reglementare:

- prin intermediul pieței: fiecare companie își stabilește propriul set de reguli, răspunzând doar cerințelor pieței financiare (caracteristic începuturilor procesului de normalizare în SUA și UK); îi

În esență, diferențele constau în normele contabile care sunt aplicate de către companii, în modalitățile de interpretare ale acestora precum și în practicile contabile preferate

corespunde termenul de *liberalism*, entitatea oferind doar informații esențiale din punct de vedere comercial;

- prin intermediul statului: când acesta impune regulile și dispune de un mecanism de implementare și control; îi corespunde termenul de *legalism*, adică aplicarea coercitivă a principiilor elaborate de stat (Germania);
- prin „solidaritatea spontană” a comunității: rolul activ al acesteia, sub toate formele sale, la procesul de reglementare a regulilor. În realitate, în reglementările contabile naționale predomină rolul statului și al pieței în fața celui al comunității.

Cum aceste cazuri ideale nu reflectă realitatea, autorii au delimitat patru situații care sunt mult mai apropiate de practicile contabile ale statelor lumii, încercând ulterior să clasifice unele state în funcție de

⁷ Citate de numeroși autori, inclusiv Nobes C., Parker R. (2006), *Comparative International Accounting*, Prentice Hall

⁸ Choi F.D.S., Mueller G. (1992), *International Accounting*, Prentice Hall

⁹ Puxty A.G., Willmott H.C., Cooper D.J., Lowe A.E. (1987), „Modes of regulation in advanced capitalism: locating accountancy in four countries”, *Accounting, Organizations and Society*, 12(3): 273-291.

acești parametri: liberalism, asocier, corporatism și legalism. Asocier include o participare mai activă a comunității (UK) decât corporatismul și legalismul, participare ce ia forma dezvoltării de organisme și organizații care, deși apără interesele membrilor lor, nu reprezintă comunitatea în ansamblul ei. Iar corporatismul se caracterizează printr-o participare mai slabă a comunității, statul fiind acela care încorporează organizațiile de interes colectiv în propriul său sistem de reglementare ierarhizat (Suedia).

În structurarea celei de-a doua categorii, a *clasificărilor intrinseci*, s-a ținut cont de sursele de date și de metodologia utilizată:

a) În anii '70, *Price Waterhouse International* a realizat o serie de studii privind principiile și practicile contabile din întreaga lume. Reproșurile ce li s-au adus se refereau la faptul că: erau concentrate pe țările occidentale, anumite zone ale globului fiind slab reprezentate; tratau simultan reglementări și practici contabile; se simțea o abordare subiectivă a partenerilor PW; se înregistraseră multe răspunsuri confuze; de multe ori diferențele contabile dintre UK și USA au fost exagerate din cauza gradului înalt de familiarizare al respondenților cu aceste practici. Dar aceste studii au stat la baza unor cercetări aprofundate care au relevat rezultate surprinzătoare:

- Da Costa R.C. et al.¹⁰ (1978), bazându-se pe datele *PW*

Survey 1973, au clasificat țările lumii în două grupuri: *unul* conținând UK și nouă foste colonii britanice, USA, Franța și Germania și un *altul* cu țările Americii Latine și toate celelalte țări cu excepția Olandei și Canadei, pe care autorii le considerau neclasificabile. Metodologia utilizată consta în identificarea a șapte factori susceptibili să explice practicile contabile diferite: gradul de divulgare a informației contabile, fiscalitatea, inflația, conservatorismul, reglementarea contabilității, măsurarea rezultatului și orientarea spre piețele financiare. Studiul, prin neinterpretarea corelată a datelor, se remarcă ca o clasificare neierarhizată cu un grad extrem de redus de aplicabilitate;

- Frank W.G.¹¹ (1979), utilizând aceleași date și aproximativ aceeași metodologie, a obținut rezultate mult mai rezonabile, clasificând practicile contabile în funcție de factorii de mediu (modelul britanic, modelul american, modelul latino-american și modelul euro-continental);
- Frank W.G. și Nair R.D.¹² (1980) au încercat să extindă analiza și asupra datelor *PW Survey 1975*, delimitând caracteristicile contabilității în funcție de gradul de divulgare al informațiilor contabile și de tehnicile de evalu-

are. Această cercetare a confirmat rezultatele studiului anterior din punct de vedere al practicilor de evaluare, menținând cele patru modele identificate, dar demonstrându-se instabil prin migrația unor țări dintr-o categorie în alta.

b) Nobes C.W.¹³ (1983) a pus bazele primei clasificări ierarhizate a țărilor în funcție de sistemul de raportare financiară. Acest studiu se referea la practicile contabile (de măsurare și evaluare) ale companiilor cotate din 14 țări dezvoltate. Se încerca o izolare a caracteristicilor practicilor contabile ce au tendința de a constitui diferențe fundamentale și stabile în timp. Realizată înaintea intrării în vigoare a Directivei a IV-a, clasificarea identifică următorii factori de diferențiere: tipul de utilizatori; importanța reglementărilor fiscale; gradul de detaliere al reglementărilor, precum și faptul că exclud sau nu judecata profesională; conservatorismul; strictețea în aplicarea costului istoric; susceptibilitatea la ajustarea costului de înlocuire în situațiile financiare principale sau suplimentare; practicile privind consolidarea conturilor; întocmirea generoasă a provizioanelor și apelul la modalități de „netezire” a profitului; uniformitatea între companii în aplicarea regulilor contabile. Astfel, se identificau două sisteme micro și macro-economic, fiecare cate-

10 Da Costa R.C., Bourgeois J.C., Lawson W.M. (1978), „A classification of international financial accounting practices”, *International Journal of Accounting* (Spring)

11 Frank W.G. (1979), „An empirical analysis of international accounting principles”, *Journal of Accounting Research* (Autumn)

12 Nair R.D., Frank W.G. (1980), „The impact of disclosure and measurement practices on international accounting classifications”, *Accounting Review* (July)

13 Nobes C.W. (1983), „A judgemental international classification accounting principles: a comment”, *Journal of Business Finance and Accounting*, (Spring), 10(1): 1–19

gorie fiind divizată în subclase, care la rândul lor erau partajate în familii, care se detaliau în specii ilustrate practic. Spre exemplu, o primă familie era constituită de Olanda care reprezenta un caz aparte, o alta era delimitată de pragmatismul britanic, iar o a treia era influențată profund de fiscalitate (Italia, Franța, Belgia, Spania).

- c) Douppnik T.S. și Salter S.B.¹⁴ (1993) au testat clasificarea realizată de Nobes C.W. și, în ciuda faptului că utilizau o metodologie diferită și condițiile nu mai erau aceleași, au reușit, în principiu, să valideze teoria acestuia. Metoda folosită a constatat în a cere firmelor internaționale de audit să calculeze procentul companiilor ce utilizează o anumită metodă contabilă și să determine dacă această metodă se bazează pe practicile interne ale entității sau pe reglementările naționale. Pentru aceasta au identificat 10 variabile și, prin extinderea numărului țărilor studiate, au fost delimitate 9 grupe (inclusiv un grup al țărilor arabe).
- d) Nobes C.W.¹⁵ (1998) a încercat o nouă clasificare în două clase: clasa A (piață financiară puternică) și clasa B (piață financiară slabă). Apoi, diviza aceste clase în familii, iar pe acestea în sis-

teme individuale. De exemplu, conform acestei clasificări, reglementările locale germane (*domestic German*) se aplicau situațiilor financiare individuale și câtorva situații financiare consolidate ale societăților necotate germane, dar și austriece.

- e) De-a lungul anilor clasificările lui Nobes C.W. au avut de înfruntat o serie de critici, sub motivul că distincția dintre sistemul anglo-saxon și cel continental nu mai este suficient de relevantă (Cairns D., 1997; Alexander D., Archer S., 2000).
- f) D'Arcy A.¹⁶ (2001), pe baza datelor furnizate de KPMG și utilizând matricea TRANSACC elaborată de Ordelheide D. și Semler A.¹⁷ (1995), a propus o diagramă bidimensională de clasificare. Inițial, prin matricea TRANSACC, obținută ca urmare a informațiilor adunate din practicile contabile a 15 țări, în special industrializate, Ordelheide D. și Semler A. se refereau la: acele reguli care determină conținutul bilanțului și contului de profit și pierdere, incluzând recunoașterea și evaluarea, dar și metodele de consolidare aplicate în respectivele țări. Ca atare, se identificau trei categorii de reguli: obligatorii, permise și interzise.

În afara clasificărilor prezentate în acest paragraf, considerăm că trebuie menționate și alte cercetări relevante în domeniul studierii diferențelor contabile, precum:

- Adhikari A. și Tondkar R.H.¹⁸ (1992) se refereau la factorii de mediu ce influențează cerințele de prezentare ale conturilor anuale la 35 dintre bursele lumii;
- Doogar și Rueschhoff au întocmit în anul 2000¹⁹ un studiu asupra gradului de flexibilitate al normelor contabile naționale ca factor de conformitate cu IAS, având la bază 23 de norme și rezultatele unei anchete IASB asupra a 54 de țări. Rezultatele relevau următorul fapt: cu cât o normă națională este mai puțin conformă cu IAS cu atât comportă clauze de uniformitate absolută (40% dintre norme), gradul de flexibilitate redus al normelor naționale neexplicând numărul mare de țări care aplicau IAS;
- Ashbaugh H. și Pincus M.²⁰ (2001) au dorit să vadă dacă variația standardelor de contabilitate față de IAS are impact asupra abilității analiștilor financiari de a prevedea câștigurile firmelor non-americane în mod corect (în acest sens au analizat practicile contabile din 13 țări).

14 Douppnik T.S., Salter S.B. (1993), „An empirical test of a judgemental international classification of financial reporting practices”, *Journal of International Business Studies*, 24 (1): 41-60
15 Nobes C.W. (1998), „Towards a general model of the reasons for international differences in financial reporting”, *Abacus*, 34 (2): 162-187

16 D'Arcy A. (2001), „Accounting classification and the international harmonization debate - an empirical investigation”, *Accounting, Organizations and Society*, 26: 327-349

17 Ordelheide D., Semler A. (1995), „A reference matrix” in *Transnational accounting* (Ordelheide D., KPMG), McMillan, Basinstoke, 1-67

18 Adhikari A., Tondkar R.H. (1992), „Environmental factors influencing accounting disclosure requirements of global stock exchanges”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, 4(2): 75-105

19 citați de Bunea Ș. (2003), „Rolul clasificărilor contabile asupra proiectării și evaluării strategiilor de dezvoltare contabilă la nivel internațional”, *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, (Martie)

20 Ashbaugh H., Pincus M. (2001), „Domestic accounting standards, international accounting standards, and predictability of earnings”, *Journal of Accounting Research*, 39 (3): 417-434.

Prin aceste clasificări se înțelege mai bine metodologia de studiu a diferențelor contabile, cum au fost ele percepute la un moment dat, dar și variațiile lor în timp

În concluzie, considerăm că *interdependența dintre clasificările contabile și armonizarea contabilă nu este neapărat una directă* deoarece clasificările nu ilustrează neapărat evoluția în timp a acestui proces, cel puțin nu la un nivel cuantificabil; dar este normal ca modificarea clasificării să reflecte impactul acestui proces asupra practicilor contabile din respectivele state. Cu toate acestea, este esențial că prin aceste clasificări se înțelege mai bine metodologia de studiu a diferențelor contabile, cum au fost ele percepute la un moment dat, dar și variațiile lor în timp.

Rezultatul cercetării: un concept practic, adecvat pentru clasificările contabile internaționale

Având în vedere modificările ce au avut loc în ultimii ani în peisajul contabil european, s-a ivit necesitatea reconsiderării clasificărilor

anterioare. Astfel, un exemplu elocvent este reprezentat de recomandarea Comisiei Europene ca toate companiile cotate din Uniune să întocmească, începând din 2005, situații financiare consolidate în conformitate cu IAS. Ca atare, Regulamentul IAS 1606/2002 este considerat ca fiind cea mai semnificativă revoluție contabilă de la emiterea Directivelor de contabilitate încoace, urmărind limitarea diferențelor contabile dintre statele membre pentru anumite tipuri de entități și seturi de situații financiare.

În acest context, o posibilă clasificare²¹ a entităților economice s-ar putea realiza în funcție de gradul de responsabilitate publică (*degree of public accountability*). În definiția pe care o dă IASB entităților cu responsabilitate publică (ERP) se observă că respectivele entități nu sunt doar cele care tranzacționează titluri pe o piață reglementată, ci și cele care dețin, în calitate de depozitari, active pentru o categorie vastă de entități precum bănci, societăți de asigurări, brokeri și dealeri pe piața financiară, fonduri mutuale, fonduri de pensii sau bănci de investiții. De asemenea, pot fi considerate ca fiind ERP și cele care au o utilitate publică sau furnizează servicii care sunt esențiale pentru economia țării de origine, adică entitățile de interes public definite de legislația românească și nu numai. O concluzie a acestei direcții ar fi faptul că respectivelor *entități cotate și/sau necotate (majoritatea de mari dimensiuni)* li se potrivește cel mai bine implementarea deplină a unui sistem de raportare financiară precum IFRS. În schimb, pentru acele *entități care nu au responsabilitate publică, au dimensi-*

uni medii și întocmesc situații financiare pentru o gamă variată de utilizatori se recomandă un sistem mai simplificat de raportare financiară, dar bazat pe același cadru conceptual ca și precedentul. Deci, în cazul în care proiectul IASB referitor la standardele pentru IMM-uri s-ar dovedi viabil, țările ar putea să recomande un atare sistem sau aplicarea de reguli naționale care sunt inspirate sau nu de către cadrul conceptual al IASB.

Astfel, deși toate statele membre pretind aplicarea IFRS pentru conturile consolidate ale societăților cotate, cerându-se ca în raportul de audit să se specifice că situațiile financiare sunt conforme cu „IFRS adoptate de UE”, nu la fel stă situația și cu situațiile financiare individuale ale societăților cotate și cu cele individuale și/sau consolidate ale societăților necotate. Ca atare, *în UE, în loc să avem grupe de țări care aplică sisteme de raportare financiară similare, acum avem grupe de entități care aplică reguli asemănătoare independente de țara din care provin, odată stabilită încadrarea lor în respectiva categorie.* Nimeni nu poate spune că respectivele grupe de entități nu pot coexista într-o oarecare măsură, în cadrul aceleiași jurisdicții, nici că interpretarea de reguli similare nu ar putea fi influențată de diferențele anterioare în cultura contabilă. Această situație validează de fapt una dintre ipotezele lui Nobes C. (1998) care se referea la faptul că sistemul dominant de raportare financiară poate să nu fie aplicat de toate entitățile dintr-o țară. Dar deoarece entitățile necotate nu reprezintă un grup omogen, cel puțin pentru anumite categorii ale acestora va fi imposibil să fie înlăturat

21 Cristea Ș.M. (2007), *Armonizarea contabilă internațională și practicile contabile naționale. Studiu de caz pentru România și Italia*, Ed. Accent, Cluj-Napoca.

în timp scurt și în întregime specificul național și, în plus, s-ar putea ca respectivele caracteristici naționale fie să înglobeze într-o oarecare măsură anumite elemente ale standardelor internaționale, fie să influențeze la rândul lor practicile contabile conforme cu IFRS.

Din aceste motive, considerăm că se impune cu stringență o reclasificare a sistemelor de raportare financiară contemporane, dar cum acest lucru nu se poate realiza peste noapte ne rămâne doar să urmărim cu atenție evoluția viitoare a procesului de armonizare și să identificăm care dintre lucrările de specialitate noi editate ar putea conține acel grăunte de adevăr ce ar conduce la o reclasificare contabilă pertinentă. Astfel, Sellhorn T. și Gornik-Tomaszewski S.²² au plecat de la testarea tuturor celor cinci ipoteze ale lui Nobes C.W. (1998), izbutind într-o oarecare măsură validarea lor în contextul actual. O importanță deosebită a fost acordată ipotezei că modalitatea de finanțare dominantă determină caracteristicile sistemului de raportare financiară. Reclasificarea propusă de cei doi cercetători include pe lângă criteriul menționat și anterior, *gradul de responsabilitate publică* (pe care îl consideră factorul de diferențiere principal al sistemelor contabile din UE, depășind cu mult

sistemul legal și factorul cultural) și *tipul de situații financiare întocmite de entitate*. Cercetătorii pleacă de la premisa că, în cadrul situațiilor financiare individuale, diferențele contabile persistă, iar scopul diferă: cele consolidate servesc în principal fundamentării deciziei de investiție, în timp ce conturile individuale servesc mai multor scopuri de interes general în același timp. Rezultatul aplicării acestor criterii este formarea a patru grupuri diferite de sisteme contabile, fiecare grup la rândul său fiind detaliat pe 3 nivele: pretins, permis și interzis.

Presupunerea care se fac pentru susținerea acestei clasificări se demonstrează suficient de convingătoare pentru a se merge mai departe pe această cale:

- a) practicile contabile ale entităților cotate din state diferite sunt mai apropiate decât practicile contabile ale entităților cotate și necotate din aceeași țară;
- b) gradul în care țările permit impactul IFRS dincolo de raportarea consolidată a entităților cotate este un bun indicator al sistemului contabil al acestor țări.

Astfel, explicațiile care se dau în susținerea structurii grupurilor pe cele trei nivele ale lor sunt pertinente. Cu toate acestea, considerăm că migrația țărilor, ca element de

referință, dintr-o categorie în alta, sau suprapunerea în aceeași categorie pe nivele diferite ar putea reprezenta, cel puțin pentru moment, un element de instabilitate al modelului.

Studiul concluzionează că statele membre ale UE din 2004 intră în grupul 2, nivelul 1 (IFRS pretins în întocmirea situațiilor financiare individuale ale entităților cotate). Aceste state au ales IFRS ca tratament de bază sau ca standarde naționale. Dar acest lucru nu înseamnă că sistemele lor de raportare financiară sunt identice, fiecare țară imprimând reformei contabile caracterul național. În acest caz apare riscul ca pe piața internă să avem de-a face cu o competiție între IFRS și normele naționale la nivelul conturilor anuale. În grupul 3 se remarcă planul ambițios al *Comisiei Belgiene pentru Standarde de Contabilitate* (CBN) de a converge GAAP-urile belgiene cu IFRS, urmărindu-se astfel obținerea unui avantaj competitiv pe piața internă a Uniunii. Pe de altă parte, grupul 4 relevă că, în mai mult de jumătate din statele membre, IFRS sunt fie permise, fie pretinse, cu excepțiile de rigoare.

Pe de altă parte, aplicarea IFRS pentru conturile individuale ale entităților necotate este datorată faptului că respectivele entități sunt filiale ale companiilor cotate care aplică IFRS sau presiunii puternice pentru asigurarea comparabilității pe piață din partea creditorilor și furnizorilor, deseori indusă chiar de către contabili²³. În plus, datorită opțiunilor ce se regăsesc în Regulamentul IAS, este dificil de

Tabel 2

	SF consolidate	SF individuale
Entități cotate	Grupul 1: IFRS pretins	Grupul 2: Există opțiunea de a permite sau de a pretinde IFRS
Entități necotate	Grupul 3: Există opțiunea de a permite sau de a pretinde IFRS	Grupul 4: Există opțiunea de a permite sau de a pretinde IFRS

22 Sellhorn T., Gornik-Tomaszewski S.(2006) "Implications of the «IAS Regulation» for Research into the International Differences in Accounting Systems", *Accounting in Europe*, 3: 187-217.

23 Bertoni M., Cristea Ș., De Rosa B. (2007), "Provocări în procesul de armonizare din România și Italia (I)", *Contabilitatea, expertiza și auditul afacerilor*, 3: 34-42.

identificat care aspecte aparțin armonizării *de jure* și care cele *de facto*, nefiind clar dacă la nivelul unei țări practicile aceluiași grup de entități sunt într-adevăr conforme cu legislația. Așadar, decizia de a alege revine entității, regulile pierzându-și din caracterul lor rigid. Iar IFRS permit o serie de tratamente alternative, care pot face ca practicile conforme IFRS să difere.

În concluzie, considerăm că Sellhorn T., Gornik-Tomaszewski S. (2006; 187-217) reprezintă doar începutul „noului val” în clasificările contabile internaționale deoarece, pe măsură ce legislația de implementare a IFRS se modifică, clasificarea trebuie ajustată pentru a reflecta stadiul convergenței la nivel regional. În plus, acest tip de clasificare este primul pe care îl vedem ca reflectând evoluția actuală a procesului de armonizare contabilă.

Bibliografie

- Alexander D., Archer S. (2000), „On the Myth of «Anglo-Saxon» financial accounting”, *International Journal of Accounting*, 35(4): 539-557
- Cairns D. (1997), „The future shape of harmonization: a reply”, *European Accounting Review*, 6 (2): 305-348
- Choi F.D.S., Frost C.A., Meek G. K. (2002), *International Accounting*, Pearson Educational International, Pentice Hall
- Cristea Ș.M. (2007), *Armonizarea contabilă internațională și practicile contabile naționale. Studiu de caz pentru România și Italia*, Ed. Accent, Cluj-Napoca
- IASB (2006), *Standardele Internaționale de Raportare Financiară 2006*, Editura CECCAR, București
- Nobes C., Parker R. (2006), *Comparative International Accounting*, Prentice Hall
- Rusconi G., coord. (1999), *Bilanci in Europa*. Diritto degli affari, Il Sole 24 Ore, Milano
- Sellhorn T., Gornik-Tomaszewski S.(2006), „Implications of the «IAS Regulation» for Research into the International Differences in Accounting Systems”, *Accounting in Europe*, 3: 187-217
- Walton P., Raffournier B., Haller A.(2003), *International Accounting*, Thomson Learning

Cărți semnate de auditori financiari

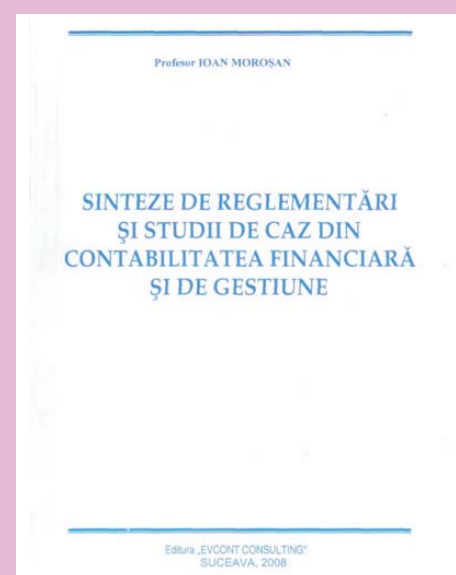

Ne-au sosit la redacție două noi lucrări de specialitate cu un pronunțat caracter practic, aplicativ realizate de profesorul Ioan Moroșan, care este și auditor financiar, apărute recent la Editura "Evcont Consulting" din Suceava.

Prima - intitulată **Contabilitatea financiară a firmei** - abordează, pe baza celor mai noi reglementări în materie, sistemul contabil ca o parte a sistemului informațional economic și prezintă principiile și conceptele contabilității, metodele și tehnicile ei de lucru, aplicații practice utilizând conturile din clasele 1-7, monografiile contabile, precum și un set de documente justificative, registre contabile și situații financiare anuale.

Lucrarea respectivă este completată cu un volum tot cu caracter practic: **Sinteze de reglementări și studii de caz din contabilitatea financiară și de gestiune**, care își propune să prezinte o serie de aplicații practice din domeniul contabilității, cu scopul de a micșora efortul necesar și de a reduce timpul de obținere a situațiilor financiare.

Componenta didactică a celor două lucrări o recomandă elevilor și stu-

denților care studiază contabilitatea, economiștilor și cadrelor didactice, lucrătorilor din domeniul financiar-fiscal și din contabilitate, întreprinzătorilor și oamenilor de afaceri, precum și în general celor care acced la profesia contabilă.

Reglementări în domeniul auditului statutar

Alexandru GROZA*

Abstract

Regulations for Statutory Audit

The audit profession developed as a response to the practical and informational need of different users in order to underlie and make opportune and rational decisions during the life of an economic entity. In Romania, the auditing activity, and inferentially the audit profession, is new, but it was able to reach its maturity through the regulatory framework and the activity practice.

The literature explains the call for statutory audit through the means of three theories¹:

- The motivational theory that explains the call for statutory audit through the superior professional conduct of the ones accountable for the financial statements;
- The agency theory that explains the call for statutory audit through the argument that investors can not fully trust managers with the adequate usage of allocated funds;
- The assurance theory that explains the call for statutory audit by using two principles²: the assurance principle (the auditor offers a certain degree of reliability to the users of the audited information); the information principle (the audited information is more reliable and more useful for the main users in the decision making process).

The statutory auditing must comply with two requirements³: regularity requirements and authenticity requirements. Regularity implies that the activity must be in accordance with the regulations in effect (national and/or international norms or standards, the European Union's directives, the norms developed by the professional organizations), and in default of these, the base of auditing is represented by general accepted accounting principles and the professional reasoning. Authenticity implies the fact that the people in charge of the administration and the finance-accounting department are well intended when choosing and applying the accounting policies and procedures, when assessing the reality of the transactions and operations, when appraising the operations and risks.

Key words: audit, statutory audit, statutory auditor, national regulations, international regulations

Cuvinte cheie:

**audit, audit statutar, auditor statutar,
reglementări naționale, reglementări
internaționale**

Introducere

Ca urmare a practicii auditului de peste un mileniu, terminologia a fost diversificată, dar cu un conținut apropiat. Astfel, în diferite perioade de timp s-a folosit unul din următorii termeni: inspecție, control,

revizie, verificare, expertiză contabilă, supervizare etc, termeni ce se bazează pe ideea de investigare, respectiv tehnici și procedee specifice de investigare⁴.

Termenul de audit provine din latinescul „*audire*” = a asculta și a informa pe alții. În optica anglo-saxonă, termenul de audit are semnificația unei revizii a informațiilor contabile și de altă natură, realizată de către un profesionist independent, în vederea exprimării unei opinii asupra regularității și sincerității informațiilor auditate.

* Auditor financiar SC Gradient SRL Cluj-Napoca, e-mail: gradientsrl@yahoo.com.

1 Dobroțeanu L., Dobroțeanu C.L., *Audit, concepte și practici*, Ed. Economică, București, 2002, p. 30-33.

2 Dănescu T., *Audit financiar – convergențe între teorie și practică*, Ed. Irecson, București, 2007, p. 44-45.

3 Oprean I., Popa I.E., Lenghel R.D., *Procedurile auditului și ale controlului financiar*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2007, p. 107-108.

4 Crăciun Ș., *Audit financiar și audit intern*, Ed. Economică, București, 2004, p. 22.

În legislația românească prin Ordonanța de Urgență nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, modificată și republicată s-a folosit termenul de „audit financiar”, iar în Directiva a VIII-a a Consiliului Comunității Europene este folosită expresia de „controlul legal /auditul legal / auditul statutar”.

Ca urmare a calității de stat membru al Uniunii Europene, României i-a revenit sarcina de a transpune și a implementa directivele emise de Uniunea Europeană, respectiv transpunerea Directivei 2006/43/CE din 17 mai 2006 a Parlamentului European și a Consiliului privind auditul statutar al conturilor anuale și al conturilor consolidate, respectiv de modificare a directivelor Consiliului 78/660/CE și 83/349/CE și de abrogare a Directivei 84/253/CEE. Astfel, a fost adoptată **Ordonanța de Urgență nr. 90/24 iunie 2008 privind auditul statutar al situațiilor anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate**⁵.

Potrivit prevederilor **Legii nr. 278/7.11.2008**, a fost definit termenul de **audit statutar** ca fiind „...**auditul situațiilor financiare anuale sau al situațiilor financiare anuale consolidate, așa cum este prevăzut de legislația comunitară, transpusă în reglementările naționale.**”

În timp, se observă o diversitate a terminologiei pentru aceeași accepțiune, dar, indiferent de termenul folosit, elementul de importanță este obligativitatea auditului financiar/auditului statutar, obligație ce rezultă din prevederile reglementărilor legale naționale conforme cu directivele europene.

Auditul statutar reprezintă examinarea efectuată de un profesionist contabil competent și independent asupra situațiilor financiare ale unei entități în vederea exprimării unei opinii motivate asupra imaginii fidele, clare și complete a poziției și situației financiare, precum și a rezultatelor (performanțelor) obținute de acesta, prin raportare la standardele naționale sau internaționale de audit. **Auditorul statutar** este un profesionist contabil „persoana fizică autorizată, în conformitate cu prevederile prezentei legi, de către autoritatea competentă, respectiv Camera Auditorilor Financiar din România (CAFR), să efectueze audit statutar”, iar firma de audit este „persoana juridică sau orice altă entitate, indiferent de forma juridică a acesteia, care este autorizată de autoritatea competen-

tă, respectiv CAFR, în conformitate cu prevederile prezentei ordonanțe de urgență, să efectueze audit statutar”⁶.

Putem desprinde câteva caracteristici ale auditului statutar: auditul statutar este realizat numai de **specialiști independenți care fac parte dintr-un organism autonom, independent** fiind efectuat de **profesioniști independenți** și auditul are un **caracter legal** prin faptul că este reglementat prin Standardele Internaționale de Audit și legislația națională.

Caracteristicile auditului statutar care-l deosebesc de auditul contractual sunt: numirea auditorului statutar se face de către adunarea generală a acționarilor sau asociaților; orice auditor statutar e mandatat, de regulă pentru o durată de 5-7 ani; auditorul statutar emite în toate cazurile un raport de audit care are un conținut strict normat; auditorului statutar îi este specifică o anumită conduită deontologică precis stabilită prin Codul Etic; misiunea de audit statutar are un caracter permanent; auditul statutar se efectuează numai prin sondaj.

Obiectul auditului statutar este emiterea unei opinii ce poate fi exprimată în următoarele feluri: situațiile financiare dau o imagine fidelă (abordarea latino-continentală); situațiile financiare prezintă în mod sincer în toate aspectele lor semnificative poziția financiară, situațiile financiare și performanțele financiare (abordarea anglo-saxonă).

Elementele de bază ale conceptului de audit statutar sunt:

- profesionistul competent și independent, care poate fi o persoană fizică sau persoană juridică;
- obiectul examinării efectuate de profesionistul contabil îl constituie situațiile financiare ale entității, în totalitatea lor: bilanț, cont de profit și pierdere și celelalte componente ale situațiilor financiare, în funcție de referențialul contabil aplicabil;
- scopul examinării este exprimarea unei opinii motivate cu privire la imaginea fidelă, clară și completă a poziției financiare (patrimoniului), a situației financiare și a rezultatelor obținute de entitatea auditată;
- criteriul de calitate în funcție de care se face examinarea și se exprimă opinia îl constituie

⁵ Legii nr. 278/7.11.2008 privind auditul statutar al situațiilor anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, publicată în M. Of. nr. 768 din 14.11.2008.

⁶ Art. 2, alin. 2 și 3 din Legea nr. 278/2008.

Standardele (normele) de Audit și Standardele (normele) Contabile.

Metodologia de cercetare

Într-o abordare filosofică, există două tipuri de cercetări: empirică și teoretică, iar din punct de vedere funcțional, cercetarea poate fi împărțită în cercetare de bază (pură) și cercetare aplicată.

În optica lui Miller P.V., în lucrarea *Strategies for communication research*, publicată în Beverly Hills: Sage Publications, 1977, cercetarea științifică presupune trei abordări:

- cercetări de bază (engl. *basic research*) care investighează nivelul de cunoștințe și care aduce contribuții dacă descoperă o nouă problemă sau dezvoltă o nouă abordare teoretică pentru a rezolva probleme cunoscute anterior. Utilitatea acestei tipologii de cercetare este mare pentru academicieni și scăzută pentru practicieni;
- cercetări aplicative (engl. *applied research*) care contribuie la consolidarea cunoașterii și au implicații pentru practică. Această tipologie se bazează pe cercetările de bază anterioare și presupun o testare a lor;
- cercetări aplicate (engl. *usable research*) care presupun o diseminare a unor rezultate anterioare și care, în esență, nu au impact în sfera practică.

În mod formal, orice cercetare este formată din patru părți (etape): consultarea literaturii de specialitate; dezvoltarea de teorii; testarea teoriilor și reflectarea și integrarea noțiunilor.

Având în vedere tema abordată de noi, metoda de cercetare a fost una teoretică și totodată aplicată deoarece scopul este bine definit și a constat în sintetizarea evoluției reglementărilor privind auditul statutar. Din punct de vedere al etapelor cercetării, în cadrul acestei lucrări rămânem în perimetrul primei etape a unei cercetări științifice, cea a consultării literaturii de specialitate, în cazul prezentei lucrări a consultării și sintetizării principalelor reglementări naționale, cât și internaționale cu privire la auditul statutar.

Câteva comentarii

Dezvoltarea practicilor de audit au impus armonizarea și standardizarea atât la nivel național, cât și la nivel internațional. În anul 1917 a apărut primul

„Ghid profesional al Auditorilor Financieri” elaborate de Institutul American al Contabililor Publici (IACP).

Pe plan european, **Directiva a VIII-a a Comunității Economice Europene** a constituit reglementarea de bază în domeniul auditului financiar, în special cu privire la gradul de calificare al specialiștilor ce se ocupă de auditul financiar, reglementare care se impunea a fi adoptată de către toate țările membre ale Uniunii Europene, inclusiv de către candidate la aderare. Prevederile Directivei a VIII-a vizează criteriile legate de competența și independența auditorilor financiari acreditați.

Condițiile minime cerute de Comunitate pentru obținerea titlului de auditor financiar a persoanelor fizice sau juridice au fost precizate prin reglementările Directivei a VIII-a, respectiv patru ani de vechime în specialitate sau titlul de expert contabil cu studii superioare. Directiva a VIII-a reprezintă un document de referință în reglementarea auditului financiar la nivel european. Totodată, directiva reglementează necesitatea respectării obligatorii a Standardelor Internaționale de Audit, la nivelul tuturor țărilor europene. Astfel, s-a considerat a fi necesară și elaborarea unor Standarde Internaționale în domeniul auditului financiar. Federația Internațională a Contabililor (IFAC) a elaborat „Standardele Internaționale de Audit” (ISA), care sunt supuse în permanență unui proces de revizuire și îmbunătățire.

În anul 1996 Comisia Europeană a adoptat Cartea Verde (*Green Paper*), care conține mai multe Standarde Internaționale de Audit Financiar (peste patruzeci de standarde), clasificate pe zece secțiuni. Cartea Verde cuprinde atât conținutul Standardelor Internaționale de Audit Financiar, cât și Codul privind conduita etică și profesională în domeniul auditului financiar. Prevederile adoptate prin Cartea Verde au vizat aspecte cu privire la rolul, poziția și responsabilitatea auditorului financiar, respectiv aspecte privind desemnarea și revocarea auditorului financiar, inclusiv remunerarea serviciilor de audit financiar, responsabilitatea și libertatea prestării serviciilor de audit, conținutul raportului de audit etc.

Cadrul juridic în care și desfășoară activitatea auditorii financiari, precum și Standardele profesionale și Codurile de conduită etică sunt elementele definitorii ale auditului statutar.

În România, raportarea financiară și cerințele din domeniul auditului au fost într-un continuu proces de

schimbări și progrese, în direcția aplicării de standarde comparabile cu cele aplicate în cadrul Uniunii Europene.

În 1999 Ministerul Finanțelor Publice a demarat un proiect de armonizare a legislației românești din domeniul contabilității și auditului cu Standardele Internaționale și Directivele europene în domeniu. În urma acestui proiect au rezultat unele schimbări fundamentale în legislație:

- Armonizarea raportării financiare românești cu cerințele Standardelor Internaționale de Contabilitate și Directiva a IV-a a CE;
- Aprobarea Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 94/2001;
- Armonizarea raportării financiare pentru societățile comerciale care nu aplică OMF 94/2001 cu cerințele Directivei a IV-a a CE – aprobarea Ordinului ministrului finanțelor publice nr. 306/2002;
- Înființarea unui organism responsabil cu instruirea și reglementarea activității de audit financiar în România, Camera Auditorilor Financieri din România (CAFR)- Ordonanța de Urgență nr. 75/1999, aprobată prin Legea 133/2002;
- Aprobarea Reglementărilor Contabile conforme cu Directivele europene - Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1752/2005;
- Aprobarea categoriilor de persoane juridice care aplică reglementări contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, respectiv reglementări contabile conforme cu Directivele europene - Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 907/2005;
- Începând cu 1 ianuarie 2006, Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1752/2005 privind Aprobarea Reglementărilor Contabile conforme cu Directivele Europene a înlocuit OMF 94/2001, OMF 306/2002 și un număr de alte ordine și reglementări emise anterior de Ministerul Finanțelor Publice.

Astfel, anul 1999 este un moment de referință în evoluția reglementărilor privind auditul statutar, deoarece prin Ordinul nr. 1009 din 14 septembrie 1999 emis de către Ministerul Finanțelor⁷ și adoptarea Regulamentului de organizare și funcționare al Camerei Auditorilor Financieri din România⁸ s-a realizat alinierea auditului financiar din România la prevederile Directivei a VIII-a a CE și implementarea cadrului juridic pentru organizarea activității de audit financiar prin care se reglementează exercitarea independentă a mandatului de auditor financiar, atribuțiile și modul de organizare al Camerei Auditorilor Financieri din România.

Prin Ordonanța Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar⁹ s-a definit activitatea de audit ca fiind „activitatea de verificare a situațiilor financiare ale societăților comerciale de către auditorii financieri în conformitate cu standardele de audit internaționale.”

Cadrul juridic al auditului statutar a fost în permanență actualizat cu Standardele Internaționale. Astfel, în anul 2002, prin Legea nr. 133 din 19 martie 2002 pentru aprobarea O.U.G. nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, activitatea de audit se transformă din „activitatea de verificare a situațiilor financiare” în „activitatea de examinare în vederea exprimării de către auditorii financieri a unei opinii asupra situațiilor financiare în conformitate cu standardele de audit armonizate cu standardele internaționale de audit.” Totodată, se reglementează și sfera serviciilor ce pot fi desfășurate de auditorii financieri persoane fizice și juridice. De asemenea, prin Legea nr. 133/2002 se reglementează aspectul independenței auditorului financiar; astfel, auditorii financieri în exercitarea mandatului lor sunt liberi și percepuți a fi liberi de orice constrângere, care ar putea aduce atingere principiilor de independență, obiectivitate și integritate profesională.

În privința accesului la profesia de auditor financiar, o modificare esențială a fost aceea cu privire la condițiile de vechime pe care trebuie să le îndeplinească un candidat pentru accesul la profesia de auditor. Astfel, nu mai este necesară pentru un candidat vechimea de 3 ani de când a primit calitatea de expert contabil, ci este suficientă calitatea de expert contabil sau contabil

7 Ordinul nr. 1009 din 14 septembrie 1999 emis de către Ministerul Finanțelor, publicat în M.Of. nr. 463 din 24 septembrie 1999.

8 Regulamentul de organizare și funcționare al Camerei Auditorilor Financieri din România este aprobat de Guvernul României prin emiterea Hotărârii de Guvern nr. 591 din 6 iulie 2000 publicată în M. Of. nr. 349 din 26 iulie 2000.

9 Ordonanța Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar publicată în M. Of. nr. 256 din 4 iunie 1999.

autorizat sau candidații să fie licențiați ai unei facultăți cu profil economic și cu experiență în domeniul financiar contabil.

Prin Ordonanța Guvernului nr. 67/29 august 2002 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 75/1999 privind activitatea de audit financiar, prevederile menționate mai sus au fost modificate, în sensul că o persoană care accede la profesia de auditor financiar este necesar să aibă o vechime de 4 ani, iar după ce a fost admis la stagiul de audit trebuie să efectueze un stagiul de 2 ani sub îndrumarea unui auditor financiar atestat de Camera Auditorilor Financiar din România. Prin aceeași reglementare legală a fost extinsă și sfera serviciilor pe care auditorii financiar le pot efectua în exercitarea independentă a profesiei, adăugându-se: activități de expertiză contabilă; activități de evaluare; activități de reorganizare judiciară și lichidare.

Alinierea reglementărilor naționale privind activitatea de audit statutar la reglementările internaționale (normele și Standardele Internaționale de Audit) s-a realizat prin asimilarea în contextul național a normelor internaționale de audit publicate în lucrarea „Audit Financiar 2006. Standarde. Codul etic” de către CAFR și a codului de conduită etică și profesională emis de Federația Internațională a Contabililor.¹⁰

Camera Auditorilor Financiar din România a asimilat Standardele Internaționale de Audit Financiar în formă originală, ca bază de efectuare a auditului financiar în România. Aceste standarde sunt utilizate de către profesioniștii din România în auditarea situațiilor financiare, elaborate în conformitate cu Standardele Internaționale de Contabilitate.

În sensul armonizării reglementărilor naționale cu Standardele Internaționale de Contabilitate un act normativ important a fost Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 94 din 29 ianuarie 2001 pentru aprobarea Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a CE și cu Standardele Internaționale de Contabilitate¹¹ prin care s-a instituit obligația anuntor categorii de entități patrimoniale de a efectua auditul situațiilor financiare, concomitent cu aplicarea Standardelor Internaționale de Contabilitate, stabilin-

du-se în mod expres obligația auditării situațiilor financiare anuale, întocmite în conformitate cu Standardele Internaționale de Contabilitate, inclusiv a situațiilor financiare retratate.

Potrivit prevederilor Legii nr. 82/1991 – legea contabilității republicată¹², articolului 29 alin. 1 precizează că „situațiile financiare anuale vor fi însoțite de raportul administratorilor, **raportul de audit** sau raportul comisiei de cenzori...”, iar la articolul 34 se menționează și alte situații concrete pentru care este obligatorie auditarea situațiilor financiare, astfel:

„Art. 34 (1) Situațiile financiare anuale ale persoanelor juridice de interes public sunt supuse auditului financiar, care se efectuează de către auditori financiar, persoane fizice sau juridice autorizate, în condițiile legii.

(2) În înțelesul prezentei legi, prin persoane juridice de interes public se înțelege: instituțiile de credit; instituțiile financiare nebancale, definite potrivit reglementărilor legale, înscrise în Registrul general; societățile de asigurare, asigurare-reasigurare și de reasigurare; entitățile autorizate, reglementate și supravegheate de Comisia de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private; societățile de servicii de investiții financiare, societățile de administrare a investițiilor și organismelor de plasament colectiv, autorizate/avizate de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare; societățile comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată; companiile și societățile naționale; persoanele juridice care aparțin unui grup de societăți și intră în perimetrul de consolidare de către o societate-mamă care aplică Standardele internaționale de raportare financiară.

(3) Sunt auditate și situațiile financiare întocmite de entitățile care au această obligație conform legislației specifice acestora.

(4) Sunt supuse, de asemenea, auditului financiar situațiile financiare întocmite în vederea efectuării operațiunilor de fuziune, divizare sau a încetării activității persoanelor care au obligația auditării situațiilor financiare anuale.

(5) Prin ordin al ministrului economiei și finanțelor pot fi stabilite și alte cazuri în care situațiile financiare anuale sunt supuse auditului financiar.”

10 I.F.A.C. – International Federation of Accountants (Federația Internațională a Contabililor), care a fost creată în 1977 la cu ocazia celui de-al XI-lea Congres Internațional de Contabilitate de la München.

11 Ordinul ministrului finanțelor nr. 94 din 29 ianuarie 2001 pentru aprobarea Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a Comunității Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate, publicat în M. Of. nr. 85/20.02.2001.

12 Legea nr. 82/1991, legea contabilității, republicată, publicată în M. Of. nr. 454/18 iunie 2008, partea I.

Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1752/2005 precizează criteriile de dimensiune pentru entitățile obligate la auditarea situațiilor financiare. Astfel, sunt obligate la auditarea situațiilor financiare entitățile care:

- **Potrivit reglementărilor contabile conforme cu Directiva a IV-a a Comunității Economice Europene** „Art. 3 (1)... la data bilanțului depășesc limitele a două dintre următoarele trei criterii, denumite în continuare criterii de mărime:
 - total active: 3.650.000 euro;
 - cifra de afaceri netă: 7.300.000 euro;
 - număr mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 50”;
- **Potrivit reglementărilor contabile conforme cu Directiva a VII-a a Comunității Economice Europene** „Art. 13. (1) Cu respectarea prevederilor pct. 12, o societate-mamă este scutită de la întocmirea situațiilor financiare anuale consolidate dacă, la data bilanțului său, entitățile care urmează să fie consolidate nu depășesc împreună, pe baza celor mai recente situații financiare anuale ale acestora, limitele a două dintre următoarele trei criterii:
 - total active 17.520.000 euro
 - cifra de afaceri netă: 35.040.000 euro
 - număr mediu de salariați în cursul exercițiului financiar: 250”.

Entitățile de interes public (inclusiv societățile cotate la bursă) au obligația de a fi auditate din punct de vedere financiar conform prevederilor Legii nr. 297/2004¹³:

„Art. 258.- (1) Situațiile financiar-contabile și cele privind operațiunile oricărei entități supuse autorizării, supravegherii și controlului C.N.V.M., conform prevederilor prezentei legi, vor fi elaborate în conformitate cu cerințele specifice stabilite de Ministerul Finanțelor Publice și cu reglementările C.N.V.M. și vor fi auditate de persoane fizice sau juridice, persoane active, membre ale Camerei Auditorilor Financieri din România.

Art. 259.- (1) Auditorul financiar:

a) întocmește un raport de audit financiar, în conformitate cu standardele de audit emise de Camera Auditorilor Financieri din România.”

În schimb, entitățile care întocmesc situații financiare simplificate nu au obligația de a fi auditate financiar, exceptând cazul în care această cerință este impusă prin alte prevederi legale, cum ar fi Legea societăților comerciale. Legea privind societățile comerciale (nr. 31/1990)¹⁴ prevede:

“Art. 160. - (1) Situațiile financiare ale societăților comerciale supuse obligației legale de auditare vor fi auditate de către auditori financieri persoane fizice sau persoane juridice, în condițiile prevăzute de lege.

(11) Societățile pe acțiuni care optează, în temeiul art. 153, pentru sistemul dualist de administrare sunt supuse auditului financiar.

(12) Societățile pe acțiuni ale căror situații financiare sunt supuse auditului financiar, potrivit legii sau opțiunii, în acest sens, a acționarilor pot să nu aplice prevederile art. 159 alin. (1), hotărârea în acest sens fiind luată de adunarea generală a acționarilor. (2) Societățile comerciale ale căror situații financiare anuale sunt supuse auditului financiar, potrivit legii sau hotărârii acționarilor, vor organiza auditul intern potrivit normelor elaborate de Camera Auditorilor Financieri din România.

.....
Art. 160¹. - Consiliul de administrație, respectiv directoratul, înregistrează la registrul comerțului orice schimbare a cenzorilor, respectiv auditorilor financieri.

.....
Art. 163 (2) ... cenzorii vor prezenta adunării generale un raport amănunțit. Modalitatea și procedura de raportare a auditorilor interni se stabilesc potrivit normelor elaborate de Camera Auditorilor Financieri din România.

(3) Adunarea generală poate aproba situațiile financiare anuale numai dacă acestea sunt însoțite de raportul cenzorilor sau, după caz, al auditorilor financieri.”

13 Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, publicată în M. Of. nr. 571/29.06.2004.

14 Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, modificată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 52/2008 publicată în M. Of. nr. 333/30 aprilie 2008.

Auditorul financiar emite un raport care - deși în Ordinul ministrului finanțelor nr. 1752/2005 nu se menționează în mod expres acest lucru - se presupune că se adresează acționarilor (sau echivalentului) în cadrul Adunării Generale a Acționarilor.

Aspectele care trebuie să fie incluse în Raportul Auditorului sunt indicate în Ordinul ministrului finanțelor nr. 1752/2005.

În plus, auditorul financiar trebuie să respecte standardele de audit emise de Camera Auditorilor Financiari din România.

În paralel cu preocuparea continuă pentru dezvoltarea profesiei de auditor financiar, Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) a promovat și relațiile internaționale cu instituțiile de profil din străinătate, contactând Federația Internațională a Contabililor și Federația Experților Contabili Europeni (F.E.E. – *Fédération des Experts Comptables Européens*), în vederea demersurilor pentru aderarea ei la aceste organisme. Camera (C.A.F.R.) a beneficiat de asistența Departamentului pentru Dezvoltare Internațională din cadrul Guvernului Marii Britanii. Camera Auditorilor Financiari din România a încheiat un acord de recunoaștere a calificărilor de auditor financiar cu Asociația Contabililor Autorizați din Marea Britanie, și a recunoscut, potrivit legii privind auditul financiar, calificările acordate de alte Institute profesionale membre ale Federației Internaționale a Contabililor, acești membri urmând să contribuie la dezvoltarea organismului profesional din România.

Concluzii

Auditul statutar este o activitate complexă, auditorul confruntându-se cu situații diverse, iar în aceste condiții activitatea de audit nu se derulează după rețete universal valabile care să poată fi aplicate indiferent de situație.

Însă, auditorul trebuie să respecte normele de audit, codul etic și principiile fundamentale și cadrul legal în vigoare, dar să folosească procedurile de audit potrivit judecății proprii, adică raționamentului profesional.

Totodată, auditorul trebuie să conștientizeze care sunt așteptările publicului, respectiv rolul auditorului în protejarea intereselor prin oferirea de informații cu

privire la: acuratețea declarațiilor financiare, a situațiilor financiare; continuitatea exploatarei și solvabilitatea firmei; depistarea fraudelor; respectarea de către firmă a obligațiilor sale legale; comportamentul responsabil al firmei față de problemele legate de mediu și probleme sociale.

Bibliografie

- Crăciun, Ș., *Audit financiar și audit intern*, Editura Economică, București, 2004
- Dănescu, T., *Audit financiar – convergențe între teorie și practică*, Editura Irecson, București, 2007
- Dobroțeanu, L.; Dobroțeanu, C.L., *Audit, concepte și practici*, Editura Economică, București, 2002
- Oprean, I.; Popa, I.E.; Lenghel, R.D., *Procedurile auditului și ale controlului financiar*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2007
- Miller, P.V., în lucrarea *Strategies for communication research*, publicată în Beverly Hills: Sage Publications, 1977
- *** Legea nr. 278/7.11. 2008 privind auditul statutar al situațiilor anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, publicată în Monitorul Oficial nr. 768 din 14.11. 2008
- *** Legea nr. 82/1991, legea contabilității, republicată, publicată în Monitorul Oficial nr. 454/18 iunie 2008, Partea I
- *** Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, modificată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 52/2008 publicată în Monitorul Oficial nr. 333/30 aprilie 2008.
- *** Legea nr. 297/2004 privind piața de capital, publicată în Monitorul Oficial nr. 571/29 iunie 2004
- *** *Standardele Internaționale de Audit • Codul Etic*, editată de CAFR și IRECSO, 2007
- *** Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 1752/2005 privind reglementările contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial nr. 1080 bis/30 noiembrie 2005 cu modificările și completările ulterioare
- *** Directivele Consiliului Comunității Europene (Directiva a IV-a, Directiva a VII-a și Directiva 2006/43)

Standardele financiar-contabile globale - tendințe și dezvoltări

Lesley MEALL*

Abstract

Global Accounting Standards - Trends and Developments

In this article there are presented, in brief, the general aspects regarding the International Financial Reporting Standards - IFRS. During the article, there will be made reference to the causes which determined the necessity to have these standards and the manner in which they were and will be adopted by different countries all over the world. Today, more than 100 countries on all five continents use International Financial Reporting Standards (IFRS), and over the next few years they will be joined by many more. The IFRS will enable investors to more easily compare companies operating in different jurisdictions, and facilitate a more consistent approach to supervision by regulators across the region.

For IFRS to become anything approaching a 'global standard', some of the world's most important economies still need to converge their national standards with international standards. The accounting specialists consider that in order for the IFRS to become the unique set of accounting standards internationally accepted, there must be encouraged the minimization of differences and delays particularly in Europe.

At the end of the article, there are presented general information on International Accounting Standards Board - IASB the central entity which settles, regulates and promotes the IFRS.

Key words: International Financial Reporting Standards -IFRS, stakeholder, General Accepted Accounting Principles-GAAP, Accounting Standards Board of Japan - ASBJ, Securities and Exchange Commission -SEC, International Accounting Standards Board - IASB

Cuvinte cheie:

Standarde Internaționale de Raportare Financiară, deținător de interese, principii financiar-contabile general acceptate, Consiliul pentru Standarde Financiar Contabile din Japonia, Comisia Instrumentelor Financiare și a Valorilor Mobiliare, Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate

IFRS-urile sunt în prezent fie o cerință, fie sunt permise în numeroase țări, de la Australia la Zambia. Toate companiile din Comunitatea Europeană cotate la bursă (mai mult de 6000) și-au realizat situațiile financiare în acord cu IFRS-urile începând cu 1 ianuarie 2005. În 2007, Canada, Chile, Israel și Coreea au anunțat că planifică abandonarea standardelor naționale și adoptarea IFRS-urilor. De asemenea, economiile importante din lume care sunt în plină afirmare – Brazilia, Rusia, India și China – adoptă sau cel puțin analizează posibilitatea adoptării IFRS-urilor. „Aceasta este o etapă clară din procesul de acceptare a IFRS-urilor ca limbaj comun de raportare financiară în întreaga lume”, spune Sir David, iar beneficiile adoptării pot fi semnificative pentru companii, investitori și autoritățile de reglementare din domeniu.

În Comunitatea Europeană, de exemplu, IFRS-urile ajută companiile în procesul de diminuare a costurilor implicate de conformare, prin eliminarea necesității de a aprofunda diferențele situației financiar-contabile naționale într-o singură situație financiară pentru a îndeplini cerințele din țara lor de proveniență.

De asemenea, IFRS-urile permit investitorilor să compare mai ușor companii care operează în diferite părți ale lumii și facilitează entităților de reglementare din domeniu adoptarea unei abordări mai aprofundate în ceea ce privește supravegherea mediului financiar-economic în regiune. Deși Comunitatea Europeană și Parlamentul European au fost factorii de decizie care au accelerat mișcarea globală pentru adoptarea standardelor internaționale, nu toate țările au fost entuziasmate de acest fapt.

* Analist de business, examinator ACCA, info@ro.accaglobal.com

Pentru ca IFRS-urile să devină din ce în ce mai mult „standarde globale”, unele dintre cele mai importante economii ale lumii trebuie să alinieze standardele lor naționale cu standardele internaționale. Dintre țările din G8, Japonia și Statele Unite ale Americii au fost cele mai de seamă codășe, dar, pe parcursul ultimului an, ambele țări au întreprins acțiuni semnificative în procesul de adoptare a standardelor internaționale. În august 2007, Consiliul Standardelor Contabile din Japonia (*Accounting Standards Board of Japan – ASBJ*) și IASB au anunțat încheierea *Acordului Tokio*, o inițiativă menită să accelereze procesul de convergență dintre GAAP-urile japoneze și IFRS-uri, eliminând diferențele majore dintre cele două până la sfârșitul lui 2008, urmând ca diferențele rămase să fie înlăturate înainte sau până la 30 iunie 2011.

„Noi am reconfirmat angajamentul nostru spre convergență”, spune Ikuo Nishikawa, președintele ASBJ, „și suntem onorați că avem oportunitatea de a spori implicarea semnificativă a ASBJ și a Japoniei în general, în procesul de reglementare a standardelor internaționale”.

Cu toată viteza înainte!

Japonia a început procesul de convergență în 1997 cu reforme aplicate politicilor de consolidare, impozitelor pe venituri, beneficiilor angajaților și instrumentelor financiare, dar alinierea J-GAAP la IFRS-GAAP a fost un proces îndelungat și complex. *Acordul Tokio* a condus la realizarea unor proiecte de convergență pe termen scurt și pe termen lung, dar unele dintre ariile în care se prognozează ca deliberările să dureze și după 2011 pot include instrumentele financiare, instru-

mente de evaluare la valoarea justă și recunoașterea profitului. Toate aspectele menționate anterior subliniază ce au intenționat cei implicați în procesul de stabilire a standardelor să comunice prin termenul „convergență”.

Convergența nu se referă într-atât la utilizarea unor standarde identice, ci mai mult la posibilitatea de a realiza comparații între sisteme financiare diferite. Acest fapt înseamnă că, în cazul în care este vorba de aceleași tranzacții sau de tranzacții similare, sistemul financiar-contabil ar trebuie să fie același sau ar trebui să existe suficientă transparență în comunicare pentru a permite celor care le citesc să înțeleagă diferența. Dar, de asemenea, acest lucru înseamnă că factorii de decizie implicați în procesul de reglementare a standardelor vor face un efort susținut pentru a reduce diferențele dintre sisteme în timp. Acest fapt necesită compromisuri din partea organizațiilor care reglementează standardele naționale și internaționale.

SUA și IASB și-au luat angajamentul de a alinia standardele lor în 2002, odată cu semnarea *Acordului Norwalk* prin intermediul căruia s-a căzut de acord asupra „identificării mijloacelor de eliminare” a diferențelor dintre cele două seturi de standarde; acest obiectiv a fost reconfirmat în *Convenția* încheiată în februarie 2006. Dar SUA a făcut cel mai mare pas de până acum spre convergență în decembrie 2007, când a adoptat reglementări care permit companiilor private străine să emită și să depună situații financiare emise în acord cu IFRS-urile, fără a le reconcilia cu US GAAP-urile. „Folosirea extinsă a unui singur standard de înaltă calitate le va permite investitorilor să ia decizii investiționale mai bine

fondate, furnizându-le informații care sunt mai ușor de comparat”, spune domnul Christopher Cox, președinte al Comisiei Instrumentelor Financiare și a Valorilor Mobiliare (*Securities and Exchange Commission – SEC*). Prin urmare, eliminarea necesității de reconciliere a situațiilor financiare emise de companiile străine în acord cu IFRS-urile, ar putea fi primul pas dintr-un proces care ar oferi tuturor companiilor publice din SUA posibilitatea de a alege între US GAAP-uri și IFRS-uri atunci când pregătesc situațiile financiare.

„Acest fapt a dus la declanșarea unei dezbateri cu privire la utilizarea IFRS-urilor de către companiile americane”, spune Richard Martin, director ACCA – Raportare Financiară, dar el nu prognozează o mai mare convergență între cele două seturi de standarde. „Prin aceasta SUA doar ne informează că analizează posibilitatea schimbării pentru toate companiile din SUA”, sugerează el mai departe. „Poate în 2011”, adaugă domnia sa.

„În ultimii ani s-a impus nevoia de a avea un limbaj financiar-contabil comun”, spune Cox, pe măsură ce investitorii încearcă să intre pe piețele străine și pe măsură ce companiile caută capital în afara piețelor financiare naționale. „Abordarea utilizării IFRS-urilor pe piețele financiare din SUA este de o importanță vitală pentru investitorii din SUA și va fi crucială în determinarea rolului pe care capitalul american îl va juca pe piețele de capital global”, a adăugat el, „iar SEC va analiza modalitatea de trasare a viitorului pentru companiile americane și pentru IFRS-uri”.

Dacă SUA decide să permită companiilor publice să opteze între US GAAP-uri și IFRS-uri atunci când își realizează situațiile financiare,

se va confrunța cu multe dintre aspectele legate de alocarea resurselor, aspecte cu care companiile înregistrare în Comunitatea Europeană s-au confruntat deja în procesul demarat pentru schimbarea care s-a produs în 2005. IFRS-urile sunt incluse în programa ACCA Qualification și, de asemenea, ACCA a introdus o diplomă în Standarde Internaționale de Raportare Financiară (DipIFR), dar IFRS-urile nu sunt predate pe scară largă în SUA (nu sunt acoperite de examenele CPA, de exemplu) și această lipsă de cunoștințe va face ca orice mișcare întreprinsă spre adoptarea IFRS-urilor să fie destul de dificilă.

Pe lângă pregătirea personalului pentru a înțelege diferențele dintre US GAAP-uri și IFRS-uri, companiile cotate la bursă vor trebui să își modifice sistemele informaționale și controalele interne. În procesul demarat pentru schimbarea din 2005, Banca Barclays a cheltuit mai mult de 50 de milioane de lire sterline în Europa pentru proiectul ei de convergență cu IFRS-urile. Activitățile asociate necesită multă planificare, coordonare, timp și efort, iar companiile listate la bursă vor trebui să „sape adânc” și să înceapă procesul de planificare cât mai curând posibil.

Ape tulburi?

Deci, putem să ne așteptăm ca IFRS-urile să devină un adevărat set de standarde globale? „Eventual”, spune Martin, dar încă mai există unele bariere. În ciuda convergenței mondiale a standardelor de raportare financiară, există posibilitatea să ajungem să avem prea multe variațiuni de IFRS-uri pentru ca standardele să fie într-adevăr globale.

„Există o problemă cu privire la aplicarea IFRS-urilor în anumite

zone”, spune Martin. „Trebuie să încurajăm minimizarea diferențelor și întârzierilor”, adaugă el, „în special în Europa.”

Este posibil ca promotorul IFRS-urilor să fi fost Comunitatea Europeană atunci când aceasta a solicitat utilizarea lor de către toate companiile cotate la bursă, dar Comunitatea Europeană nu a fost pe deplin satisfăcută de standardele internaționale dezvoltate de IASB. Standardul care tratează recunoașterea și evaluarea instrumentelor financiare - IAS 39 - a constituit un obstacol, din cauza interesului Comunității Europene pentru sistemul financiar contabil de garanțare maximă și justa valoare, ducând la situații financiare care sunt în conformitate cu „IFRS-urile așa cum au fost ele adoptate de către Comunitatea Europeană”.

Din cauza acestui tip de remedieri de moment, un set de situații financiare pregătite utilizând GAAP-urile țării A nu este automat comparabil cu un set de situații financiare pregătite folosind GAAP-urile țării B, chiar dacă ambele le-au pregătit utilizând IFRS-urile. „Aceste diferențe trebuie eliminate”, spune Martin. „Trebuie să fim clari în ceea ce privește utilizarea IFRS-urilor în situații financiare”, spune el, adăugând: „Acesta trebuie să fie standarde IASB, nu o versiune destul de similară”.

Lipsa de similitudine îl îngrijorează și pe președintele SEC și, când el a anunțat modificarea legii SEC, cu privire la reconciliere, a afirmat clar și fără echivoc că aceasta se va aplica doar situațiilor financiare pregătite în acord cu IFRS-urile așa cum au fost emise de IASB. „Noi mereu am afirmat că recunoașterea de către noi a IFRS-urilor depinde de faptul ca acestea să constituie un singur set de standarde contabile

internațional acceptate și nu o multitudine de standarde financiar-contabile interpretate diferit în fiecare țară”, a comentat el, arătând că încă există posibilitatea de a ajunge să avem cel puțin trei versiuni diferite: IFRS-urile IASB-ului, IFRS-urile Comunității Europene și IFRS-urile SUA.

Învățămintele din istoricul IASB

Mișcarea către Standarde Internaționale de Raportare Financiară (așa cum le cunoaștem noi) a început în 1973, când un acord încheiat între corpuri profesionale contabile din Australia, Canada, Franța, Germania, Japonia, Mexic, Olanda, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei și SUA a dus la fondarea Comitetului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (*International Accounting Standards Committee* – IASC), care a precedat Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate.

În anul următor, IASC a publicat prima variantă de standarde și a emis IAS 1, Prezentarea Situațiilor Financiare. A admis, de asemenea, primii săi membri asociați (din Belgia, India, Israel, Noua Zeelandă, Pakistan și Zimbabwe) și a început procesul lung și complicat care ar putea fi concretizat, eventual, într-un singur set de standarde financiar-contabile acceptate internațional.

În 2001, și 41 de standarde internaționale financiar-contabile mai târziu, IASC și-a modificat structura. Fundația IASC (*International Accounting Standards Committee Foundation* – IASCF) a fost încorporată în statul american Delaware ca fiind o organizație non-profit, care avea responsabilitatea de a strânge fonduri, de a desemna membri și de

a acționa ca un corp de supraveghere pentru nou formatul Consiliului pentru Standarde Internaționale Financiar-Contabile (*International Accounting Standards Board – IASB*), o companie privată din Marea Britanie care a fost fondată pentru a acționa ca un organism de sine stătător de reglementare a standardelor.

Acest fapt face din IASB un „animal ciudat”. Deși IASB este preocupat cu dezvoltarea și stabilirea standardelor globale, nu are puterea de a face standardele obligatorii, dar are o putere imensă și, pe măsură ce crește numărul țărilor care adoptă IFRS-urile, cresc și solicitările ca IASCF și IASB să atingă cele mai înalte nivele de transparență și credibilitate. „Până acum, nu a fost cazul”, spune Richard Martin, directorul ACCA pe probleme de Raportare Financiară, „și acest lucru este necesar”. IASCF și IASB lucrează pentru a îmbunătăți structura lor de guvernare și pentru a întări credibilitatea lor în fața deținătorilor de interese (inclusiv

în acele țări în care se aplică IFRS-urile). IASCF încearcă, de asemenea, să dezvolte un regim de finanțare amplu și de durată.

În prezent, IASB este finanțat prin donații, cum ar fi din partea firmelor de servicii și consultanță financiar-contabilă din Big Four, a băncilor centrale, a corpurilor profesionale financiar-contabile, plus prin contribuțiile strânse de la unele dintre cele mai mari (dar nu toate) companii din lume listate la bursă, iar influența unor țări și organizații este, după cum se poate demonstra, disproportționată.

„Finanțarea IASB trebuie să fie atent echilibrată între diferitele grupuri de interes și ariile geografice”, spune Martin, „pentru ca acest organism să nu fie prea dependent de unul dintre grupurile de interes.”

Concluzie

Având în vedere situația economică mondială, se impune din ce în ce

mai mult necesitatea creării unui set unic de standarde de raportare financiară. IASB, ca organism care emite și reglementează IFRS-urile, va trebui să conlucreze îndeaproape cu asociațiile naționale și internaționale ale auditorilor și contabililor profesioniști pentru a putea diminua diferențele și pentru a crea standarde de raportare financiară care pot fi aplicate indiferent de regiune.

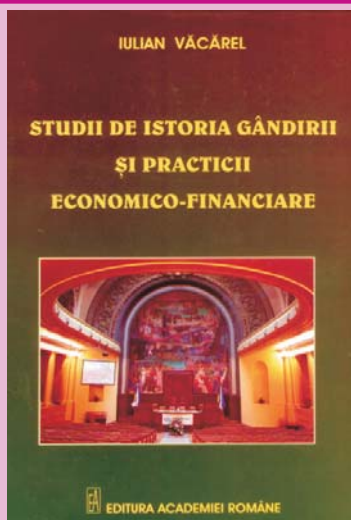
În concluzie, putem afirma că profesia auditorilor și contabililor profesioniști va fi în continuă schimbare și evoluție, acestea fiind impuse de dinamica economiilor mondiale.

Bibliografie

http://www.asb.or.jp/html_e/asbj/pressrelease/pressrelease_20070808_e.pdf

http://www.asb.or.jp/index_e.php
<http://www.fasb.org/news/memorandum.pdf>

<http://www.iasb.org/Home.htm>
<http://www.sec.gov/>

Lucrarea **Studii de istoria gândirii și practici economico-financiare** a fost lansată la Academia Română cu prilejul sărbătoririi a 80 de ani de viață a autorului - academicianul **Iulian Văcărel**. Ea reunește o serie de studii și cercetări realizate de-a lungul timpu-

lui. Astfel, în referirile la operele înaintașilor români, scrise în secolele al XIX-lea și al XX-lea, se înfățișează concepțiile acestora referitoare la direcțiile și căile de dezvoltare a țării noastre în epoca modernă, relațiile comerciale externe, starea finanțelor publice, sănătatea, învățământul și nivelul de trai al populației, factorii endogeni și exogeni care au favorizat sau au stânjenit dezvoltarea socio-economică etc.

Autorul se oprește la câțiva dintre cărturarii care au marcat epoca în care au trăit cu ideile susținute ori cu măsurile inițiate sau luate din funcțiile în care s-au aflat: Ion Ionescu de la Brad, Ion Ghica, Dionisie Pop Marțian, Petre S. Aurelian, George Bariț, Nicolae Bălcescu și alții care au trăit și s-au afirmat în secolul al XIX-lea. Apoi, la oameni de știință de renume, cu preocupări în domeniul economic,

din secolul al XX-lea, ca Virgil I. Madgearu, Victor Slăvescu, Gromoslav Mladenatz, Gh. Zane, Victor Jinga, Ion Răducanu, Gh. Tașcă, iar, mai aproape de zilele noastre, N.N. Constantinescu, Costin C. Kirișescu și alții. În lucrare au fost cuprinse și studii privind clasicii economiei politice, Adam Smith și David Ricardo, precum și învățați ai antichității greco-romane, între care Platon, Xenofon, Aristotel și Cicero, fiecare dintre acești reputați economiști, sociologi, istorici, agronomi sau filosofi având de transmis un mesaj din epoca în care au trăit.

Îndemnul adresat de autor cititorilor este de a recepta mesajele transmise de înaintașii noștri și de a le judeca cât mai obiectiv posibil, ținând seama de timpul în care au fost scrise și de buna-credință a celor care ne-au luminat calea spre viitor.

Rubrica dedicată presei străine continuă cu prezentarea publicațiilor aferente celui de-al treilea trimestru al anului, așa cum sunt acestea regăsite pe pagina electronică a companiei PricewaterhouseCoopers (www.pwc.com/IFRS News).

După cum ne-am familiarizat, pagina electronică a companiei amintite sintetizează lunar evoluțiile și noutățile înregistrate în domeniul Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) publicate de Comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB), precum și actualizări de informații cu privire la stadiul aprobării utilizării IFRS în statele membre ale Uniunii Europene.

Având în vedere că țara noastră este stat membru UE, din punct de vedere legal, IFRS aplicabile în România sunt cele adoptate de Uniunea Europeană, traduse și publicate în limba română. Astfel de dispoziții sunt cuprinse într-un act normativ național prin care s-au preluat prevederile europene în materie de aplicabilitate a IFRS în spațiul comunitar.

De asemenea, în cadrul publicației electronice menționate se mai pot accesa și expuneri de proiecte de standarde internaționale adresate tuturor părților interesate în scopul consultării publice, potrivit procedurilor specifice; analize, răspunsuri ale experților la cele mai frecvente întrebări ridicate de utilizatorii de IFRS; studii de impact elaborate de diferite organisme în domeniu, interpretări și opinii cu privire la aplicarea în practică a anumitor prevederi din standarde, precum și constatări referitoare la aplicarea în practica entităților a tratamentelor cuprinse în standardele internaționale de contabilitate. [Monica BIZON]

❖ Publicarea interpretării IFRIC 15 „Acorduri pentru construcția de investiții imobiliare” – un nou ghid pentru tratamentul vânzărilor de investiții imobiliare.

Interpretarea IFRIC 15 intră în vigoare pentru perioadele cu începere de la 1 ianuarie 2009. Se permite aplicarea interpretării anterior acestei date, cu toate că entitățile raportoare din Uniunea Europeană vor trebui să aștepte aprobarea acesteia în spațiul comunitar.

Interpretarea IFRIC 15 a fost emisă în luna iulie a acestui an și tratează diversitatea ce caracterizează contabilitatea vânzărilor de investiții imobiliare.

Avni Mashru, expert în cadrul companiei PWC, explică implicațiile publicării acestei noi interpretări: „diversitatea care se constată în contabilitatea vânzărilor de investiții imobiliare este cauzată de faptul că unele entități recunosc veniturile atunci când investițiile imobiliare sunt transferate către clienți, în timp ce alte entități recunosc veniturile de-a lungul perioadei de construcție”.

Cu alte cuvinte, în prima situație entitățile se conformează prevederilor cuprinse în IAS 18 „Venituri”, iar în cea de-a doua situație se respectă prevederile IAS 11 „Contractele de construcții”.

IFRIC 15 clarifică modalitatea în care entitățile pot determina dacă un acord intră în aria de aplicabilitate a standardului IAS 11 sau intră sub incidența IAS 18.

Entitățile care au recunoscut anterior venituri din vânzarea investițiilor imobiliare, în conformitate cu prevederile IAS 11, vor fi cele mai afectate de prevederile noii interpretări, dacă acordurile încheiate de acestea

nu îndeplinesc definiția contractului de construcții din standardul IAS 11. De exemplu, acest aspect poate fi valabil pentru entitățile care construiesc locuințe rezidențiale sau apartamente destinate vânzării către persoane fizice, iar noile prevederi ar putea conduce la recunoașterea veniturilor cu o anumită întârziere, față de modelul contabil aplicabil în prezent.

În acest sens, IFRIC 15 furnizează linii directoare cu privire la separarea unui contract pe părțile sale componente, respectiv prestarea de servicii (de exemplu, mentenanța pentru active imobilizate) și vânzarea de bunuri (în cazul construcției de apartamente).

„Această împărțire a unui contract în părți componente va servi ca bază pentru recunoașterea veniturilor, prevederile IAS 18 vor putea fi utilizate pentru una dintre componentele contractului, iar regulile din IAS 11, pentru cealaltă componentă”, consideră expertul PWC.

De asemenea, există posibilitatea ca IFRIC 15 să determine amânarea recunoașterii veniturilor, în măsura în care una dintre componentele identificate ale contractului este livrată cu întârziere față de celelalte componente contractuale. De exemplu, o obligație de a presta facilități comunale semnificative către rezidenții unui apartament construit după ce toate elementele imobiliare au fost livrate ar putea determina ca unele venituri să fie amânate până la finalizarea respectivelor facilități comunale.

Avni Mashru, expert PWC, opinează că „pentru a determina dacă intră sub incidența IAS 11 sau a IAS 18, o entitate va trebui mai întâi să analizeze dacă acordul de construcție conține mai mult decât o componentă”.

A fost aprobat Planul strategic al IFAC pentru anii 2009 – 2012

Cu prilejul recentei reuniuni a IFAC de la Roma, în cadrul căreia s-a anunțat și primirea ca membru cu drepturi depline a CAFR, s-a emis un comunicat de presă referitor la unele măsuri organizatorice și la problemele tehnice discutate, comunicat pe care îl reproducem în cele ce urmează.

Liderii a peste 100 de organisme contabile de pretutindenii din lume s-au întâlnit la Roma în perioada 11-14 noiembrie pentru a participa la ședințele Board-ului și ale Consiliului Federației Internaționale a Contabililor, în cadrul cărora s-a abordat problema crizei financiare mondiale, conformarea cu standardele internaționale de audit și etică, precum și rolul profesiei în dezvoltarea responsabilă. **Robert Bunting**, care a reprezentat Statele Unite, a fost numit președinte al IFAC pentru un mandat de 2 ani care se va finaliza în noiembrie 2010. **Goran Tidstrom**, reprezentant al Suediei, a fost numit vicepreședinte. În plus, Consiliul a aprobat programarea a trei noi membri la IFAC și reprogramarea a patru membri pentru un al doilea mandat.

Noul președinte al IFAC, **Robert Bunting**, fost președinte al Institutului American al Contabililor Publici Autorizați și membru al Board-ului IFAC încă din 2005, a comentat pe marginea crizei financiare globale, subliniind: „Criza financiară ne-a demonstrat, în mod clar, cât de interdependente sunt piețele globale. Acest fapt face ca inițiativele IFAC care vizează convergența standardelor internaționale să devină și mai urgente. Convergența cu un singur set de standarde pentru contabilitate și audit, de înaltă calitate este esențială pentru asigurarea calității serviciilor oferite de această profesie și este vitală pentru operațiunile eficiente de pe piețe și pentru promovarea comerțului internațional și investiții.”

„Cred că IFAC are un rol important de jucat în recăpătarea încrederii în piețe” a subliniat Bunting. „Trebuie să demonstrăm că procesele noastre de stabilire a standardelor sunt riguroase. Și trebuie să continuăm promovarea unei guvernante corporative puternice și a practicilor de cea mai înaltă calitate a lumii contabile, fie că este vorba de lucrul în practica publică sau în afaceri sau în industrie. În plus avem nevoie să ne analizăm în profunzime și să vedem ce putem face mai bine sau diferit. Și, în cele din urmă, trebuie să ne angajăm și mai mult, împreună cu toți participanții pieței și să acționăm în colaborare cu ei pentru identificarea și implementarea soluțiilor care ar putea preveni alte viitoare crize.”

Sprrijinind aceste țeluri, în cadrul ședinței de Consiliu IFAC, a fost aprobat și actualizat un **Plan Strategic pentru anii 2009-2012**. Acest plan se concentrează mai mult asupra implementării standardelor internaționale, asupra creșterii importanței și sprijinului acordat profesiei și asupra comunicării mai viguroase asupra aspectului de reglementare, managementului financiar, raportării financiare, guvernanta corporativă și alte chestiuni.

De exemplu, un contract referitor la construcția unei singure investiții imobiliare poate acoperi și livrarea unor bunuri și servicii suplimentare, cum ar fi vânzarea terenului sau servicii de management al aprovizionărilor. Entitatea ar putea fragmenta un astfel de acord pe părțile sale componente identificabile și ar putea trata în mod separat fiecare componentă, astfel încât să determine tratamentul contabil adecvat și baza pentru recunoașterea veniturilor.

Expertul PWC precizează faptul că „*pentru a încadra un contract în aria de aplicabilitate a unuia dintre cele două standarde (IAS 11 sau IAS 18), managementul unei entități trebuie să aplice raționamentul profesional*”.

Astfel, potrivit IAS 11, un acord reprezintă un contract de construcții atunci când cumpărătorul are capacitatea de a specifica elementele structurale principale ale proiectului, înainte sau în timpul construcției.

De exemplu, o companie petrolieră care are nevoie de o rafinărie nouă poate transmite constructorului cereri exprese în acest sens și poate monitoriza și modifica aceste cerințe pe parcursul construcției. În acest caz, pentru reflectarea construcției rafinării, se va aplica IAS 11.

Expertul PWC susține că „*pentru a determina dacă un contract intră în obiectul standardului IAS 18, se va analiza dacă substanța economică a contractului constă în fabricarea unui volum mare de active similare la specificațiile cumpărătorului*”.

De exemplu, un producător de autovehicule care primește o comandă de 100 de autobuze la un model standard, dar vopsite la cererea cumpărătorului, va aplica regulile din IAS 18 la livrarea fiecărui autobuz.

Legat de aspectele de mai sus, exemplele conținute de IFRIC 15 arată modul în care condițiile acordului, alte evenimente și circumstanțe, precum și cerințele legale locale trebuie luate în considerare pentru a stabili aplicabilitatea unuia din cele două standarde menționate.

În încheierea acestui subiect, expertul PWC apreciază că „*impactul interpretării ar putea depăși aspectele legate de investițiile imobiliare și prevederile ar putea fi aplicate prin analogie și în alte situații*”.

Astfel, și entitățile care activează în alte industrii ar trebui să analizeze dacă contabilitatea specifică activității desfășurate este afectată de prevederile noii interpretări.

Congresul Institutului Contabililor Publici Autorizați din Bulgaria

Sofia, 17-18 noiembrie 2008

În perioada 17-18 noiembrie 2008, delegația Camerei Auditorilor Financiari din România, alcătuită din **Ion Mihăilescu**, președinte CAFR și **Adriana Coșa**, expert relații internaționale, a participat la cel de-al 6-lea Congres al Institutului Contabililor Publici Autorizați din Bulgaria, cu tema *Supravegherea Publică și Interesul Public*.

Congresul a fost organizat în jurul a trei ateliere: **Funcțiunile supravegherii publice, priorități și așteptări, Comitete de audit. Eficiența controlului intern și interacțiunea cu auditorii externi și Etica profesională și independența având ca obiectiv interesul public**". Președintele CAFR a susținut o prezentare în cadrul atelierului pe probleme de etică cu titlul *Principii generale de etică în activitatea de audit financiar*.

Printre invitații internaționali reușiți la acest eveniment s-au numărat: **Jacques Potdevin**, președintele FEE, **Henri Olivier**, secretar general FEE, **Brigitte Guillebert** și **Janin Audas** - CNCC/OEC Franța, **Martin Manuzi** - ICAEW, **Masum Turker** - Turmob Turcia, **Ron Colucci**, președinte al Consiliului CGA Canada. (Adriana COȘA)

Conferința Internațională EFAA

Viena, 21 noiembrie 2008

În data de 21 noiembrie 2008, delegația Camerei Auditorilor Financiari din România, formată din **Carment Mataragiu**, membru în Consiliul CAFR și **Adriana Coșa**, expert relații internaționale, au participat la Conferința organizată la Viena

de Federația Europeană a Contabililor și Auditorilor pentru IMM-uri (EFAA) cu tema **Finanțele IMM-urilor și relațiile cu băncile: rolul profesiei contabile**.

Temele dezbătute în cadrul conferinței au fost deosebit de actuale: **Implementarea reglementărilor Basel II de către instituțiile financiare din Europa și impactul asupra finanțării IMM-urilor**", **Relațiile IMM-urilor cu băncile – Poate fi o relație benefică pentru ambele părți?**, **Relațiile IMM-urilor cu băncile – Cum trebuie tratată o abordare practică?**.

Delegația CAFR a purtat o serie de discuții bilaterale cu președintele EFAA, **Federico Diomeda**, cu secretarul general **Agnieszka Ostaszewicz** și cu **Paul Thompson**, director tehnic senior în cadrul IFAC.

Cea de-a 9-a Conferință anuală a Camerei Auditorilor Statutari din Polonia

Jachranka, 19-21 noiembrie 2008

În perioada 19 - 21 noiembrie 2008, delegația CAFR, formată din dl. **Alexandru Groza**, membru al Consiliului CAFR, și **Irina Pungaru**, expert relații internaționale, a participat la cea de-a 9-a conferință anuală de audit a Camerei Auditorilor Statutari din Polonia (KIBR).

Conferința a avut patru sesiuni plenare, în care au fost discutate subiecte de actualitate pentru profesia de audit din Polonia, precum și din întreaga Europă în contextul reglementărilor europene și internaționale. Printre vorbitorii de seamă ai conferinței s-au numărat **Hans van Damme**, FEE, **John Kellas**, IFAC, **Martin Manuzzi**, ICAEW, precum și alte personalități importante pentru profesia poloneză. (Irina Pungaru)

Pitești, seminar cu tema: Abordări ale auditului financiar

La Pitești, la 13 decembrie a.c. a avut loc seminarul cu tema *Abordări ale auditului financiar*, din ciclul întâlnirilor zonale organizate de CAFR în cadrul programului de pregătire continuă și al dialogului inițiat cu auditorii financiari din teritoriu. Au participat auditorii financiari din județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman.

Programul seminarului a cuprins comunicări asupra unor subiecte de interes practic. Astfel, prof. univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR a avut o consistentă expunere având ca temă **Deontologia profesională**, în cadrul căreia a insistat asupra cerințelor și responsabilităților ce revin auditorilor financiari în contextul dobândirii de către organismul profesional român a calității de membru cu drepturi depline al IFAC, precum și în concordanță cu eforturile care se depun pe plan intern și internațional pentru contracararea efectelor crizei economice mondiale.

O a doua comunicare, cu titlul **Guvernanța corporativă și auditul intern**, a fost susținută de prof. univ. dr. **Eugeniu Țurlea**, membru al Consiliului CAFR.

În cadrul celei de a treia expuneri, **Alexandru Groza**, membru al Consiliului CAFR, a prezentat **Reglementări în domeniul auditului statutar**.

Comunicările au fost urmate de o sesiune de dezbateri profesionale.

În final, auditorii financiari prezenți și-au ales prin vot reprezentanții la Conferința anuală a CAFR, care va avea loc în 2009.

Din activitatea CAFR

Premii acordate de CAFR unor câștigători ai Olimpiadei naționale a studenților economiști

În cadrul unei ceremonii, desfășurate la 15 noiembrie 2008, pentru premierea unor merituoși câștigători ai Olimpiadei naționale a studenților economiști, organizată de Facultatea de Contabilitate și Informatică de Gestiuone - ASE București, CAFR a acordat următoarele distincții, la subsecțiunea contabilitate (licență):

- **Premiul I (cu plachetă) Aillen Beattie**, instituit în memoria directorului primei misiuni a Institutului Contabililor Autorizați din Scoția ICAS, care a pus bazele constituirii Camerei Auditorilor Financiari din România, a fost acordat studentei **Steliana Emilia Tico**, de la Universitatea „1 Decembrie” Alba Iulia, pentru lucrarea *Politici și opțiuni contabile privind suma negativă de taxă pe valoarea adăugată*.
- **Premiul II: Andreia Frântu și Adrian Isip**, de la ASE București, pentru lucrarea *Contabilizarea fondului comercial în viziunea referențialului contabil internațional, american și cel românesc*.
- **Premiul III: Mirela Grigoraș** de la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, pentru lucrarea *Situațiile financiare oglinda imaginii fidele în contabilitate*

● Important pentru autori! - Important for the Authors!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea *double-blind-review*, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: noutatea, actualitatea și încadrarea în aria tematică a subiectului; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere.

Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific.

Articolele se trimit redacției la adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic .doc, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului română sau engleză; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagina; în articol se precizează metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor, referințele și se prezintă bibliografia selectivă; un rezumat în limbile engleză și română de circa 1 pagină, în care se prezintă obiectivul cercetării și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză.

The review of the scientific articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit“ Magazine, a double-blind-review, which means that those who performs the reviews does not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Criteria for articles assessment: newness, actuality and the subject matter of the article; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources uses; contribution made to the research in the area.

The recommending of Scientific Council of the Magazine is: acceptance; acceptance with reviewing; rejection slip. The results of the assessments are communicated to the authors, and are published only the articles approved by the Scientific Council.

The articles are submitted to the redaction by email at: revista@cafr.ro, compulsorily in .doc, format containing the following elements: the language the article is drafted Romanian or English; the text into Romanian is drafted with diacritics in accordance with the norms issued by the Romanian Academy; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs /page spaces included; the article mention the research methodology used, authors contributions, references and presents the selective bibliography; an abstract in both English and Romanian presenting the subject of the research and authors contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, both in English and Romanian.

NOUTĂȚI DE LA CIEL!

CIEL revine puternic cu programe și funcționalități dedicate profesiilor contabile.

DESCOPERĂ NOUTĂȚILE CIEL PENTRU TINE:

- 1 Realizează rapoarte impresionante pentru clienții tăi și munca ta devine mai productivă cu doar un singur click.

Încearcă opțiunea "Listări Multiple" din CIEL Conta Professional

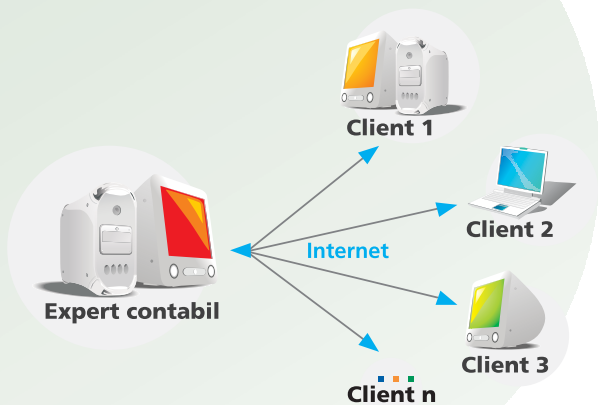

- 2 CIEL Audit și Revizuire

Cel mai nou produs CIEL, destinat auditorilor financiari și experților contabili din România.

- 3 Accesează sau acordă acces online la rapoartele din CIEL Conta Professional

- disponibil acum în CIEL Conta Professional
- în CIEL Salarii Professional începând din octombrie 2008

- 4 Îmbunătățește-ți performanțele cu funcționalități specifice experților contabili din CIEL Conta Professional

- ☑ Analiza financiară
- ☑ Anexele 1-10 la Bilanț
- ☑ Declarațiile 100, 102, 300, 394
- ☑ Listări din mai multe societăți și pe mai multe exerciții
- ☑ Posibilități alternative de analiză prin coduri de buget
- ☑ Modele înregistrări
- ☑ Import plan contabil
- ☑ Disponibil în limba engleză
- ☑ **Și multe altele!**

CIEL!

URMĂREȘTE-NE !

Află mai multe:
021.201.53.00
www.ciel.ro